

Karel Makoň

Odpovědi na otázky

I.

1976

Autor zakazuje jakékoliv úpravy textu (včetně gramatických)

Úvod

Nikdy nestačí uvést nějaké zařízení do provozu a odejít od něj. Kdyby se to stalo, brzy by bylo k nepotřebě. Chybně bychom vinili konstruktéra, že vymyslel špatný stroj. Jedinou jeho chybou bylo, pokud to bylo v jeho moci, že nenařídil provádět odbornou údržbu zařízení, stálé jeho opravy a výhledově i úpravy, aby odpovídalo technické úrovni své doby. Kolik cenných zařízení přišlo pro tento nedostatek do šrotu.

Obdobně křesťanství a ostatní náboženství měla tolik špatných zastánců (údržbářů) a tolik příživníků, kteří v nich někdy zastávali klíčové postavení, že kompromitovali svým jednáním celou podstatu náboženství. Není vinou tvůrců velkých náboženství, že je nevěřící lidé chtějí odhoditi, zbavit se jich jako nepotřebného balastu. Je však vinou zastánců náboženských směrů, že se vždycky snažili vystačit se zásadou: "Světlo je tu, uchovíme ho, nechme ho neporušené, takové, jaké je!"

Zůstává však otázkou, jak je zachovat neporušené, a zda zrak vidících neklamal, zda měli oči k vidění připravené, když prohlašovali, že světlo, jak oni je vidí, je plným světlem. Každé světlo svítí ve tmách a tmy jej neobsáhnou. To platí zvláště o světle náboženské pravdy. Mnozí byli a jsou či budou toho názoru, že je třeba náboženskou pravdu reformovat a tím ji udržovat živou.

Zde se nám naskýtá příležitost naučit se rozeznávat pravé a oprávněné reformátorství od nepravého. Promiňte mi, že budu ještě pokračovat v podobenství se strojem. Kdo si může dovolit rekonstruovat starý stroj? Kdo ho zná tak dobře jako jeho konstruktér a nad to zná opravdová zlepšení. Ovšem u náboženského reformátorství je tomu přece jen trochu jinak a počínání reformátora je zodpovědnější než oprava nebo rekonstrukce stroje.

Každý reformátor by si měl napřed zodpovědět otázku: "Je světlo, které hlásal ten který náboženský myslitel, pravým či falešným světlem? Je míra mého pochopení toho světla dostačující k tomu, abych si mohl troufat kritizovat jeho světlo?"

Není snad nutné předpokládat, že světlo nezačíná svítit teprve u nás a na nás, nýbrž že jsme pouze pokračovateli a měli bychom být pokračovateli v řadě těch, kteří světlo přenášeli dále do budoucnosti? Vycházíme-li z předpokladu, že existuje nějaké

pravé světlo, jehož byl někdo hlasatelem, pak se nebudeme snažit na jeho pravosti nic změnit, jen budeme usilovat o to, abychom příslušnou nauku lépe vysvětlili. Můžeme být ovšem i natolik pokorní a natolik si vážit světla, které jsme si nedovedli vysvětlit, že se budeme snažit, aby svítilo ve veškeré své tajemnosti. Pak budeme-li mít k tomu moc, a takovou moc měla v minulosti církev, nařídíme do formulace, která dovolí bez pochopení se jí chopit jako závazné - vytvoříme dogma. Jsou tedy tyto tři možnosti, jak zacházet s náboženskou pravdou. Odmítnout ji, vysvětlit ji lépe než byla dosud vysvětlena nebo vysvětlovat ji a postavit ji jako dogma.

První způsob považuji za nerozumný do té doby, pokud se člověk nedostal tak daleko, že si může dovolit ji zavrhnout. Třetí způsob se nedá dnes praktikovat, protože nikdo nemá tu moc, aby na jakémkoliv poli lidského vědění stavěl dogmata a vynucoval si víru v ně. Proto se držím druhého způsobu a o každé pravdě předpokládám, že není špatná, dokud se nepřesvědčím o opaku. Kdybych předpokládal už předem, že jde o omyl, zatarasoval bych si cestu ke zkoumání, nehledě na to, že takové počínání je ve všech oborech tou nejzhoršivější metodou přímo namířenou proti jakémukoliv pokroku. Podobá se zákazu zkoumat.

Abychom si mohli vysvětlit střední způsob postupu, předpokládejme např. že v indických védách je uložena pravda, které zde říkám pravé světlo. Je-li tomu tak, nebo předpokládám-li, že tomu tak je, nebo jsem se o tom dokonce přesvědčil, pak si mohu dovolit světlo znovu vysvětlit, pokud možno dokonaleji nebo aspoň způsobem, který lépe odpovídá stávajícímu myšlení a též potřebám doby. Takovým způsobem si počínal Buddha a všichni vykladači Véd před ním a po něm až dodneška. Tak vznikly **Upanišady**, a troufám si říci, že buddhismus je jednou z upanišad, jedním z možných výkladů Véd. Nezáleží na tom, že po Buddhovi přišel **Šankaračarja**, který za pouhých 29 let existence na tomto světě dokázal opravit Buddhovu upanišadu tak, že buddhismus téměř zmizel ze své vlasti a udržel se jen na jejích okrajích, kam nedosáhl vliv Šankaračarjových upanišad. Tím nechci nijak snižovat, jak význam Buddhův, tak povyšovat význam Šankaračarjův nad Buddhův. Jen konstatuje se, že vlivem Šankaračarjovým se védy znovu staly živým pramenem vědění, že jejich světlo bylo pochopeno z jiné strany, než ze které je chápal Buddha.

Podobně je tomu se Starým a Novým zákonem. V době, kdy symboly Starého zákona už byly plněny jen podle litery, doslovného znění, zbaveného jeho vnitřního smyslu (a my jsme

později poučení proč), musel přijít Ježíš, ale ne proto, aby zákon povalil, nýbrž aby jej znovu vysvětlil, aby znovu postavil do popředí **ducha** Zákona před jeho literu. A jestliže se vlivem chybné tradice zase postupně i Nový zákon stává nepochopitelnou literou, snůškou zajímavých nemožností, a jestliže je v něm přesto zapsána pravda, na níž se nedá nic měnit, že je třeba reformovat chybnou tradici, chybné předávání výkladu z pokolení na pokolení a napsat nový komentář (novou upanišadu) i k Novému zákonu. Tak si počínám.

Příkladem zmrtnění textu může být např. pasáž Genese, kde se líčí, že po snědění zakázaného jablka byl Adam s Evou za tento přestupek vyhnán z ráje. Takhle a nejinak je dnes schopen tenhle text chápat dnešní člověk. Kdyby byl už od začátku člověk chápal tuto pasáž stejně doslova, jako ji chápeme my dnes, bylo by bývalo zbytečné ji napsat, protože by člověka klamala a už tehdy by jí byl nikdo nevěřil. Můžeme si být však jisti, že dříve, před několika tisíci léty lidé chápali tento text jako symbol skutečnosti, která se nedá vyjádřit nesymbolicky, protože vyjadřuje obecné pravidlo pádu. Podobá se matematickým vzorcům. Nikdo nemá matematikům za zlé, že užívají obecných čísel, aby vytvořili vzorce, podle nichž se pak dají spočítat konkrétní příklady. Jakmile matematikům zakážeme užívat obecná čísla (nikdo ovšem tak hloupý zákaz neuskuteční), zrušíme veškerou matematiku a vrátíme se do dob, kdy jsme uměli jen sečítat. A zakážeme-li lidem, kteří pochopili nadčasové záležitosti (a takovému zakazu se rovná apriorní odmítnutí symboliky v této oblasti), aby se nevyjadřovali symbolicky, znemožníme si, abychom začli vůbec chápat něco, co nevnímáme svými pěti smysly. Kdybychom takový úpadek v myšlení dovolili na poli fyziky, neměli bychom např. dnes představu o struktuře atomu, o struktuře, kterou znázorňujeme symbolicky, protože nikdo ji smysly nevnímá a nevnímá. Takový úpadek v myšlení nemůžeme dopustit, a proto vždycky, když nějaká slovní formulace v tzv. oblasti náboženské se stane nesrozumitelnou, když přestaneme vědět, proč tu je a k čemu je, měli bychom, pokud k tomu máme předpoklady, znovu spojit onu nepochopitelnou formuli s lidským životem, aby se podle ní dal znovu spočítat život, aby se dalo lépe a plněji žít, a mohly se v životě nastolit cíle, které jsme ke své škodě už dávno ztratili.

Lidstvo sice stále hledá nové a vyšší cíle, zapomíná však, že není třeba vymýšlet, co už bylo vynalezeno. Stává se nám, že se třeba některá část lidské společnosti chopí velmi slibného dílčího cíle, kterého se nechopila jiná část lidstva. Protože pak každý to své považuje za nejlepší, ne-li za jediné možné, začne je vnucovat

ostatním s nejlepším úmyslem jim pomoci, a může z toho vzejít i nejničivější ideologická válka. Co takových válek vedli křesťané, dokud si mysleli, že jejich pojetí náboženství je pro všechny. (Chybně pochopili Ježíšova slova: "Bude jeden ovčinec a jeden pastýř.") Jestliže pohané byli tak zaslepení, že to nepochopili a bránili se přijetí křesťanství, považovali za nutné, jim je vnutit třeba mečem, zkrátka všemi prostředky. A ne lépe si počínali mohamedáni.

Tento úkaz se dá zevšeobecnit. Kdokoliv část nějakého systému myšlení zamění za celek a bude si myslet, že jeho pochopení části je samospasitelné, bude mít vždycky snahu svůj názor vnucovat druhým, a i když to bude provádět z nejlepší dobré vůle, aby pomohl nevědomým, zaostalým a nepokrokovým, vždycky narazí na jejich odpor, a podle mocenských prostředků, které bude mít k dispozici, rozpoutá boj.

Ježíš řekl o sobě také, že nepřišel přinést mír, ale meč, protože dobře věděl, že nedostatečný způsob pochopení, jakého budou schopni lidé, povede k rozdělení myslí dříve než se tyto spojí. Podíváme-li se např. na jednotlivé skupiny Ježíšových následovníků - a mezi ně patří i ti, kteří se veřejně a upřímně staví proti němu, ale v skutečnosti plní některou část jeho učení, a tu chtějí prosadit - vidíme, že by zcela dobře mohli jedni jednou částí jeho učení bojovat zarputile proti jiným, kteří se přidržují jiné části jeho učení, přičemž ani jedna, ani druhá strana si nemusí být vědoma toho, že bojuje za uskutečnění některých Ježíšových myšlenek.

Přijmeme-li však celé učení Ježíše Krista za své, nebo aspoň za východisko svého zkoumání a zlepšování životních podmínek, nebudeme moci např. jeho zavržení bohatých postavit proti jeho lásce k bližnímu atd. Takových dvojic pouček, z nichž jedna nesmí být oddělena od druhé, je v učení Ježíše Krista celá řada. Avšak ani takovéto pochopení všech protívah v jeho učení, by nebylo celým plněním jeho učení, a proto ani ono by nevedlo k míru, kdyby celá ta soustava podvojných příkazů nebyla dovršena řádem hodnot, jak je heslovitě naznačen v Otčenáši a rozpracován symbolikou Ježíšova života a jeho učení.

Považujte proto toto dílo (které začínám psát a které nebude mít konce, neboť na něm budou pracovat a je doplňovat všichni, kteří přijdou po mně, a všichni, kteří mě předešli a nebyli pochopeni, ale budou pochopeni), za přehodnocování a hledání ztraceného světla tam, kde přestalo svítit jen proto, že je lidé přestali považovat za světlo a postavili je za stěnu svých před-

sudků. Je tomu bohužel tak, že si často více vážíme světla, které si musíme sami rozžehnout, než světla, které svítí bez našeho přičinění, i když je daleko dokonalejší. Byl bych rád, kdybyste poznali, že následující statě nejsou jen obrácením pozornosti (lidského světla) na světlo obecné povahy, nýbrž i snahou použít světla samého k tomu, aby se v našem životě dostalo na místo, kam patří. Světlo nepotřebuje sebe osvítit, my však nemůžeme světlo pochopit než jím samým a jeho opakem.

První otázka, na kterou odpovím v tomto díle, bude zároveň rámcem, ve kterém se pak budu pohybovat. Promiňte proto rozsáhlost odpovědi, která se neobejde bez odkazů na jiná díla z této soustavy myšlení.

Druhou otázku, kterou odpovím, mi kladou atheisté. Otázky si nevymýšlím. Vždycky lituji, že tak široká oblast lidského myšlení, jakou je náboženství, musí být uzavřena atheistům, protože nevěří na Boha. Vysvětlil jsem však již v ZKN, že čemu dnes lidé říkají víra v Boha, není mnohdy ničím jiným než zamlžováním obzorů. Tito tzv. věřící budou však mými vysvětlivkami někdy uráženi. Musím je zde požádat za prominutí, protože jinak než oni chápu Ježíšovo "Bude jeden ovčinec a jeden pastýř." Považuji většinu věřících za ony pozvané z podobenství Ježíšova, kteří byli pozváni, ale na svatbu nebo na hostinu se nedostavili. Jen tak si vysvětlují, že nejsou ve vědomém styku s hostitelem. Vycházím tedy také na křižovatky, a tam zvu také ty, které oni považují za chromé ubožáky, aby se naplnila hodovní síň.

Jaký je vztah Starého zákona k Novému zákonu

Ježíš tento vztah sám vysvětlil ujištěním, že nepřišel Zákon (rozuměj Starý zákon, neboť Nový zákon nebyl ještě zákonem ani pro sv. Pavla. Také ten, když mluví o Zákonu, má na mysli předpisy Starého zákona) zrušit, nýbrž naplnit. Toto vysvětlení stačí jen těm, kdo pochopí, čím jej přišel naplnit, a kdo ví, co přinesl člověku Starý zákon. Obojí si vysvětlíme jen ve zkratce, protože kdybychom si provedli podrobný výklad, museli bychom rozebírat myšlenku za myšlenkou Starého zákona a srovnávat je s myšlenkami uloženými v Novém zákoně. Naše vysvětlení bude tedy jen vysvětlením rámcovým.

Starý zákon v první své části především symbolicky líčí stvoření světa a pád člověka z ráje. My si zde všimneme jen úlohy člověka v tomto stvoření, neboť Ježíš Kristus si všímá jen člověka a jeho úkolu, a tím naplňuje smysl Starého zákona.

Máme ve zvyku stavět jedno náboženství proti druhému nebo zase mluvit o tom, jak jedno vzniklo z druhého. Obojí představuje nejschůdnější, ale také nejhorší způsob výkladu náboženství. Jednou však dojde k tomu, že se nám otevřou oči a že pak poznáme, že všechna skutečně Bohem inspirovaná náboženství (lépe řečeno: z téhož věčného pramene, z téže věčné pravdy, která je všem k dispozici, kdo se na její úroveň dostanou, z této věčné pravdy čerpající lidské poznání - protože pojem "náboženství" je nepoměrně pozdější než toto poznání) se shodují ne v částech, ale ve všem mezi sebou. Jen symboly, kterých používají, a jímž je tak málo rozuměno, že jsou považovány za protismyslné, způsobují, že je možno jedno náboženství postavit proti druhému a náboženství proti vědě.

Zdali pak vás přesvědčím o pravdivosti těchto slov, budu-li citovat např. z **Lao-ceho**, který žil v 6. století př. Kr. v Číně a neměl nejmenšího lidského spojení se Starým zákonem, toto:

Jakmile všichni uznali krásné krásným,
už tu bylo ošklivé,
jakmile všichni uznali dobré dobrým,
už tu bylo i co bylo nedobré.
Tak se rodí bytí z nebytí,
tak nemožné se snadným se doplňuje,
tak srovnává se dlouhé s krátkým,
k sobě se kloní vysoké s nízkým,
k sobě se druží zpěv a doprovod,
tak po sobě jde to vpředu s tím, co je
zpět.

(Lao c: Tao Te Ťing, II. kapitola)

Zdali pak vás přesvědčím, že zde Lao c psal o tomtéž, o čem se píše v Genesi jinými slovy? V Genesi se mluví o pojedění ovoce se stromu poznání dobrého a zlého, Lao c praví, že jakmile všichni uznali krásné krásným, už tu bylo ošklivé atd. Lao c jen navíc mluví o nové harmonii, která je možná za změněných poměrů v oblasti párů dvojic, v jaké my žijeme....a právě tuto harmonii ukazuje Ježíš v novém světle, jemuž učí.

Vysvětleme si Lao ceho větu "tak po sobě jde to vpředu s tím, co je zpět", avšak jinými symboly. Po každém lidském vdechu následuje výdech a tak to jde dále až do smrti. (Jen tak

mimo chodem, co je v tomto střídání vdechu s výdechem napřed a co potom?) Dechem jsme svázáni s časem, ve kterém žijeme. Ztratíme-li dech, ztratíme i pojem času, avšak ztratíme i život na této zemi a v tomto čase. Zastavení dechu by mělo za následek vyjití z jednoho velmi důležitého páru dvojic (vdechu a výdechu), důležitého proto, že nás tento pár dvojic nejvíce přidrží ve výhradním vnímání tohoto pozemského světa. Kdybychom měli rozšířit vědomí (nebýt omezeni jen na vnímání tohoto světa), museli bychom zastavit dech a při tom nezemřít. Rozřešení tohoto problému není obsaženo ve Starém zákoně, protože tam děj, který symbolizuje průchod určitými stupni vývoje, nedospěl tak daleko, jako v Novém zákoně Ježíšovým životem, když Ježíš ztrácí dech na kříži, ale místo aby zemřel, vstává z mrtvých. V obrazu smrti na kříži je zašifrován návod, jak provést přechod z pomíjejícího světa (a také z uvědomování si jen pomíjejícího, neboť Ježíš před zastavením dechu na kříži přestal vnímat spojení s Bohem a vnímal jen pomíjející) do věčného života (do vnímání nepomíjejícího).

Tak bychom mohli uvést celou řadu případů, jak Ježíš naplnil Starý zákon. Uvedme si aspoň základní zásady obou zákonů. Symbolicky se praví ve Starém zákoně. Jakmile člověk zatoužil po poznání, řešil tuto touhu tím, že uchopil jablko, pojedl je a tím je zničil. Sám pak se tím odsoudil k pádu z ráje. Člověk se tehdy dostal na úroveň, na které platí, že co není uchopeno v tom nejširším slova smyslu, to není ani pochopeno. Uchopení však je první fáze poznání, která nesahá příliš daleko. Uchopení má za následek **ztrátu uchopeného** (symbolicky: snědli jablko), i když ne bezprostřední (život, který jsme uchopili, ztrácíme až fyzickou smrtí). **Pojídáme život**, takže nakonec z něho nic nezůstane. Tady zasahuje Ježíš a mnohonásobným způsobem vysvětluje, jak se vymanit z otroctví smrti. Především radí **neuchopit** (konkrétní symbolikou: Rozdat všechno chudým, **nemít** domov, rodiče, **vzdát se** i těch nejmilejších, **nelpět** na ničem, **nenastarat se** atd.) K tomuto bodu ještě Starý zákon nedospěl, ačkoliv tam mířil. To je také jeden z významných způsobů naplnění Starého zákona.

Jedním ze základů Starého zákona bylo důkladné poučení o tom, co se smí a co se nesmí, čili zavedení hodnocení všude, kde se to jen dalo, tak aby celý život byl hodnocením, soudem nad člověkem, soudem posvěceným příkazem Božím, aby hodnocení pokud možno zavazovalo k tomu, čemu se říkalo bohulibé počínání. Život, ve kterém se dá každý krok hodnotit, je úplně novým životem. Není to už život, ve kterém by si člověk žil bez ohledu na kohokoliv a cokoliv. Jaká to byla skvělá příprava pro

zásah Ježíšův typu: "**Milovat budeš bližního jako sebe sama**". Soustavné a pokud možno objektivní hodnocení životních kroků (objektivita byla zaručena příkazem zhora, hodnotícím předpisem) je dosud jednou z nejdokonalejších škol v lásce k bližnímu i k Bohu. Po takových přípravách mohl přijít Ježíš a říci i požadovat: "Chci milosrdenství a ne oběti."

Jako protiváha hodnotící sebekontroly bylo ve Starém zákoně vedení národa Bohem, což mělo národ i jednotlivce dovést k tomu, aby neplnili vlastní vůli, nýbrž vůli boží.

Vlivem okolností, které jsem popsal na mnoha místech jinde, vedl jsem bez vlastního přičinění od svých tří let do sedmnácti let život soustavné hodnotící sebekontroly, takže je mi velmi snadno pochopit symboliku lidského života, který je veden tímto způsobem, symboliku, která se dopodrobna shoduje se symbolikou Starého zákona, včetně vedení, kterému člověk nerozumí, ale které se vždycky nakonec ukáže být dobré; a pokud člověk neustane ve své **stylizaci života**, je doveden až do Betléma. Tam se v něm náhle a nečekaně narodí Syn boží a zároveň syn člověka, neboť je to také plod onoho způsobu života, který před tím vedl. Narození Syna božího se mu jeví tak, že nabude jistotu o dalším vyšším smyslu života, který jde z věčnosti do věčnosti. Při tom Ježíše samotného může snad zapřít, neboť je svědkem jeho narození jako nemluvněte. Je obdařen jen jistotou o věčném životě. Teprve následováním symboliky Ježíšova života se mu dostane dalších potřebných jistot. (Tento odstavec jsem vložil do výkladu proto, abyste pochopili, jakým právem si opovažuji soudit o významu Starého zákona a Nového zákona. Prošel jsem Starým zákonem.)

Starý zákon je rozběhem vývoje, který začal u malého národa, a s Ježíšem přechází do celosvětového měřítká. Viz Ježíšovo: "Pojďte ke mně všichni..." elitní národ má být nahrazen elitními jednotlivci, kteří mohou dosáhnout vyšší úrovně než celý národ, a které Ježíš nazval solí země.

Vcelku lze říci, že duchem Nového zákona má být člověk nesen dále za úroveň, na kterou se mohl dostat uskutečněním příkazů Starého zákona. Léčení člověka situací, ve které se nachází (např. Job), bylo ve Starém zákoně jen ukázkové, kdežto v Novém zákoně se tento prostředek povyšuje na prostředek obecný. Obecné principy toho jsou uvedeny hlavně v horském kázání v podobě blahoslavenství. Všechny předpisy Starého zákona, které se v době Ježíšově plnily jen formálně, jsou buď naplněny vysvětlením nebo ukázány v novém světle.

Při soustavném srovnávání SZ a NZ možno dospět k názoru, že je tu líčen proces dospívání člověka, začínaje jeho duchovním mládím ve SZ, a konče jeho dospělostí v NZ.

Nad to, ne vždycky vývoj, jak byl zaznamenán ve SZ, byl opravdovým pokrokem. Zákoníci se ptají Ježíše: "Proč Mojžíš přikázal dát rozlukový lístek a propustiti (manželku)?" Tento jim odpoví: "Pro tvrdost vašeho srdce Mojžíš dovolil propustit manželku. Od počátku to však nebylo. Pravím vám, kdo propustí svou manželku z jiného důvodu než pro smilstvo a vezme si jinou, dopouští se cizoložství." (Mat XIX, 7-9)

Ježíš tedy považoval za nutné vrátit předpisy SZ blíž k duchu lásky, jak jej zažíval stykem s Otcem. Takových oprav je v NZ mnoho, neboť Ježíš je důsledný v propagaci lásky, a všude, kde se proti ní proviňují předpisy SZ, vrací je zpět k milosrdenství, v zásadě podle výroku: **Milosrdenství**, ne oběti." V tom viděl pravé naplnění SZ.

V době Ježíšově a s Ježíšem také pominula ona dlouhá doba, ve které lidé chápali jen matně, co je lidská duše, její úkoly i vztahy člověka k člověku. Předtím bylo třeba jen první a poslední jim předepsat, aby se nevzdálili cíle, který ještě neznali a jehož znalost se ani neodvažovali proroci uvést mezi lid. Bylo učení tajné, ve kterém se všelicos tradovalo ústně, a učení zjevné, určené pro dav, ve kterém se mnoho zamlčovalo. Co se zamlčovalo, poprvé veřejně prohlásil Ježíš, něco poučeními, něco v podobenstvích dvojího druhu, v podobenstvích jako takových (o hořčičném zrně, o skrytém pokladu atd.) a v podobenství svého života, což je podobenství vypovídající podrobně o všem, co z běžného života má učinit život ústící do věčného života. Všemi těmito poučeními se změnila povaha a smysl života každého, kdo se jím chtěl řídit. Celá řada pokynů, které byly nutné, dokud člověk nevěděl k čemu jsou, bylo možno překlenout zjednodušeným myšlením. Řeknu to přirovnáním: Jde-li někdo na vysokou horu po kraji propasti v mlze, ve které je sotva vidět jen několik kroků dopředu, je třeba mu napovídat na každém kroku, kam má šlápnout, aby se nezřítíl do propasti. Rozptýlí-li se mlha, vidí poutník před sebou cíl, ale vidí též překážky v cestě, úskalí a nebezpečnosti, sám vlastníma očima, a není už zapotřebí mu všechno napovídat. Takovým cílem je království boží. Kde se o něm mluví ve SZ? Kde se soustavně před Ježíšem ukazuje na cíl a na celkový smysl lidského života? SZ byl naplněn také tím, že se hodnota nejvyššího smyslu života postavila nad všechny ostatní hodnoty i nad plnění litery Zákona, takže každé hnutí člověka začlo mít nový smysl. Tak je míněno ono známé "Hledejte

království boží **především.**" Podle SZ se taková životní koncepce vůbec nedala postavit, neřku-li realizovat. Z toho vyplývá, že duchovní mistři SZ dosahovali výšek jen jim vlastním, zcela osobitým způsobem, nikým nenapodobitelným. Starý zákon prozrazuje tento způsob aspoň u Abrahama a u Mojžíše. I z těchto dvou případů se dá vyvodit obecně platný postup, ale nikdo ho nevyvodil, nebo aspoň nikdo ho ve SZ nezapsal, necháme-li stranou velepíseň (připisovanou Šalamounovi), jejíž milostný nátěr nedovoluje, aby se za ním vidělo něco více, tím méně návod obecně použitelný. Proto, co bylo skryto, Ježíš zjevil a prozradil, že v budoucnosti vůbec nic nezůstane skryto.

Svatý Pavel, odchovanec a zasvěcenec podle SZ (mluví o extazi, kterou měl před poznáním Krista), pak účastník působení milosti, zvěstované Ježíšem, napsal, že SZ dává jen poznání hříchů (Řím III,20), a o tom se Ježíš vyjádřil, že to nepostačí ani k jejich odpuštění. O podstatě zasvěcování není ve SZ ani zmínka. Víme jen, že se provádělo individuálně a že zasvěcenec přenášel svou sílu poznání na svého nejstaršího potomka. Nejznámější je případ Jakubův, který se Istivě domohl požehnání s přispěním své matky Rebeky.

Víme, jaký převrat způsobil Ježíš v oblasti předávání duchovního poznání sesláním Ducha svatého, a to nejen na apoštoly, nýbrž skrze ně potom na všechny, kteří měli být pokřtěni, takže apoštolové jasně viděli koho mají a koho nemají pokřtít. A je jednou z největších ztrát, které utrpělo křesťanství, že záhy vymřeli ti, kteří měli onu schopnost rozeznávací, tak nutnou pro každého zasvětitel.

SZ, respektive v něm téměř výhradně Mojžíš, tak dopodrobna rozvedl příkazy pro ctnostný život, že ten, kdo se jimi důsledně řídil, pozměnil, přestylizoval celý svůj život. Nová stylizace života jak ji ukázal Ježíš, se však musela uskutečnit na jiné, vyšší úrovni, aby se dosáhlo tak vznešeného cíle, jaký přednesl Ježíš. Tato úroveň stylizace života se dá charakterizovat nejen ctnostným konáním, ale i ctnostným myšlením, pochopením nového smyslu života, smyslu, který rázem zjednodušil všechny mravní předpisy SZ a z jednotlivých kousků učinil směr, **jednoduchý životní tok**, který nebylo možno docílit jen sebestřednějšími a sebestřednějšími příkazy, nýbrž jedině novým poznáním, které Ježíš uváděl do lidské duše. Jinak řečeno: zasvěcování se stalo organickou součástí vedení, bez které není možno dosáhnout dalšího kroku. Zasvěcení se dosahovalo jednoduchými prostředky, které se dají souhrnně pojmenovat napodobováním a následováním Krista. Těmito pokyny pro

následování Krista (nikoliv už jen Ježíše) je pak naplněn celý Nový zákon.

Svatý Pavel ve třetí kapitole k Římanům praví, že Ježíš ukázal na potřebu víry, která člověka spasí. Řekl to správně, ale přece dost nejasně pro ty, kteří si při čtení takového výroku neuvědomují, že toho řekl více než o víře, a takoví křesťané pak chybně pochopili, že stačí uvěřit v Ježíše a člověk je spasen. Zatím však život Ježíšův ukazuje, že víra v Ježíše byla jen správným začátkem (a to se dalo snadno pochopit i z Pavlových epištol, protože Pavel nadále káže více než pouhou víru, káže určitý životní styl a nový smysl života, o němž byla řeč), který nevedl dále než k uzdravení z neduhů, jak tělesných, tak duševních, jak Ježíš krásně ukázal na svých učednících, kterým nic nechybělo, dokud mu věřili a následovali ho (a také na zázracích: Ne každý vyléčený následoval Ježíše. Viz případ deseti malomocných, z nichž jen jeden se vrátil poděkovat), ale všechno jim začlo chybět, jakmile důvěru ztratili. Vedle víry bylo zapotřebí zasvěcení, a to hlubšího než jaké se dá dosáhnout osobním vedením. Bylo zapotřebí a je ho zapotřebí stále, zasvěcení Duchem svatým. O tom více až v kapitole: Je třeba duchovního vůdce?

15. 8. 1975

Mluvil Ježíš také k ateistům?

Považuji za správné napřed zodpovědět otázku: Může náboženství dnes něco poskytnout ateistům?

Odpověď je jednoduchá, vezmeme-li v úvahu zatím jen křesťanské náboženství: Nemůže, protože tradice, jaká se v křesťanství vyvinula během dvou tisíc let, se vydatně vzdálila od původního smyslu křesťanského náboženství, které původně bylo určeno pro všechny lidi bez ohledu na to, zda jsou věřící či nevěřící. Dnes už se právem pozastavíte nad tím, jaké by to bylo náboženství, které by nestavělo na víře v Boha. Náboženství bez Boha, to by bylo dnes zřejmým matením pojmů. Dnes přece rozeznáváme jen náboženství deistická, teistická a panteistická, neznáme už cestu, jak se naučit poznávat tzv. náboženské pravdy zkušeností, tedy přesvědčovat se bez apriorní víry. Mluví jen za Evropu a Ameriku. Budu citovat příslušná hesla z malého encyklopedického slovníku Academia, Praha 1972, abyste viděli, co se dnes oficiálně za náboženství považuje.

Teismus (řec), teologicko-filosofický názor, pojímající Boha jako absolutní nadpřirozenou bytost existující (na rozdíl od pojetí

panteismu) mimo svět a před světem, bytost, která svět stvořila a věčně "udržuje", řídí a zasahuje do jeho chodu.)

Panteismus, kompromisní postoj mezi teismem a ateismem; Bůh je uznáván ne jako mimo svět stojící bytost, ale jako jeho aktivní substrát hojný u opozičních proudů lidových (táborský chilismus, sekty) a myslitelů (Bruno, Spinoza aj.)

Deismus, kompromisní postoj mezi teismem a ateismem, hojný v 18. stol. Bůh sice svět stvořil, ale pak již jej ponechává jeho vlastním zákonům a do jeho běhu nezasahuje (Herbert z Cherbury, Toland, Voltaire, Rousseau, Dobrovský.).

Ateismus, popírání existence bohů; součást vyznávání věd. svět. názoru a postupného oproštění od náboženských představ. Spjat s rozvojem vědy a racionální kritiky.

Náboženství, forma společenského vědomí protikladná vědě, fantastický, objektivní skutečnost převracející odraz přírodních sil nebo spol. souvislostí v hlavách lidí a na tomto základě vytvořený svět. názor; v podstatě víra v nadpřirozené bytosti, zejména Boha, resp. v existenci celého nadpřirozeného světa, na němž tento pozemský svět závisí. Podstatnou složkou náboženství je kult, jenž domněle zprostředkovává styk lidí s "oním" světem. Náboženství je výrazem bezmoci člověka vůči přírodním a později zvl. spol. silám, sociálním antagonismům, odcizení, současně však výrazem bezděčného protestu proti vši této bídě a bezmoci ("opium lidu" - K. Marx). Z jednotlivých vývojových stupňů náboženství jsou významné: kouzelnictví (magie), animismus, fetišismus, totemismus, polyteismus, svým vznikem spjaté s počátky rodové společnosti, avšak uplatňující se i později ve vyšších formách náb. svět. názoru, v monoteismu, a to jak v judaismu, tak v křesťanství a islámu. Ve vývoji náboženství dochází zpravidla k jeho institucionalizaci a vzniká zvl. organizace - církve, pečující o jeho rozvoj a šíření. Ve funkci ideol. nástroje vládnoucích tříd procházejí náboženské představy zpravidla určitou revizí, výběrem a systemizací, jejichž výsledkem je jednotný systém - teologie. Náboženství nejednou vyjadřovalo ve formě falešného vědomí některé sociálně kritické prvky. (konec citátu).

I kdybychom citovali jiné naučné slovníky, třeba z kapitalistických zemí, nedověděli bychom se - s výjimkou kritiky náboženství - nic jiného. Larrousse z r. 1973 praví stroze, že náboženství je kult věnovaný božství.

Ano, tím náboženství vždycky bylo, ale nikdy nebylo jen tím, i když si musíme přiznat, že tím jiným, co už zmizelo i ze všech

naučných slovníků, je stále méně, takže ani stipulátoři (sjednavači, smlouvu uzavírající) naučných slovníků o tom jiném smyslu náboženství už ani nevědí.

Promluvme si napřed o tom, co se vlastně vytratilo téměř bez stopy, např. z křesťanského náboženství.)

Náboženství v tom neokleštěném slova smyslu, totiž kdysi a nyní už velmi málokdy, dávalo jasnou odpověď na to, kdo je člověk, a zdali jeho dosavadní možnosti smyslového vnímání a rozumového zpracování jsou nejzazšími mezemi jeho možností a vývoje, a odpovídalo, že ne, ale ne formou nějaké doktriny, nýbrž nabízelo zkušenost o tom, a to zkušenost bezprostřední, nikoliv posmrtnou. A takové náboženství, pokud je hlásal Ježíš, a on je hlásal, má co říci každému z nás, zcela podle Ježíšových slov: "Pojďte ke mně všichni, kdo pracujete a jste obtíženi, a já vás občerstvím." Všimněte si, že Ježíš si tu neklade podmínku víry, přicházel ke každému pracujícímu a ke každému unavenému, on říkal nemocnému. To ovšem mohlo být pouhé prohlášení, pouhé ničím neodůvodněné lákání lidí, kteří toužili po ulehčení svého břemene. Nechme zatím stranou otázku, zda Ježíš existoval či nikoliv, protože odpověď na to, jak si ukážeme, je úplně zbytečná. Je tu jeho učení, které až dosud mocně ovlivňovalo myšlení celého světa, a tento vliv je rozhodujícím činitelem při hodnocení Ježíšova učení. To však nic neříká o té stránce náboženství, která je t. č. opomíjena a ke které se náboženství bude muset vrátit, nebude-li chtít být opravdu jen přežitkem.

Odpovězme si napřed na otázku, kterou jste mi nedali a nemohli dát: Proč ve všech starých náboženstvích vedle kultu bohů existovala tzv. mysteria neboli zasvěcování jednotlivců? Toto zasvěcování bylo něčím daleko závažnějším než byl celý náboženský kult, jelikož bezprostředně přesvědčovalo. Nepodceňujme Řeky, že snad byli tak hloupí, a že nevěděli, že na Olympu nežijí bohové. Za jasných dnů, a těch je v Řecku mnoho, viděli jasně téměř této hory a mohli na Olymp vystoupit! Olymp byl symbolem nejvyššího temene lidského života a poznání, a velmi dobře znázorňoval, že tento vrchol není tam, kde se jí obyčejné jídlo a kde se pije běžně lidsky dostupný nápoj. Jinými prostředky nám totéž svědectví podává kult egyptských bohů, kteří nosili zvířecí masku, což mělo znamenat, že pod zvířecí maskou člověka je podstata, kterou v náboženství nazývají božskou. Víme, že zasvěcování, jak v Egyptě, tak v Řecku, dokud se nestalo na některých zasvěcovacích místech formalitou, probíhalo tak, jak o tom vypráví první římský román "Zlatý osel". V něm člověk, který se stal pro způsob svého života oslem, po zasvěcení pomocí

Isidiných mysterií se stává opět člověkem, ovšem plnějším než před tím, protože už mu nehrozí, že se stane znovu oslem. Samozřejmě, tím jsme jen začali mluvit o smyslu náboženství. Jestliže Ježíš nabízí Samaritance, ženě pěti mužů, vodu, po které se nežízni, mluví o dalším stupni poznání, které nabízí každému. Ona Samaritánka totiž nebyla ctnostná ani se neřídila svou vírou.

Zatím nepůjdeme dále. I tyto náznaky stačí, abyste aspoň tušili, že dnes ve dvacátém století nemáme ani zdání, že náboženství ve svém základu není kultem, nýbrž způsobem poznávání, pro něž dnes už nemáme ani výraz, proto mu budeme říkat zasvěcování a tento termín si po dvou tisíciletích znovu vysvětlíme.

Dokonce naše naučné slovníky, které jsou výrazem našich vědomostí v kostce a v celku, nic nevědí o této funkci náboženství. Slovo zasvěcení ještě existuje, ale znamená už jen uvedení do nějaké vědomosti poučením, především rozumovým.

Ani nevím, že by se poučení mohlo provést jinak než tak. Je pro nás fantastické, že Ježíš vystoupil s třemi svými učedníky na horu Tabor a tam se před jejich zraky proměnil na zjev, který v nich vzbuzoval nesmírnou bázeň. A tu jej viděl hovořit s Mojžíšem a Eliášem. Prožívali stav, ve kterém se jim zalíbilo, a mínili v něm setrvat. Ježíš jim dal tvrdě najevo, že takový stav, ve kterém se jim zalíbilo, není konečným, nýbrž jen přechodným smyslem jeho zasvěcování a vyvedl je zpět do běžného bdělého stavu.

Nuže ani tímto zázrakem jsme se nedobrali pravé podstaty náboženského zasvěcení. A kdybychom v tomto výkladu trpělivě pokračovali dále, odešli bychom až k závěru velmi střízlivému, zbavenému jakékoliv zázračnosti. Ježíš zasvěcoval tím způsobem, že způsobil ve svých učednících nakonec tak hluboký stav sebepoznání, že konečně odhalili skryté jádro své bytosti, které je normálně překryto prchavými, stále se měnícími, ale bez mezer po obloze našeho vědomí postupujícími mraky jednotlivostí (=jednotlivých smyslových vjemů, jednotlivého a kombinovaného jejich zpracování rozumem a citem.).

Jestliže se ze Zlatého osla dovídáme, že zasvěcení mělo tu moc, že se člověk po něm už nikdy nestal nevědomým oslem, který se staral jen o to, aby se najedl a ukojil své choutky, pak ze zasvěcení, které Ježíš udělil svým učedníkům, není těžké vytěžit vědomí o tom, že Ježíš naučil zapomenout na sebe a cítit se spojenými se všemi lidmi a pomáhat jim ke stejnému poznání, jakého sami poznali. Kdyby to byli potřebovali, mohl Ježíš říci svým učedníkům toto podobenství:

Vaše vědomí, do kterého jste vstoupili, se podobá vodě ve studni, která je - z povrchu neviditelně, neznatelně - spojena s hladinami vody ve všech okolních studních. A tak i vy, když jste sestoupili až na dno své studny vědomí, vstoupili jste do vědomí všech svých bližních.

To je jeden z hlavních smyslů náboženského zasvěcení. Známe ještě vůbec toto náboženství, tuto stránku náboženství? A nazvali bychom je vůbec náboženstvím, kdy jde nikoliv o kult, nýbrž o sestup do nitra lidského vědomí?

A za takovým účelem se zasvěcování konalo dávno před vznikem křesťanství v Řecku, Egyptě, Indii a v menší míře i jinde. Jak o tom víme? Dovídáme se o tom z těch bájí o bozích a hrdinech, v nichž se nám obrazně, dějem líčí postupná přeměna vědomí až po ono spojení individuálního vědomí s vědomím obecným. Existuje mezi nimi tak dojemná shoda, že ti, kdo si je postaví vedle sebe, docházejí k názoru, že Egyptané opisovali od Babyloňanů a Sumerů, od těch všech zase Řekové a nakonec, že líčení zázračného života Ježíše Krista je duchaplným shrnutím všech předešlých pověstí. Mýlí se. Proces prohlubování bdělého stavu lidského vědomí má své zákonitosti, platné pro všechny lidi v různých dobách a na všech místech naší zeměkoule. Jsou prostě dány vývojovým článkem, které nazýváme lidstvím. Kdokoliv tento proces vylíčí obrazně dějem, každý, kdo tento proces sám zažil, pozná, že jde o tutéž zkušenost, že nebylo třeba opisovat dějové symboly, nýbrž jen zažívat totéž a pak své zkušenosti vylíčit. Z takových líčení musí vyjít obdobné obrazy, z nichž nezasvěcený člověk pozná, že byly "vzájemně ovlivněny", "opsány" apod., zatímco pouze jejich základem byla jedna a tatáž zkušenost s rozšířeným vědomím. Ovšemže pro každého zasvěceného člověka je velkou oporou skutečnost, že před ním šli mnozí toutéž cestou, měli tytéž překážky na cestě, vyjádřili vše obdobnými obrazy. Víme, že už ve starověku se lidé dovedli i písemně domluvit o těchto zkušenostech. Chápete však, že nešlo o opisování, nýbrž o radostné přitakání.

O starověkých zasvěcovacích praktikách toho mnoho nevíme, protože zasvěcování byli vázání přísným tajemstvím pod hrozbou smrti, a protože během čtvrtého a pátého století po Kr. byli všichni zasvěcovatelé brutálně zavražděni křesťany, kteří se tím zbavili konkurence. Nesnášenlivost křesťanů šla tak daleko, že tito rozmetali všechna kultovní místa, zasvěcovací místnosti a srovnali je se zemí (viz Eleusis aj.). I dnešní křesťané by si měli být vědomi pravdivosti Ježíšových slov, že kdo zasévá vítr, sklízí bouři. Jak důslední byli tehdejší křesťané vidíme z toho, že

zakázali jakékoliv zasvěcování i uvnitř církve, konkrétně šlo o zákaz přenášení vyššího stavu vědomí na někoho. Tento zákaz si ce platí v katolické církvi dosud, ale víme dobře, že se proti němu provinili, zřejmě nevědomě, mnozí křesťanští světci a světice, a ne ti nejmenší mezi nimi (sv. Terezie z Avily vděčí za toto provinění sv. Petru z Alcantary, sv. Klára sv. Františku z Assisi atd.)

Víme však, že při zasvěcování, rozuměj starověkém, šlo o převod děje do duševního stavu. Děje se nám zachovaly. Měly jednak podobu mythů - ty všechny známe - jednak to byly uměle navozené krajní situace, - o některých z nich rovněž víme -, které vždycky měly povahu krajních případů, buď vyvolávaly opravdový strach o život nebo duševní a tělesnou trýzeň, nebo zase velkou radost, velké nadšení apod.

Protože známe řadu lidí zasvěcených v Řecku, můžeme si udělat dost správný obrázek i o následcích zasvěcení, tedy o rozšíření vědomí, které při něm probíhalo. Víme, že následky neměly jenom náboženskou povahu: Euklides a Pythagoras se po zasvěcení stali z dobrých matematiků výbornými matematiky, Platon z dobrého filosofa daleko lepším filosofem, z Cicerona z dobrého řečníka se stal vynikající řečník. Z toho plyne, že při zasvěcování šlo o jiný styl učení než o lineární postupné zvládnání látky, řekněme o způsob daleko účinnější a účelnější. Ve starověku, kdy nositelem kultury byli jednotlivci, kdy školství nezastávalo nynější roli obecného vzdělání pro všechny, lidé zasvěcení byli nositeli vědeckého a technického pokroku. Stačí se podívat na pozůstatky jejich díla např. v Egyptě, a dodnes žasneme.

Když potom byli zasvětitelé ve 4. a 5. století vybiti, nebylo nikoho kdo by zdvihl jejich pochodeň, a nastal temný středověk nejen ve vědě, ale i v náboženství, ze kterého se úplně ztratila zasvětitelská, řekl bych kulturní a progresivní složka, takže náboženství přestalo být nositelem kultury a předvojem vědy a svou kulturní povahou nestačilo a dodnes nestačí ani na pochopení Ježíše, jako na tehdejšího zasvětitele první třídy.

Troufám si říci, že pouhé kultovní náboženství od té doby nemá své oprávnění k životu a ztratilo na významu, jaký mělo ve starověku už proto, že dodnes musí bezmocně přihlížet k tomu, jak vzdělanost získaná velmi těžkopádným způsobem - ve srovnání se vzdělaností získanou při zasvěcování - jde mimo ně a za ně a přes ně, protože náboženství už nemá v ruce prostředek, jímž se vysoko stavělo nad pouhé školské vzdělání všeho druhu. Náboženství dovršovalo školské vzdělání všude tam, kde k tomu u

vybraných jedinců byly podmínky. Tohle nám bude chybět čím dále tím více, protože se dostáváme ve vědě a technice k takovému stupni specializace, že nakonec musíme jak vědecky, tak technicky rozhodovat v týmech, a to je rozhodování velmi těžkopádné, někdy pro svou pomalost má katastrofální účinky. Budeme se muset ohlížet po možnosti, jak by jednotlivec dokázal zvládnout odbornost mnoha specialistů tak, aby aspoň jejich práci mohl vést. K tomu může přispět jen zasvěcení, které přinese rozšíření jeho vědomí a tím i schopností a vědomostí.

Namítnete však: Jestliže zasvětitelé byli jednou beze zbytku vybiti a jejich způsob zasvěcování se ztratil se zánikem kultur (např. egyptské, řecké), jak obnovit jejich funkci. Budeme to muset učinit a pokouší se o to, aniž to zpočátku věděla, psychoanalýza, ale bude to ještě dlouho trvat, než se dostaví účinky ze starověku. Všimějme si tedy, co dnes dělají psychoanalytici, ale nejen oni, nýbrž řada fyziků a chemiků, právě těch nejvýznamnějších, jaké toho času naše země nosí. Kromě vlastní práce ve fyzice, chemii, psychologii atd., se snaží dešifrovat alchymické texty - a to jsou kromě jiného děje zasvěcovací - neboť už dnes poznávají, jako ve Francii Bergier, v SSSR Parnov a mnozí jiní, že ony kouzelnické předpisy, které se nám zachovaly, původně jimi vůbec nebyly, nýbrž že to byly symbolicky (z důvodů utajení před veřejností nebo konkrétně před inkvizicí) vyjádřené chemické a fyzikální procesy, velice prosté a velmi účinné a účelné.

Obdobně bude zapotřebí začít s dešifrováním Ježíšova učení. Nemusíte přitom vůbec věřit, že Ježíš žil, nýbrž jen vycházet z předpokladu, že učení a život, které se mu připisují, mohly by mít ještě jiný, mnohem důležitější význam, než jaký mu přikládá kultovní náboženství. Budeme muset zacházet s tímto učením a životem asi tak, jako zacházel Heinrich Schliemann s Homérovými bájemi o pádu Tróje a bloudění Odyseovým. Důležité je, abychom apriori ani děj Ježíšova života nepovažovali za pouhou báj, bez ohledu na to, zda žil, či nikoliv, nýbrž za zašifrovanou posloupnost procesů, probíhajících v nitru člověka během různých stupňů zasvěcení, a za zašifrovanou řadu prostředků, jimiž se k těmto zkušenostem dochází, přičemž se obvykle prostředek nový, účinnější, který by však vůbec neúčinkoval, kdyby pro něj nebyla v člověku připravena půda, dosazuje místo dosavadního prostředku, který dosloužil a proto se opouští. Nejdůležitější je, že tento vývojový proces i s jeho prostředky, se dá podle dešifrovaného života Ježíše předložit, jak věřícímu, tedy nábožensky založenému člověku, tak i nevěřícímu, a nikdo nebude přitom handikepován svou vírou nebo nevírou.

Ježíš to jasně předvídal, když nevěřícímu Tomášovi řekl, že ho neodsuzuje za jeho neschopnost uvěřit. Symbolicky totéž vyjádřil v podobenství o pozvaných na hostinu, kteří se vymlouvali, že nemohou z nějakých důvodů přijít, a nakonec byli sezváni lidé pouze přiděním rouchem svatebním.

S čím Řekové nebo Egyptané dělali takové tajnosti, to je dopodrobna vypsáno životem a poučeními Ježíše Krista. Stačí rozluštit náboženské symboly a zařídit se podle získaného návodu. Postupné zasvěcení se dostaví. A dostaví se i jeho následky. Kdo bude nábožensky založen, lépe porozumí náboženství, kdo bude lékařem, bude lépe diagnostikovat a léčit, kdo bude technikem, nabude celistvější pohled na svůj obor atd. Tím chci říci, že zasvěcení, tak jak je popisuje Ježíš, nestojí proti vzdělanosti, neobsahuje rozpory mezi vědou a náboženstvím, nýbrž významně se podílí na zvládnutí jednoty lidské vzdělanosti a dokazuje, že rozpory, o nichž se dnes mluví, vznikají nepoučeností na obou stranách, jak na poli náboženském, tak na poli vědeckém.

Náboženští činitelé se dopustili ve středověku té největší chyby tím, že chtěli rozhodovat o platnosti vědeckých poznatků nebo dokonce chtěli své chápání náboženské, které bylo bohužel a dosud je velmi nedokonalé, povýšit na vrchol vědeckého názoru. Zatím však se nacházeli a nacházejí v postavení běžného Řeka nebo Egyptana, který nebyl zasvěcen, a chápal bohy jako osobnosti, a ne jako vznešený, ale dosažitelný stav lidského vědomí. Mezi starověkými nezasvěcenými Řeky a Egyptany a novodobými věřícími je jen ten rozdíl, že místo mnoha osobností bohů dosadili jediného Boha. To je pokrok, u kterého se však neměli zastavit a který přeceňují, protože se nedali poučit Ježíšem, kterého tento osobní Bůh na kříži opustil proto, aby se mohlo dostavit opravdové zasvěcení nejvyššího stupně, jaký je možný u člověka. Jestliže se snaží jakékoliv náboženství zastavit náboženský pokrok na úrovni osobního pojetí Boha, nachází se na úrovni starozákonního chápání Hospodina. Bylo by dobře si už začít všimnout toho, že Ježíš nepřišel tento zákon zrušit, ale naplnit.

Jsem přesvědčen, že nechopí-li se samo náboženství, tj. jeho vyznavači, klíče, který se nachází v životě a učení Ježíše Nazaretského, že to bude muset učinit sama věda, a že tím překlene nejen propast mezi náboženstvím a vědou, ale že i najde nový pramen moudrosti, jehož vodu už dnes velmi citelně postrádáme.

Na mnoha místech Itálie jsem přišel na chrámy zasvěcené Panně Marii a postavené na starých chrámech Minerviných. Všechny se nazývají Santa Maria sopra Minerva (Sv. Maria na Minervě, viz Řím, Assisi aj.), tj. chrám Panny Marie, přestavěný z chrámu Minervina. Kult Minervy je dědictvím řecké náboženské tradice, Minerva - řecká Athéna. V Řecku se jí přisuzovalo, že naučila lidi znát různá řemesla, později vědy, a tak se stala dárkyní moudrosti. Zrodila se z Diovy hlavy, je panenská bohyně (Partenos, Pallas). V těchto symbolech se dost napovídá, že byla symbolem zasvětitelky se všemi příslušnými funkcemi. Tak je vzývána v podobě Panny Marie i v křesťanství, proto také ty chrámy na Minervě, ale tím to bohužel končí. Měli bychom být už trochu dál. Hlavním důvodem, proč nejsme dál, však není náboženská víra, ta přece dnes už ani zdaleka nemá tu moc jako ve středověku. Materialistická věda zbytečně vystřílela mnoho cenného prachu a nábojů tím, že nepřestala střílet po ní. Hlavním důvodem naší novodobé zaostalosti je, že jsme na místo bohů postavili jednoho boha, mnohem mocnějšího, protože všeobecně uznávaného jak věřícími, tak nevěřícími, a jím je přemýšlivý, lineárně poznávající, lidský rozum se svými pomocníky, smysly. Už Ježíš projevil vděčnost za to, že vyšší moudrost zůstala skryta před těmi, kteří měli moudrost tohoto světa, myslel moudrost pocházející jen a jen z rozumového poznání. **Nesmíme se zbavit rozumu a rozumného jednání.** Už Řekové říkali, že koho chtějí bohové potrestat, toho zbaví napřed rozumu, a to platí dodnes. Musíme však, chceme-li být vůbec zasvěceni, **sesadit rozum z prestolu,** kam jsme ho posadili. Jak to myslím: Rozumové chápání musí přestat být tím nejvyšším možným chápáním. Dokud se neodvážíme tohoto kroku, pak právě tak, jak nám dosud rozum pomáhal a bude nám pomáhat, máme-li dosáhnout určitého obecného vzdělání a určité, poměrně značně vysoké úrovně vzdělanosti vůbec, tak nám bude nepřekonatelnou překážkou, až se budeme chtít z určité výše vzdělanosti dostat k opravdové životní moudrosti, při které je nastolen takový řád hodnot, že žádná nižší hodnota nemůže zatarasit cestu k rozvinutí a uplatnění vyšší hodnoty, např. postupné poznávání rozumové nemůže nahradit globální poznávání souvislostí při zasvěcení. K tomuto poznávání skokem (že totiž se najednou a nečekaně v lidské mysli pospojují všechny známé prvky problému ve vyšší celek) se dostává dnes málokdo, protože cesta k tomuto "nerozumnému" způsobu poznávání je už dávno ztracena (ztracena jako systém zasvěcovací, poznávací). Někteří vědci zanechali po sobě zkušenost, že soustavným a důkladným přemýšlením nedošli k závěrům, které se jim najednou "objevily", když o věci přestali

přemýšlet, aniž při tom resignovali na řešení. To je jeden z hlavních rysů zasvěcování, a to je ono **sesazení rozumu** z vládnoucího postavení, jaké dosud má. Nikomu žádné poznání z nebe nepadne, neučinil-li všechno, aby je nabyl, ale řádově vyšší poznání, převyšující pouhé přemýšlení, se dostane jen tomu, kdo dovede od přemítání totálně odstoupit.

Tento odstup ve starověku uskutečňovali technickými prostředky, které už nemáme k dispozici. Nikdy však z nevědomce neudělali učence, nýbrž z učence udělali lepšího učence a z lidského osla udělali člověka, a dokonce moudrého člověka.

Všechny skoky, popisované v Ježíšově životě, včetně zázračných vyléčení nemocných, křísení mrtvých, odpouštění hříchů, jsou důležitými zasvěcovacími symboly a akty, které nás v budoucnosti naučí více než uzdravovat z nemocí nebo hříchů.

Dnes už v některých zemích nemůže lékař získat lékařský diplom bez zvládnutí lékařské psychologie jako léčebného prostředku. V budoucnosti se něco podobného bude žádat i od technika a od vědecky vzdělaného člověka jakéhokoliv odvětví.)

Dělal jsem pokusy s několika mladými lidmi, kteří studovali na objem vědomostí náročné obory (např. lékařství), nebo zase se schizofreniky, a pokud se mi u nich podařilo organicky přiřadit k jejich studijním principům zasvěcovací manýry, jak jsem je dešifroval z Ježíšova učení a života, a zbavil je pověry nadřazenosti intelektu nebo naopak intelektuálního poraženectví, nastal v jejich studiu nebo v jejich chorobě skok k lepšímu, který i s jeho následky považuji za úspěch zasvěcování, nikoliv poučováním. Mám proto za to, že až budou tyto metody lépe propracovány a stanou se obecným majetkem vzdělaných lidí, bude mít Ježíš co říci každému člověku, bez ohledu na to, zda je věřící či nevěřící, zda je školsky vzdělaný či nikoliv.

Jednoho článku víry však se nevzdávejme: že každý člověk je poučitelný a každý člověk je napravitelný (vyléčitelný) i když on sám nám bude tvrdit, že se mýlíme.

Jinak by naše vědění nebylo pro všechny a šířilo by se jen mysteriósne jako ve starém Řecku nebo v Egyptě. Také tyto doby už jsou za námi. Doba přece jen pokročila, jak předvídal Ježíš, že nebude nic neznámého, co by nemohlo být odhaleno a že nebude pravdy, která by nemohla být objevena.

Kdybychom se zde pokusili použít nějakého vhodného přirovnání (nic více než přirovnání), řekli bychom, že chápání pomocí smyslů a rozumu je chápání **zvnějšku**, probíhající za

nasazení určitých násilných prostředků, a toto násilí může hraničit až s nemožností ještě většího násilí použít, a tedy též nemožnost dosáhnout ještě větší poučenosti tímto směrem a těmito prostředky, kdežto zasvěcování je působením **zvnitřka**, je to velká pomoc organismu jak psychickému, tak fyzickému, aby se projevil spontánně, nenásilně, asi tak jako bez přemýšlení pohybujeme nohama při chůzi. K tomu je ovšem zapotřebí určitého počátečního násilí (obdobného úsilí, které musí vynaložit dítě a jeho vychovatelé, aby se naučilo bez přemýšlení chodit a mluvit), po němž však se rozjede něco více než pouhý mechanismus, samovolná harmonie pohybu, myšlení, chápání spojitostí, které nám dříve unikaly, hravé zvládnání událostí, kterých jsme se dříve děsili nebo nám vnucovaly dojem, že je nezvládneme. Jenže v oboru duševních pochodů se obvykle nedostaneme tak daleko, aby probíhaly obdobně jako chodíme nebo mluvíme, protože rušíme tuto spontánnost předsudkem, že všechno musíme zvládnout jen úmyslným přiřazováním neznámého ke známému, biflováním a podobným úsilím. Kdežto každý zasvětitel ví, jakým způsobem v člověku vzbudit síly, které by působily zcela bezděčně a mocněji než síly, vzbuzené jakýmkoliv úsilím. Představte si, kam bychom asi dospěli, kdybychom svým vědomým úsilím museli pohybovat svým srdcem a řídit krevní oběh, a uvědomte si, jakým "zázrakem" tento oběh funguje bez našeho vědomí, aniž kdokoliv z nás potřebuje vědět, jak ho řídit, a aniž se kdokoliv z nás o něj stará. Stejným "zázrakem" léčil Ježíš nemocné. Vyjádřil to slovy: "Víra tvá tě uzdravila". Jaká to byla víra, která uzdravila lidi, když za jiných okolností vůbec nepůsobí. Byla to zřejmě jedna z těch sil, které se nemohou uvolnit a nemohou působit, dokud přemýšlíme a staráme se. Tak se také Ježíš často vyjadřoval. Ježíš však dovedl u lidí vzbudit vlivem toho, že mu uvěřili, takovou míru bezstarostnosti, že se zcela odevzdali do jeho vůle, čímž v sobě zavedli stav zasvěcování. Vejde-li někdo do něho jako matematik, a umí-li dokonale pustit matematiku z mysli, vyjde z něho jako lepší matematik apod. Vejde-li do něho nemocný a bezprostředně předtím, nebo dokonce po dlouhý čas před tím se zabýval svou nemocí, vyjde z něho uzdraven, vyjde z něho uzdraven těmi obrovskými rezervami sil, které v nás působí spontánně a kterých je mnohem více, než těch, které řídí podvědomé činnosti srdce, střev, vnitřní sekrece atd. Ty z nich, které zatím nic neřídí jsou uloženy někde hlouběji, právě jako některé myšlenkové spojitosti, které se rozumem nedají navodit. Jen když je nevězní krunýř cílevědomých myšlenek, mohou se dostat do našeho vědomí a mohou dokonce způsobit radikální změnu jak v myšlení, tak ve fyziologických funkcích těla.

18. 8. 1975

(Poznámka: Doufám, že vám neuniklo, že jsem mezi řádky definoval víru jako jednu ze samovolně působících sil, obdobnou samovolně působící a řídící činnosti nervové soustavy, oné činnosti, která řídí funkci srdce, střev atd., zkrátka všechny samovolné procesy v živém organismu - a já při tom nemyslím jen na lidský organismus. Protože je víra samovolně působící silou, mohl ji Ježíš vyprovokovat k činnosti tím, že odstranil v mysli člověka překážky, pro něž nemohla působit. Ježíš také velmi výstižně přirovnal sílu víry k silám, které způsobují klíčení semen a přenášejí hory. Samovolné síly, působící v lidském organismu jsou mnohem mocnější než vědomá lidská vůle. Brzo bychom umřeli, kdybychom svou vůlí měli udržovat srdce v pohybu, protože bychom se unavili ve své pozornosti. Podle toho, co bylo řečeno, jak ateista, člověk, který nevěří v Boha, ale má v sobě stejnou sílu víry jako věřící v Boha, neužívá ji však v náboženském směru. Protože záleží kromě jiného na existenci této síly, aby mohla být použita, je nevěřící stejně blízek zasvěcení jako věřící.

Je zapotřebí duchovního vůdce?

Zdá se, že tento problém vyřešil Ježíš, když pravil svým učedníkům: *"Vy však si nedávejte říkat Mistři, jediný je váš Mistr, vy všichni jste bratři. A nikomu na zemi nedávejte jméno Otec, jediný je váš Otec, ten nebeský. Ani si nedávejte říkat Učiteli, váš Učitel je jeden, Kristus. Kdo je z vás největší, bude váš služebník."* (Mat XXIII, 8-11)

Vysvětlíme si zatím jen pasáž o učitelství, neznamená to, že by nesouvisela s Otcovstvím, jak o něm mluví Ježíš v předešlé větě. Zatím však budeme mít dost práce s vysvětlením učitelství. Rozbor postavíme na předpokladu, že se Ježíš nemýlil a mluvil pravdu.

Ježíš sebe nazývá učitelem, a to nám umožňuje, abychom se podívali, jakým a v jakém smyslu byl učitelem. Osobně vedl své učedníky jen po dobu tří let. Toto vedení navazovalo bezprostředně na získání učedníků pro Ježíšovo dílo, tj. pro aktivní spolupráci s ním. Hned od začátku posílal své učedníky křtít a dělat zázraky. Mohl si to dovolit, protože moc, kterou ihned měli, nevycházela z nich, nýbrž z něho. Byla to obdobná závislost, o jaké mluvil, když vyprávěl o svém vztahu k Otci. Ježíš čerpal zase veškerou moc z Otce, a nejen moc, ale i vlastnosti, kterými se vyznačoval. To

naznačil tím, že odmítl, když jej nazvali dobrým, takovým být v jejich očích, protože jediný Otec je dobrý. Nuže, všechny vlastnosti a schopnosti měl od Otce. Musel mít také od Otce své učedníky, a to stejným způsobem. Otec mu nemusel na žádného z nich ukázat; takhle lidsky si nesmíme věci představovat. Tím se nám potom zatemňuje obzor a znemožňujeme si správně pochopit další souvislosti. Předpokládám tedy, že nebeského Otce chápete se mnou jako **stav vědomí**, ve kterém od vstupu do Jordánu až po bezprostřední okamžik před smrtí na kříži, ustavičně svou myslí přebýval, takže přemýšlení o tom, co má udělat nebo říci, bylo zbytečné. Ve stavu "Nebeský Otec" byly obsaženy všechny odpovědi a všechna síla k čemukoliv, co bylo ve shodě s tímto stavem poznání. Tento stav byl přetransformován Ježíšovým lidstvím, které prošlo vývojovými skoky, které pojmenuji jen symbolicky, protože jinde jsem je už vysvětlil, a před nimi a mezi nimi prošlo určitým soustředěním vůle jedním směrem. Také toto soustředění nazvu symbolicky, neboť tyto symboly jsou také jinde vysvětleny. Těmito usměrněnými vytrvalými soustředěními vůle jsou především:

"Touha židovského národa po Mesiáši",

realizovaná stylizací života, nikoliv jen sněním a spřádáním nadějí,

oddanost Ježíšova po jeho narození, a to dvojího druhu - "že byl rodičům poddán" a při tom současně, "že musel být v tom, co je jeho Otce."

Zmíněné skoky jsou symbolismem Ježíšova života naznačeny "narozením v Betlémě", "křtem v Jordánu" a "vítězstvím Ježíšovým nad Satanem na poušti" atd.

Duchovním učitelem se tedy Ježíš stává postupnými přeměnami vůle a skoky v poznání až po ztrátu vlastní vůle, vlastní síly a postupně všeho ostatního vlastnictví. Za takového stavu se jeví svému okolí jako velmi mocný, aktivní, ba zázračný člověk. To všechno jsou mylné pohledy zvnějška. O tom však už byla řeč jinde. Říkám-li, že jeho první učedníci hned začali křtít a dělat zázraky, byl to také pohled zvnějška. Činili to na ně přenesenou mocí stavu "Nebeský Otec", který dovedl Ježíš na své učedníky přenášet, pokud zachovávali klidnou, bezstarostnou odevzdanost jemu. Všimněte si závislosti této moci na lidském prvku, a také toho, proč jediným učitelem jim měl být Ježíš.

O trvání svého učitelství řekl dvojí: "Jsem s vámi až do skonání věků" a "Pošlu vám Ducha Utěšitele, který vás naučí, co teď nemůžete pochopit." Dohromady tato dvě poučení dávají ten

mysl, že Ježíš, měl-li být učedníkům trvale prospěšný, nemohl jim být příliš dlouho osobním vůdcem, nýbrž musel je převést do vedení neosobního, dokonalejšího, do vedení Duchem svatým, jak se tomu říká v Bibli. Osobní vedení je nedokonalé po mnoha stránkách, především proto, že není komplexní, nepůsobí všestranně a neustále, je závislé na oddanosti a víře vedeného. Vedenému se jeví jako pomoc přicházející zvnějška, činí ho závislým na přítomnosti (tělesné nebo duševní nebo obojí) vůdce, začíná a končí. Kdežto vedení Duchem "začíná" tak, že si člověk začne uvědomovat, že toto vedení je tu věčně, jenže člověk si je neuvědomuje, protože nevstoupil se svým vědomím na úroveň, ze které se dá uvědomovat. A právě tak jako vedení Duchem nezačíná, tak také nikdy nekončí. Prolíná celý lidský život, i když míra tohoto prolínání je závislá na poslušnosti jejího nositele. Této poslušnosti je třeba rozumět tak, že ani toto vedení nezbavuje člověka lidství, nýbrž se jím ustavičně přetavuje. Člověk buď může zabraňovat, aby volně působilo, nebo může zvyšovat příliv Ducha. Lze se dokonce prohřešit proti Duchu svatému, jak řekl Ježíš, a tento hřích je neodpuštělný. Jenže tohoto hříchu se nemůže dopustit nikdo, než kdo se ocitl na úrovni vedení Duchem, a tam bude nesmírně těžké se prohřešit proti Duchu, už pro změněný řád hodnot, jaký má člověk vedený Duchem. Svatý Jan ve své epištole o tom výstižně řekl: "Znovuzrozený nehřeší", a ten, který je veden Duchem a uvědomuje si to, je znovuzrozen.

Takto podle symboliky Ježíšova života pojaté vedení ponechává poměrně úzký rámeček pro osobní vedení vůdcem. Symbolika Ježíšova života však prozrazuje ještě okolnosti, za kterých dochází k osobnímu vedení. Tři králové, zřejmě zasvěcenci, uviděli Ježíšovu hvězdu na východě, šli za ní, ona je předcházela, až stanula v Palestině. Marné jsou dohady o tom, o kterou konjunkci hvězd tehdy šlo, astronomické úvahy nepomohou. Především i z toho kusého vyprávění Bible je patrné, že každý ze tří králů přišel z jiné strany a že se sešli teprve v Palestině. Tatáž hvězda z různých stran je vedla k témuž cíli. V Bibli je často velmi těžko poznat, kdy se mluví o vnitřních stavech a kdy o historické zkušenosti. Zde se mluví o obojím jednou větou. Že se v té době nějak významně na obloze rýsovala některá oběžnice, na to už astronomové přišli, ale nemohou přijít na to, že šlo především o světlo, které rozsvítil Ježíš svým stavem "narození v Betlémě", a takové světlo viděli zasvěcenci, takže reagovali i fyzickým přiblížením i odevzdáním darů. Platí obrazně, že kdokoliv zažije stav "Narození v Betlémě" (ale nikoliv ve snu, nýbrž proměnou bdělého stavu vědomí, což se jeví např. nabytím jistoty, ne víry, že jeho život v těle je tu určen k tomu, aby pomocí

něj přišel do neustálého vědomí nesmrtelné existence), ten rozsvítí světlo, které svítí na úrovni duchovních vůdců, takže ti z nich mu přijdou na pomoc, kteří vzhledem k podobnosti svého založení s jeho, mu mohou předat sílu k uskutečnění přechodu do věčného života během jediného lidského bytí. Člověk při tom zažívá probuzení k věčnému životu, a hned má k dispozici zlato, kadidlo a myrhu, i když ještě, jsa duchovně nemluvnětem, jen temně, nicméně velmi silně, poznává, že nesmrtelný život je v dosahu jeho možností. **Zlato** je pro stálost symbolem samotného věčného života, **kadidlo** pro svou vůni je symbolem vnitřní blaženosti, která doprovází poznání, a **myrha** je symbolem posvěcení, které zavazuje, aby bylo světlo dále přenášeno.

Ježíš symbolicky ukazuje, že není třeba se starat o vůdce, nýbrž o světlo, k němuž je bezpečně vůdce přidán. Světlo je např. ona nově nabytá jistota, o níž byla řeč, vůdce je převodem světla do uskutečnění v životě. Není zapotřebí, aby měl lidskou podobu, aby mluvil nebo nám podával písemnou zprávu o něčem, ale je nutné, by předával sílu k uskutečnění zlata, kadidla a myrhy. Vůdce může být např. okolnost, událost, která, jak se říká, nám otevřela oči a přioděla silou, kterou můžeme prorazit zeď nevědomosti.

Dále si připomeňme, že narození v Betlémě je zákonitým důsledkem vytrvalé touhy po Mesiáši (Spasiteli). Tím se napovídá dost jasně, že stačí, až po Betlém, přát si pro sebe poznání, nebo jsme-li věřící, spásu, v obojím případě **především**, dospěje se nečekaně ke skoku (k Betlému).

Teprve dále se s pouhou sebeláskou nebo s pouhým zájmem o věc nevystačí, neboť k tomu, aby mohl jít člověk dál, musí být pomazán (viz myrha) k úkolu vládnout i v jiných duších. Od pomazání ke splnění úkolu krále, vůdce, uplyne zase mnoho času, než se člověk podvolí další sebekázni - "být oddán okolí a muset být v tom, co je Otcovo". Výraz "uplyne mnoho času" berte symbolicky, protože tento vývojový stupeň je v Ježíšově životě znázorněn třiceti léty, tzn. vyžaduje si nejvyššího úsilí, právě tak jako další období (symbolicky od Jordánu ke kříži) se vyznačuje "ne mou, ale Otcovou silou a vůlí".

Ježíš po Jordánu už neměl ovšem zapotřebí lidského vůdce v užším i širším slova smyslu: v užším, že jej žádný člověk nevedl, v širším, že přechodně žádná událost vyvolaná lidmi neměla na něj vliv. Pak se zase musel odevzdat lidem, nahlíženo zvnějška, což je pohled jen částečně vysvětlující, aby mohl přijít o dvojí synovství, své matky (odevzdal ji pod křížem Janovi) a svého Otce

(ztratil s ním kontakt těsně před smrtí). Chtěl kromě jiného naznačit, že už nebyl synem (symbolicky menším než Otec), nýbrž ocitl se na přechodu na úroveň Otcovu. Tam už o potřebě vůdce nemůže být vůbec řeči.

Tím by měla být teoreticky zodpovězena otázka, kdy a jak je zapotřebí duchovního vůdce. Chybí však nejdůležitější článek výkladu. Vazba na předešlou větu: "Nikommu na zemi nedávejte jméno Otec, jediný je váš Otec, ten nebeský.")

Proč asi Ježíšovi tolik záleželo na tom, aby nikoho na zemi nejmenovali více otcem, když si museli být jasně vědomi toho, že zde na zemi mají svého otce a matku? Víme dobře, že se už jednou za své učitelské dráhy Ježíš ptal: "Kdo je má matka, kdo jsou mí bratři?" Aby mohl odpovědět, že všichni lidé, kteří ho potřebují, jsou jeho bratři, aby mohl dokumentovat, že mu velmi záleží na tom, komu kdo náleží ve svém povědomí. Dosud jsem tento Ježíšův požadavek nemít na zemi otce, matku, domov atd., vysvětloval jen obecně jako nutnost nevlastnit, aby se člověk mohl vnitřně osvobodit od všech dočasných pout. Ježíš však věděl, že všechny stavy a úrovně lidského vědomí jsou odvozeny ze základního stavu vědomí, které jsme si s Ježíšem nazvali v náboženské symbolice "Nebeský Otec." Ještě důležitější je, že veškeré stavy vědomí jsou nejen odvozeny ze základního, ale že nemohou trvat jinak, než když z něho nepřetržitě vyvěrají jako přepad přebytečné vody z plné nádrže nebo přehrady. V tom pozůstává, jak jsme si už také dříve vysvětlili, pokušení se strany Boží, abychom svůj stav vědomí považovali za vlastní a za jediný možný. Žijeme si zkrátka v tom přepadu vody, nikoliv přehradě nebo ve studni. Úkolem duchovního vůdce je přivést člověka tam, kde je on a on, pokud je opravdovým vůdcem, už žije ve vědomém spojení se základním stavem, s Nebeským Otcem. Přiměje-li své učedníky, aby ho tam následovali, nemůže dopustit, aby se vraceli k pocitu oddělenosti, který je živen nejen smyslovým vnímáním a rozumovým zpracováním, - ty fungují jako slepí sluhové -, ale především fakty jako, kde je můj domov, má matka, otec atd., z nichž právě ta fakta, která jmenuji, jsou nejsilnější - přidržují a vracejí zpět. V těchto poměrech je člověk narozen. Nezapomínejme, že Ježíš kladl požadavek vstupu do věčného života takto: "Nezrodíš-li se znovu...nevejdeš do království nebeského", tj. do stavu vědomí "Nebeský Otec". Nelze být narozen zároveň na zemi a na "nebi". Musíme přestat být narozeni zde na zemi z matky a z otce, abychom se mohli narodit na "nebi", tj. přesunout se z periferie vědomí do jeho centra. Proto Ježíš požadoval od svých učedníků, aby opustili své rodiny a šli za ním.

Šlo o opuštění jedné představy (tady jsem se narodil, sem patřím, tady mám všechno) a o narození nové představy (sem jsem se dostal, odtud jdu dál). Ovšem tato nová představa musela být vybudována na nových faktech, na silnějších zážitcích než byly ony typu "můj otec", "má matka" atd. Ježíš dovedl vzbudit v duších svých učedníků tato nová fakta, a od té chvíle, co je vzbudil, musel jim ustavičně dokazovat, že jsou to fakta dominantní, ovládající odvozená fakta dočasného lidského života a smrti, proto nepřestal konat zázraky po celou dobu svého osobního vedení, až do jeho postupného odeznění. A tak se stalo, že jeho žáci vždy znovu a znovu uvěřili tomu, o čem se už před tím vnitřně přesvědčili. Ježíš však se nesměl ukázat bezmocným vůči kterýmukoliv odvozeným stavům. Musel dokazovat, že z jeho života (rozuměj z jeho stavu) jsou odvozeny pomíjející věci a ne naopak. Musel je stále vybavovat z chybných představ, že zde na zemi mají otce, matku, domov, že zde se něco děje samo o sobě a samo od sebe atd., zatímco pravda je, že původním jediným domovem, otcem, matkou, silou k činnosti zůstává stav nebe. Kdyby tento mohl být zrušen, ukázalo by se hned, že zde na zemi nemáme otců, domovů atd., neboť by všechno přestalo existovat, nic by se nedělo atd., ovšem nebylo by ani svědků tohoto vymazání všeho. Ježíš však proto zažil pravé Synovství v Jordáně, aby tento stav aspoň přechodně mohl přenést na své učedníky. V tomto stavu dokázali odejít od svých rodin, ale pak se jim zase vrátil stav odvozený, běžný lidský bdělý stav, a s ním se jim vracely jejich dřívější představy. Musel proto své učedníky ustavičně buď hlídat, aby nezačali dávat přednost odvozenému před zdrojovým, nebo je znovu a znovu uvádět do stavu opravdového synovství. Tento druhý způsob byl však pro ně neúnosný. Nemohli tento stav udržet natrvalo, leda s pomocí ducha, nebo ještě lépe, vyměnili vedení smysly a rozumem za vedení Ježíšem, a pak měli vyměnit toto osobní vedení za vedení neosobní, duchem. Jako před tím opustili domovy, pak měli opustit Ježíše. To by byli dobrovolně neučinili, a proto také po dobrém nemohli vstoupit do stavu trvalého spojení s Otcem. Ježíš svou smrtí ukazuje, jakou oběť musí mistr podstoupit pro své učedníky, aby vůbec byli ochotni a schopni přejít do stavu "Nebeského Otce", a to nejen oni, ale i kdokoliv po nich.

Samozřejmě duchovní vedení, jaké prováděl Ježíš, není jediným způsobem, jak je možno vést, avšak všechny jiné způsoby jsou obdobné tomuto. Ostatní způsoby se liší hlavně tím, že v průběhu vedení nejsou tolik závislé na dobrovolnosti. Mistr od začátku vedení se při nich ujímá vůle učedníků a nahrazuje ji svou vůlí. Tím nechci říci, že z nich dělá bezduché loutky, s nimiž si

počíná, jak chce, nýbrž že jim odnímá oblast vůle, se kterou odporovali jeho záměrům. Víme na příkladu Jidáše, že toto Ježíš nečinil. Jidáš nepředstavuje nepovedený pokus veden, nýbrž záměrnou ukázkou dobrovolnosti, na které je postaveno celé Ježíšovo učení. Takovou velkorysost si těžko může dovolit někdo jiný. Obvykle hned na začátku vedení jiný mistr zavazuje žáka k určitým povinnostem, ze kterých není výjimek a není omluv. Nepodaří-li se mistrovi dovést žáka ke kýženému cíli (a tím může být jen předem určený částečný cíl, s úmyslem předat žáka pro další etapu vývoje někomu jinému), stala se chyba na obou stranách. Na straně mistra, - nesprávná volba žáka, a na straně žáka - malá vytrvalost.

Ted' už by se dalo odpovědět na otázku: "Je třeba duchovního vůdce na cestě za vědomým prožíváním věčného života?"

Ježíš řekl: "Hledejte především království Boží a vše ostatní vám bude přidáno." Nemůžeme z toho vyvodit odpověď, že není třeba duchovního vůdce, nýbrž že v okamžiku, kdy už hledáme především království boží, je námi ten přidán, nemusíme se starat o jeho získání. Na otázku, je-li duchovní vůdce zapotřebí i před tím, myslím, že se dá jednoznačně odpovědět, že ano, i když bude třeba dalšího vysvětlení toho, kdo může být oním vůdcem. Četba a studium nemohou duchovního vůdce zastat, protože nesplňují základní požadavek, kladený na vůdce, že bere na sebe vůli žákovu. Bez tohoto převzetí vůle žákovy v určitém okamžiku vývoje není možný další postup. Důvody jsme si podrobně rozebrali ve spisu UNK, zvláště při pojednání o agapé. Protože člověk nemůže stavu nebe dosáhnout svou vlastní vůlí, protože tento stav svobody nelze dosahovat jako se dosahují jiné věci, které se aktem dosažení začnou vlastnit, je třeba na cestě do věčné svobody a nezávislosti začít také s nezávislostí na vlastní vůli, obecně na kterékoliv složce odvozeného lidského já. Člověku musí být dopřáno už během cesty zažít osvobození od sama sebe, aby poznal jeho nečekaně vznešené důsledky, aby poznal, že na chvíli vyšel z vězení. Jen po tomto poznání může opravdově začít chtít svobodu (=království boží) především. Za účelem tohoto poznání musí najít vůdce, který by mohl být aspoň na chvíli nositelem jeho jáství. Tímto vůdcem může být jak osoba, tak jakýmkoliv způsobem konkretizované zaujetí, např. pro nějaký prostředek, jímž, jak žák doufá, dosáhne osvobození nebo duševní stav, ve kterém celého sebe propojí a opustí (viz Blahoslavenství). Možno bezpečně říci, pro povahu potřeby odejít od sebe, že vůdcem jen v řídkých případech může být člověk.

Nejdokonalejším vůdcem jsou vnitřní prostředky usměrňující naši činnost a myšlení.

Závěrem by se dalo říci: Na cestě do věčnosti platí, že kdo hledá svůj život, ztratí jej, a to se děje průběžně, jen v té nepatrné míře, jak jej nalézá, takže nic výjimečného se s ním neděje, nikde se žádné světlo nerozsvěcuje, které by viděli duchovní vůdcové a přišli mu na pomoc. Rozhodne-li se někdo ztratit svůj život, nalezne věčný život a s ním i zároveň pomoc vůdce, jenže toto nacházení probíhá průběžně po malých částkách, nebylo-li jeho rozhodnutí úplné, bezvýhradné, zcela konkrétní. Je zapotřebí ztratit život najednou, tj. vzdát se dosavadního způsobu života, který vyplývá z jeho pomíjejícího smyslu, a zaměnit jej za jiný způsob, který odpovídá novému smyslu života, jako mostu do věčného života. Tato stylizace života musí být komplexní a závazná a jakmile se pomocí ní dospěje k bodu, ve kterém jejím působením nelze jít dál, musí se umět opustit. Jestliže se člověk před tím beze zbytku stal člověkem žijícím určitým stylem (účelovým stylem), jakmile tento styl opustí, opustí sebe, čímž splní podmínky onoho zvláštního dosahování věčnosti, které se dá nazvat nedosahováním (protože ten, který chtěl dosáhnout, byl opuštěn), dojde k nějakému novému poznání skokem, a z toho se okamžitě musí vyvodit nová dokonalejší stylizace života a tak obdobně dále. Při tomto postupu podstatnou část vůdcovských funkcí převezme ono opuštění sama sebe. Tam se děje totéž, co by musel učinit vůdce, když by na sebe vzal žákovu vůli, že by žákovi předal globální poznání. Ježíš symbolikou svého života a svými radami dal najevo, že za takových okolností stačí následovat jeho příkladu.

V průběhu tohoto pojednání byla řeč o různých stavech vědomí. Je to zatím, už po dobu trvání lidstva na určitém kulturním stupni, záležitost osobní zkušenosti. Náboženství tuto zkušenost zpracovalo opisem různými mythy, jinak tato zkušenost nebyla zpracována. Proto se vyjadřují náboženskými termíny. Lidé věřící, pokud jen věří a nepřesvědčili se o tom, čemu věří, nemohou se o těchto stavech vyjádřit právě tak jako ateisté, pro které zatím existuje jen jeden stav vědomí s různými odstíny. Oběma bych chtěl říci, že nebýt soustavného pojednání o životě Ježíše Krista, jak se nám zachoval v Novém zákoně, nestačila by ani lidská zkušenost k tomu, abychom si mohli utřídit a uspořádat různé stavy vědomí tak, jak jsou symbolicky rozváděny v Novém zákoně. Stav Nebeského Otce je stavem základním po té stránce, že v něm není v pohybu čas ani prostor. V ostatních stavech je čas a prostor v různé rychlosti a v pohybu. Náš stav vědomí je

charakterizován především pohybem myšlenky, a není proto divu, že si ani nedovedeme představit, že bychom mohli zastavit proud myšlenek a neztratit vědomí. Kdybyste si to však předvedli a neusnuli (bdělost by mohlo zachovat např. stav zaujatosti, touhy), podivili byste se, že místo aby se vědomí zužovalo, vaše mysl by se začla rozšiřovat. Rozšiřováním vědomí začíná série nových zkušeností, ale tím nekončí. V tomto článku jsem chtěl pouze říci, že různé stavy vědomí jsou za určitých okolností sdělitelné, a to je záležitostí duchovního vůdce, který, pokud jde o osobu, má tyto procedury ovládat. Pokud jde o událostmi a okolnostmi projevované vedení, je tato vůdcovská schopnost v nich obsažena bezprostředněji, ale daleko méně osobně, tj. např. bezeslovně, takže se může stát, že léta hledáme správnou interpretaci události a také léta žijeme z požehnání určitých klíčových událostí, nějak dorůstáme do jejich obsahové realizace ve vnitřním životě.

(Poznámka: Doufám, že není třeba, abych vám dovětkem k této kapitole Otázek doplňoval sám některé pojmy, které v ní mohly být jen nadhozeny. Protože však mnozí lidé čtou povrchně, přece jen aspoň něco připomenu.

Např.: Jakým způsobem jsme Syny - dětmi - Nebeského Otce? Laciným, ale velmi nepřesným způsobem se toto synovství vysvětluje stvořením světa. Nejsem nijak zaujat proti legendárnímu líčení stvoření světa. Ať jsem je četl v kterémkoliv symbolickém pojetí, v hebrejském, babylonském, egyptském, řeckém, indiánském, indickém či v jiném, vždycky jsem v těchto různých pojetích našel za symbolismem skrytou pravdu. Stejně tak je pravdivé tvrzení zenu a před ním taoismu atd., že svět nebyl nikdy stvořen. Tyto pravdy se v hlavách lidí potírají, ale jen v hlavách lidí, nikde jinde. V hlavách lidí není konečná moudrost, ani samozřejmě v mé hlavě. A toto, co jsem vám napověděl v předešlé kapitole, není z hlavy, nýbrž ze zkušenosti, praobyčejné a velmi prosté zkušenosti.

Stav Nebeského Otce, jak byl v předešlém textu definován, je naším Otcem, naším věčným Otcem. Je-li stroj pevně připevněn k základům, může se v něm všechno užitečně pohybovat, může se pomocí stroje něco vyrábět atd. To platí o pohybu, užitečném pohybu lokomotivy, letadla. Zůstaňme však se svým přirovnáním u stacionárního stroje. Podobně je tomu se stavem Nebeského Otce. Je to pevná základna, která na svých bedrech umožňuje pohyb. Představíme-li si tuto základnu jako vědomí - a to je představa zúžující, zpřístupňující pochopení - pak pohybující se vědomí - lidská mysl - není onou základnou, a navíc, ani jí nemůže být. Pohybující se kolo stroje má jinou funkci než nehybná

základna stroje. Naše mysl je stvořena a neustále tvořena svou nehybnou základnou tak, jako pohyb kola stroje je umožňován nehybností základny stroje. Je to stvoření? Není to stvoření? Jako je základna stroje nerozlučně spojena s pohybujícími se součástmi stroje, do takové míry se dá mluvit o tom, že pevná základna umožňuje pohyb součástí stroje. V tomto smyslu je člověk stvořen a ustavičně tvořen. A co jsme řekli o mysli, obdobně platí o lidském tělu.

31. 8. 1975

Co je zasvěcení?

Uvědoměme si, jakým způsobem získáváme zkušenosti pro život v tomto světě. Kdybychom byli odkázáni sami na sebe, nedospěli bychom nikdy na úroveň průměrného plnoletého člověka. Nejen že bychom neuměli číst a psát, ale zemřeli bychom předčasně, protože člověk nemá ani schopnost mouchy, která se od narození dovede o sebe postarat. Dala by se vytvořit škála závislosti, která by nám ukázala, že čím jednodušší živý tvor, tím je v určitém smyslu samostatnější. Slova "v určitém smyslu" znamenají, čím jde o jednoduššího tvora, tím méně potřebuje záměrné péče. Její místo zastupuje samotné prostředí, ve kterém onen tvor žije; a toto prostředí působí samovolně, nechtěně, nerozumně, nezáměrně a při tom svým způsobem neomylně.

Tak složitý živý tvor, jakým je člověk, se neobejde bez záměrné péče a výchovy. Obojí se záměrně vnucuje, dítě se musí do značné míry vzdát vlastní vůli, aby mohlo a smělo projevit tzv. svou vůli po vzoru svých rodičů, vychovatelů. Vychovatelé předem sami hodnotí, co je pro dítě dobré a co nikoliv, a tím, že dítěti vnucují své hodnocení, učí je hodnotit. Až jednou bude samostatně hodnotit, ani mu nenapadne, že jeho hodnocení je naučené, odkoukané, a že si může dovolit přehodnocovat jen v nepatrné míře. Na počátku výchovy stojí tedy učení se sebezáporu.

Člověk, který neumí zapřít sama sebe, je považován za nevychovaného. Tady někde nacházíme hlavní styčný bod mezi výchovou a zasvěcením.

O zasvěcení se dá říci, že člověk může být tím dokonaleji zasvěcen, čím dokonaleji se dovede zapřít. Jde tu však o jiný druh sebezáporu, než o jaký jde při výchově dětí. Zhruba by se dalo říci, že jde o kvalitativně vyšší druh sebezáporu, který je dán kvalitativně vyšší povahou zasvěcení než je pouhá výchova.

Lidsky pojatá výchova je proces, sloužící k tomu, aby vycpaný člověk nabyt takovou míru chápání a schopnost hodnocení, aby mohl žít bezpečně, užitečně podle lidských měřítek po dobu svého života na zemi. Tento proces probíhá od okamžiku narození, při čemž první vdechy a výdechy a první výchovné kroky jsou též samovolné povahy jako u zvířat, ale nesmírně dlouhým vývojem lidskému životu přizpůsobené smysly a rozum zprostředkují vychovávanému člověku záhy informace a popudy, pomocí nichž se dá kvalitněji jinou cestou než zvíře. Správná výchova míří k postupné sebevýchově, autokritice, autoregulaci. To všechno jsou zároveň úkony sebezáporu.

Zasvěcování je výchova k vědomě žitému věčnému životu, nezávislém na čemkoliv pomíjejícím. Proto se při této výchově nemohou uplatnit výchovné prvky mířící jen k rozvíjení lidských vlastností a dovedností, které slouží k rozvinutí pozemského života, nýbrž takové prvky, které slouží k překlenutí propasti mezi pomíjejícím a nepomíjejícím. Jsou-li použity tam, kde člověk plně přešel od výchovy k sebevýchově ve stadiu rozvinutého lidského života, představují sestup lidského života ke kořenům lidské bytosti po všech stránkách. Tak např. jednou z nejvýznamnějších lidských vlastností je, že člověk přemýšlí, a není-li hluchoněmý, vyjadřuje se o svých míněních a soudech slovy. Schopnost přemýšlet není sice jediná vlastnost, k jejímž kořenům se musíme dostat, chceme-li být zasvěceni do poznávání věčného života, ale protože je to vlastnost specificky lidská, zastoupíme jí pro tuto chvíli ve svém výkladu všechny ostatní lidské vlastnosti a schopnosti, k jejímž kořenům je nutno rovněž sestoupit.

Pomocí ní si totiž můžeme celkem úplně vysvětlit různé úrovně průběhu zasvěcování. Přemýšlivá mysl se neobejde bez afektů a emocí, bez osobního zaujetí, náchylnosti i odporu, a to jsou další vlastnosti, které sice spoluvytvářejí osobnost, ale zároveň přidržují člověka při časných hodnotách, při jakémisi těkání a tříštění životních sil, a tím mu znemožňují jednoznačné propojení celé osobnosti, což je jediné správné východisko k zasvěcení.

Vraťme se však k přemýšlivosti jako k symbolu nebo představiteli zmíněné celé řady jiných vlastností, jako je promlouvání k sobě samému (obvykle v duchu; říkám tomu povídává, diskursivní mysl. Lze také myslet obsahově bez řeči), starostlivost, obrazotvornost, zveličování nebo bagatelizování událostí, příznivé či nepříznivé hodnocení, vzrušování všeho druhu a výsledné stavy radosti nebo smutku, závislosti kladné či

záporné, tj. náklonnosti a odporu. Z možnosti přemýšlet vzniká tedy celá řada duševních postojů.

Tato přemýšlivost, jakkoli může být dobrou služkou v běžném lidském životě, je nepřekonatelnou překážkou zasvěcení, zvláště když o této překážce nevíme. (Mám na mysli ovšem zasvěcení úplné, nikoliv částečné). Proč je tomu tak?

Mysl, kterou máme k dispozici, zaměstnáváme přemýšlením, uvažováním a povídáním, tj. tlumočením myšlenek okolnímu světu. Tímto okolním světem nerozumím jen lidi, se kterými se stýkáme řečí, nýbrž i původce myšlenek, člověka. Ten totiž vzhledem k základní funkci mysli stojí také mimo, vně této funkce, podílí se na ní pouze za sebou jdoucími myšlenkami. Nepodílí se však vědomě na samotné podstatě mysli.

Způsob, jakým zaměstnáváme svou mysl, nám sice umožňuje stýkat se s okolním světem lidsky, hodnotit okolní svět a osnovat záměry a činy i do budoucnosti, protože však uvádíme mysl do časového pohybu, vězníme sami sebe v kleci času a s ním svázaného prostoru.

Zasvěcování však je uvádění člověka mimo čas a prostor. Máme-li se tam dostat, musíme přetrhat pásy s časem a prostorem. Jednou z nejmocnějších pásek je povídavá mysl a postupně vnímající rozum jako nástroj mysli z jedné strany a smyslů z druhé strany.

Předpokládejme, že člověk nemá vyvinutou, nebo lépe nevyvinul, neměl příležitost vyvinout schopnost dostat se mimo čas a prostor a neztratit přitom vědomí. Existují sice různé systémy soustředění mysli, kterými se má vyřadit povídavá mysl, ale mám za to, že se o nich o všech správně vyjádřil Buddha, když řekl: "Nesetkal jsem se při nich s ničím jiným než se svou snahou se soustředit." A tady nám přichází na pomoc zasvěcení, obdobné onomu zasvěcení, které nám poskytli naši vychovatelé a smysly od chvíle, kdy jsme vstoupili na tento svět. Toto zasvěcování nepřetrhává najednou všechny pásy s časem a prostorem, nýbrž dovede je mistrně využít dříve než je překoná.

Řekli jsme si, že mysl zaměstnáváme přemýšlením atd., ale neřekli jsme si, že mysl by se dovedla i bez přemýšlení zaměstnat sama, kdybychom jí v tom nepřekáželi. Zaměstnávala by se vědomím, jehož je pro nás uchovatelem. Z tohoto vědomí se pomocí mysli, za stavu přemýšlení, setkáváme jen s tím, co odpovídá přemýšlení, jinými slovy, co odpovídá toku mysli, jak je nám zprostředkován rozumem a smysly, tj. postupným vnímáním a postupným zpracováním vjemů. Čili styk se zevním světem

nerozumím jen prostředí, ve kterém člověk žije a které se nachází mimo něj, ale i prostředí v lidském nitru a v lidském organismu, pokud je charakterizováno pohybem všeho druhu nebo různého druhu, ať vědomým nebo nevědomým, tedy pohybem myšlenek a představ na jedné straně a podvědomým a samočinným pohybem střev, ale i pohybem uvnitř buněk a atomů atd. (vytváří jednak trvalou možnost styku s okolním světem, jednak pro svůj pohybový a přímo dějový charakter trvalou nemožnost vědomého styku se vším, co tvoří nejzazší podstatu vědomí a mysli, podstatu nepohybovou, ale zároveň se nacházející ve stavu dynamické připravenosti proniknout všude, kam se jí uvolní cesta. My např. zatím této podstatě umožňujeme svou existencí živého těla, nadaného smysly a fungujícím mozkem, aby pronikala do tzv. zevního světa (jak jsme si jej definovali). Tímto průnikem se s touto samotnou podstatou nestýkáme, nýbrž jen s úzkým jejím praménkem, pronikajícím do zevního světa, a to je zatím vše, co z ní máme.

Zasvěcování je styk s podstatou mysli a vědomí, přičemž tento styk nenastává obvykle najednou v plné míře, nýbrž zpočátku ještě má podobu vnímání smysly a rozumem, a teprve později se vymaňuje z těchto osidel. Zasvěcování mívá stejně přirozenou povahu postupného průniku do oblasti podstaty mysli a vědomí, jakou má zaučování dítěte od chvíle narození do dění tohoto světa.

Nemuselo by tomu však být vždy. Známe případy, kdy uvědomování si podstaty mysli a vědomí spadlo na člověka najednou, protože tzv. náhodně vystihl podmínky pro stanutí v postatě. Těmito podmínkami, jak jsme si už řekli několikrát jinde, je dokonalé vyprázdnění se od sama sebe se současným udržením bezeslovné, lidsky neuskutečnitelné touhy, jejímž obsahem vůbec nemusí být touha po nějakém věčném životě. Důležité je však, aby to byla touha zaujímající beze zbytku celého člověka. Tento případ zasvěcení je výjimečný jen proto, že málokdo se ocitá ve stavu takové ničím nesplnitelné touhy, která by jej celého zaujala a přesto už pro samou svou nesplnitelnost přestala v něm udržovat stav zoufalství a neklidu, dokonale ho vyprazdňovala od všeho lidského, tj. postupujícího a postupného. Je dost možné, že takový stav nastává při některé smrti člověka, ale o tom už nedostáváme zprávy. Máme však zprávy i od některých z toho mála lidí, kteří vystihli zmíněné podmínky vstupu do podstaty mysli a vědomí, a ti nám jednoznačně potvrzují, že už první vstup do podstaty vědomí byl vstupem úplným, jak si ověřili při pozdějších vstupech, ale přesto byl podivuhodně zkrácen

přenosovou nepřipraveností mozkové kůry. Toto zkrácení sice nic neubíralo na hloubce a jistotě o existenci této podstaty, takže takový člověk byl od té chvíle obohacen natrvalo o tuto jistotu, ale pak bylo třeba, měl-li z ní těžit konkrétně pro každý krok svého pozemského života, aby beztak došlo znovu k postupnému zasvěcování, jímž sice už nebylo postupné odhalování podstaty, ale bylo jím postupné vstupování do už odhalené podstaty, odhalené už oním prvním vstupem. Bylo to jen jakési zpřístupňování podstaty člověku existujícímu mimo podstatu. Považují-li ti, kteří jsou od začátku zasvěcování postupně za velký nedostatek způsobu svého zasvěcování, že na jeho počátku nestálo proniknutí do podstaty, třeba proniknutí svým způsobem temné, ale přece jen přinášející jistotu o existenci podstaty, pak je možno říci, že v budoucnosti se nedá počítat s tím, že by větší množství lidí pronikalo do podstaty oním náhlým způsobem, i když tento způsob lidé dovedli navodit už ve starověku, a my už víme jak, i když všichni, kdo tímto umělým průnikem prošli, jako např. Platón, zarytě mlčeli, měli nařízeno pod trestem smrti mlčet o tomto způsobu zasvěcení, které se provádělo profesionálně v některých starověkých mystériích. Je totiž žádoucí, aby zasvěcení procházelo onou přirozenou cestou vývoje, jakou se ubírá vývoj dítěte. Pro tento způsob je i Ježíš, neboť nejen jím fakticky vedl své učedníky, ale zanechal i doporučení: "Dokud nebudete jako jedno z maličkých těchto, nevejdete do království božího", rozumějte do podstaty, řečeno nenábožensky. Neboli radil počínat si jako si počíná dítě, postupně se zaučovat.

Zde budeme mluvit jen o postupném zasvěcování, tj. o postupném odstraňování překážek. (Také tento způsob byl znám už ve starověku. V Bibli se nám o něm zachovala dokonale propracovaná zpráva ve Zjevení sv. Jana, učedníka Ježíšova, což dosud bohužel málokdo pochopil, protože ve Zjevení sv. Jana je všechno zahaleno do časově prostorových symbolů a nadto nábožensky podaných, takže přístup k základnímu výkladu je velmi dobře skryt tak, jak to nařizovaly tehdejší běžné zasvěcovací příkazy. Kdo však rozluští Zjevení sv. Jana jako návod k zasvěcení, zjistí, že méně skrytě totéž říká historie Ježíšova života. Potom ovšem spory o tom, zda se vše stalo, jak je napsáno v Novém zákoně, či nestalo, zda vůbec Ježíš žil, jsou bezpředmětné a nemá vůbec smysl se jimi zabývat! Dokonce je možné se obejít lehce bez víry při stejném užitku ze studia Nového zákona, myslím bez víry v Boha. Až lidé tohle pochopí, porozumí tomu, co si mohl dovolit říci Ježíš: "Pojďte ke mně všichni" a "Bude jeden ovčinec a jeden pastýř." A tato doba by nemusela být příliš vzdálena, kdybychom překonali vzájemnou

nevraživost mezi věřícími a nevěřícími, a co bude ještě těžší, mezi různými odrůdami víry, jak v rámci křesťanství, tak v rámci různých světových náboženství. Překážkou k dialogu není obsah, nýbrž jeho různé interpretace, dosažené nikoliv hlubším pochopením, nýbrž tradicí, která se nevyvíjela jen vlivem pronikání do hlubšího smyslu náboženství, který jde za hranice všech náboženství. Mne na vyprávění života Ježíše Krista a na Zjevení sv. Jana nejvíce podivuje striktní dodržování toho, co úplně jinde, bez znalostí těchto pramenů dodržovali všichni zasvěcenci té doby a dob předešlých. I když mluvili, neřekli o zasvěcení nic tomu, kdo neměl uši připravené ke slyšení. Překvapuje mě, jak po dobu dalších dvou tisíc let všichni, kdo neměli uši připraveny ke slyšení, všechno ve Zjevení a ze života Ježíšova vykládali a vykládají chybně. Nejzajímavější je případ Bruntonův, který když zjistil, že psal svou Vnitřní skutečnost, maje uši nepřipravené, zakázal vydávání tohoto spisu. Tomu říkám poctivost jednání. Kolik daleko horších vykladačů Ježíšova života bylo napsáno a tisknou se dál. Zdálo by se potom nemožné prozradit bez provinění smysl těch skrytých věcí lidem, kteří nemají uši připravené ke slyšení. Mohu jenom říci: Podívejte se, jak se to dělá! Když budou čísti následující řádky, porozumí všemu, co je napsáno, a budou mít dojem, že se jim otevřely uši. Dostanou však ve skutečnosti do ruky jen návod, jak si mají počínat, aby se jim uši a oči otevřely. A bude zase velmi málo těch, kteří se rozhodnou podle návodu postupovat, neboť navržená cesta bude každému, kdo se má rád, připadat nesmírně náročná. Já pak budu přísně dodržovat Platonův způsob mlčení. Z Platonových spisů je však patrné, že při jednorázovém zasvěcování neposkytovali místům zasvěcovaným - kromě příkazu o mlčení a jednoduché poučky "Poznej sama sebe" žádnou jinou poučku, např. jak převádět ono temné pochopení beze slov, kterého se místům dostalo při jednorázovém zasvěcení, do celého lidského života. Potom se stalo např. že Platón a jiní zasvěcenci, si vymyslel podobenství o ideálech, které se dnes už jeví jako odstrašující případ správného poznání nesprávně aplikovaného v rozumové oblasti, v přemýšlivé mysli, obecně v lidském životě. Už tehdy za dob Platonových a po dobu řeckého způsobu zasvěcování, se stávalo, že jednorázové poznání bylo chybně aplikováno samotnými zasvěcenci. Jedním takovým zasvěcencem byl např. Cicero. Zasvěcením se mu sice dostalo duševních schopností, které nikdo z jeho okolí nedosahoval, ale vliv na jeho povahu zůstával nepatrný. Při jakémkoliv zasvěcování, jak jednorázovém, tak i postupném, je důležité, s čím **člověk do zasvěcování vchází**, přestože se toho vzdal v okamžiku zasvěcování. Příklad jeden za všechny. Blaise

Pascal prožil jednorázové zasvěcení, aniž věděl, že vystihl podmínky pro jeho vznik. Vstoupil do tohoto zasvěcení jako matematik a filosof, vyšel z něho jako daleko lepší matematik a filosof, nic více se nestalo do konce jeho života. Tito lidé prostě nic nevěděli o tom, co bude řečeno dále. Jsou tedy bez viny, že patřičným způsobem neovlivnili aplikaci prvního zasvěcení ve svém životě, čili nevyvíjeli se harmonicky, a že nemohlo dojít k přechodu do dalšího postupného zasvěcování.

K postupnému zasvěcování dochází zákonitě. Jeví-li se zasvěcování zpočátku a velmi dlouho jako osobní styk mezi zasvěcovaným a zasvětitel, nebo prostě dějově, je tento postřeh vzat zvnějšku, ze strany symbolické části zasvěcování nebo ze strany **nabalování** přenášené síly na zasvěcovaného. V tomto postřehu zcela chybí pohled zvnitřku, z něhož by bylo patrné, že nejde o osobní síly, nýbrž o způsob uvolňování stavidel pro síly, které jsou neosobní povahy a jsou připravené obecně pro každého člověka, nebo ještě obecněji řečeno, pro každý organismus schopný unést určitou dávku uvědomovací síly, jako je právě vlastní člověku.

Na rozdíl od náhlého, jednorázového zasvěcení, dochází k postupnému zasvěcování tak, jak se postupně člověk věnuje v denním životě prostředku, o němž se domnívá, že člověku může přinést vědomé zažívání **věčného života, vědomý styk s podstatou života**, u věřícího s **Bohem**. Je-li tímto prostředkem soustředění, u věřícího modlitba, nebo činnost, měl by tento prostředek vždycky **být výrazem potřeby** nad jiné silnější

bud' **ovládnout** svou **mysl**,

nebo **dokonaleji poznat sama sebe**,

nebo **změnit** sebe k **lepšímu**,

nebo u věřícího přiblížit se k **Bohu**.

nebo mít sílu k tomu, aby žil podle příkazů božích.

Forma, jakou člověk k tomu zvolí, má být taková, aby použitý prostředek neponížil na bezduchou techniku soustředění nebo mechanického odříkání nějaké modlitby, nýbrž aby napomáhala podnítit člověka ke stále plnější zaujatosti cílem.

Jsou-li splněny tyto podmínky, nezáleží na tom tolik, jakého prostředku se člověk chopí, jako na tom, kolik do něho vloží síly, tj. do jaké míry v něm a při něm soustředí všechny své nejlepší síly k jeho provedení. Neměl by však při tom být (ani ne v duchu)

upovídáný, a měl by víc hledět k tomu, aby tímto prostředkem patřil svému ideálu, než aby z něho těžil.

Příklad: Předpokládejme, že život Ježíšův je návodem k tomu, jak přejít z obvyklého směru lidského života (který směřuje jen k fyzické smrti), k novému smyslu života, k vědomému přechodu do svobodného života nikdy nekončícího. Předpokládejme, že Ježíšův život nám líčí se vším všudy i postupné následky tohoto postupného přechodu. Detaily jsem popsal ve spisu Cesta vědomí (CV I-II). Nemusíme proto věřit, že Ježíš existoval, jen se musíme chtít všemi dostupnými prostředky přesvědčit o tom, zda Ježíšův život může nám být symbolicky, tj. obecně, jako matematický vzorec, návodem ke zvládnutí tak velkého úkolu. Nejdůležitější jsou právě začátky, před započítím navození zasvěcovacího procesu. Jakmile tento začne fungovat, není zapotřebí nic více, než vystihnout podmínky, za kterých tento proces pokračuje a nezastavuje se.

Nejpříhodnější je přistupovat k celé věci z pozice sv. Josefa. Dověděl se, že Panna Maria je těhotná z Ducha svatého a zamýšlel se, zda ji má propustit, jak velel zákon, či zda si ji má přesto vzít, aby ji ušetřil hanby.

Jestliže jsme se dověděli, že naše mysl už v sobě chová zárodek věčné schopnosti vcházet do vědomí bez konce a my můžeme vejít s ní, nebo se tohoto úmyslu vzdát, čímž způsobíme, že naše mysl zahyne s hanbou, jakou je fyzická smrt, a rozhodneme-li se, že by nebylo správné svou mysl opustit, přijde nám na pomoc první zasvěcení, které je symbolicky v Josefově životě znázorněno snem, při kterém anděl Josefovi zjevuje, co má učinit. Jinými slovy: Začne-li člověk vážně pomýšlet na to, jak svůj pomíjející život zařídit tak, aby byl službou věčnému smyslu života (symbolicky: Josef se stává pěstounem Ježíšovým), a činí-li to s veškerou vážností a opravdovostí, získá sílu k uskutečnění tohoto předsevzetí, sílu která zdánlivě přichází zvnějška jako nějaký anděl. Začnou se např. okolo něho uspořádávat události tak, že mu upraví cestu, kterou se rozhodl nastoupit nebo se mu zdá, či má sérii snů, z nichž, i když jim nerozumí, vychází posílen ve svém rozhodnutí. To je chvíle, kdy musí vyslyšet tuto pomoc, musí na tuto spolupráci přistoupit s vlastní vůlí a "přestat" "si vydělávat" pro sebe, nýbrž začít "pracovat" pro nový věčný život, jak je symbolizováno životem Josefovým. Nepřestal být tesařem, ale tesařinu dělal pro Ježíše. Nebudu tuto součinnost dále popisovat, protože jsem všechno popsal už dříve jinde. Vysvětlím jen v čem spočívá zasvěcování na tomto stupni vývoje, a proč má právě zmíněné formy.

Postupné zasvěcování obvykle začíná sérií snů a událostí, které se vymykají z dosavadního rámce snů a událostí. Do obou vstupuje nový prvek, jímž je přenos síly potřebné k realizaci předsevzetí. To ovšem neznamená, že by od začátku zasvěcování všechny sny a všechny události měly tuto povahu. Tato okolnost je znázorněna velmi dobře v Ježíšově životě. Josefovi se zdá sen, který mu dodá sílu k tomu, aby se jednoznačně rozhodl a měl dostatek sil k tomu, aby své rozhodnutí uskutečnil. Obdobně Ježíš začíná zasvěcovat své učedníky. První důležitá událost se přihodila při přijímání učedníků a pak následuje série dalších. První zázrak v Kani Galilejské líčí sv. Jan tím, že tehdy uvěřili v Ježíše jeho učedníci. Proč, když už před tím uvěřili, museli znovu uvěřit? Zázrak v Kani byl článkem v sérii událostí zasvěcovacího charakteru. Víra, kterou získali učedníci při každé nové události náležející do této série, dá se také označit jako síla k uskutečnění Ježíšových záměrů. Tato síla se jevila Janovi jako posílení ve víře. Víra musí být ustavičně posilována, jinak zeslábně a nakonec zmizí. Cesta víry, jako jakákoliv cesta do věčného života, prochází také zasvěcovacím procesem. Nebylo by však správné považovat každou událost nebo každý sen, dostavivší se od chvíle nastoupení cesty, za součásti zasvěcovacího procesu. Proto nám Ježíš napovídá, že další posílení víry učedníků stalo se zázrakem ne obyčejnou událostí. Při těch činech a událostech, při kterých jsme ještě samolibě připoutáni k jejich výsledkům, neprobíhá zasvěcování, tj. není přidávána síla k dalšímu hlubšímu poznání. I tohle napovídá Ježíš při svém prvním zázraku v Kani. Nechtěl zázrak provést, neměl v úmyslu dosáhnout efekt, účinek, který se potom dostavil proměnou vody ve víno. K zázraku ho přiměla Panna Maria. Jen čin, ke kterému je člověk veden intuicí (rozuměj nesmrtelnou duší, Pannou Marií) nebo který provádí samovolně, jakoby jej ani neudělal (že neví levice, co dělá pravice), čili bez ohledu na sebe, vyvolává události, které jsou nositeli poznávací síly. Pokud se týče snů, tam je rozlišení ještě snazší. Zasvěcovací účinek poznáme podle "dojmu", kterým na nás zapůsobil. Tímto dojmem rozumím dvojí účinek:

Nezapomenutelnost snu a pak vliv na způsob myšlení ve smyslu změny hodnocení, konkrétněji řečeno, posun nebo přesun řádu hodnot. Je tomu právě tak, jako by se člověka dotkl anděl a sdělil mu něco, co před tím nevěděl, takže hodnotil jinak. Upozorňuji však, že se nikomu z nás nezjeví anděl, protože tento symbol přesunu větší míry uvědomovací síly neodpovídá způsobu víry dnešního člověka. Odpovídal však způsobu víry sv. Josefa. Platí však neustále, že přenos zmíněné síly snem má povahu či podobu osobního zásahu, takže člověk má dojem, že zasáhl ten

nebo onen člověk, věří-li na svaté, pak ten nebo onen svatý, ať živý či mrtvý. Toto přiodění vlivu do osoby však je pouhým přetlumočením neosobní síly do síly osobní, a je způsobeno důvěrou člověka v toho či onoho lidského činitele, a nezáleží vůbec na tom, zda je tato důvěra opodstatněná či nikoliv. Tento "zázrak" přeměny důvěry v osobu je dílem duševní síly toho člověka, kterému se sen zdál, nemá nic společného s tím, komu je dotyčný člověk přičítá. Může se třeba stát, že vám někdo do té míry důvěruje, že jste mu vzorem na jeho cestě do věčnosti. Musíte se smířit s tím, že jednoho dne po nějakém snu vám přijde poděkovat za to, jak jste na něj zapůsobili ve snu, a bude vám tvrdit, že vaše působení ve snu bylo mnohem dokonalejší, než jak působíte při osobním setkání v bdělém stavu. Necht' vám taková pocta nestoupne do hlavy. Obdobně se může stát dokonce tohle: Jednoho dne asi před patnácti lety mi maminka, která spala v témže poschodí, ale v jiném bytě, ráno přišla říci, že se jí zjevil sv. František z Assisi a řekl jí: "Tvůj syn čte knihu o mně a vypsál si z ní pět bodů, představujících pět zásad, které by sis měla osvojit i ty." Maminka po tomto snu hned ráno přišla ke mně a ptala se mě, zdali opravdu čtu něco od sv. Františka. Nevěděla, že jsem si zrovna ten večer zapsal z knihy "Kvítko sv. Františka" pět bodů, neboť se to stalo v noci, kdy už dávno spala. Nevylučuji zde skutečný zásah světcův, ale zároveň se mi tu prozradilo, že ona duševní dílna člověka vůbec není něčím odděleným, že je součástí celé oblasti, jejíž složky spolu komunikují.

Sny nám prozrazují další zajímavou stránku věcí, o které bychom se v bdělém stavu vůbec nemohli přesvědčit. Lidská osobnost se ve snu rozkládá na různá já různých podob, a prozrazuje se nám přitom, že naše lidské já se skládá z mnoha já s různými funkcemi a s různou životností a průrazností. Např. ve snu se nám zdá o několika jednajících osobách. Každá z těchto osob, v určitých druzích snu je součástí našeho já. Řečeno ve zkratce příkladem: Ve snu jsem tím, který je někým honěn, i tím, který mne honí. Spoluprací všeho druhu mezi součástmi lidského já se dociluje efektu, ke kterému by bez rozkladu na drobná já nemohlo dojít. Spoluprací ovšem rozumím souladné vzájemné působení jedněch částí já na druhé. Tato dramatizace děje snu má ovšem různé příčiny. Může jimi být např. chorobný stav organismu. Odtud pocházelo ono známé zasvěcování do povahy a druhu choroby už v Řecku v chrámech Aeskulapových, kam chodili lidé spát (proces ten se odborně jmenuje spánek ve chrámu). Kněží chrámu vykládali ony zdramatizované snové situace nemocným, a protože měli velkou zkušenost o tom, jakým způsobem se v nemocném organismu dramatizuje jeho chorobný

stav, dokázali v mnohých případech provést správnou diagnózu a podle ní zavést správnou léčbu.

Jestliže někdo opravdově se snaží žít novým způsobem života, který by odpovídal jeho duchovním ideálům, nebo aspoň intenzivně a pravidelně provádí duchovní cvičení, dostávají se některé části jeho já, které si už podřídil svou vůlí tak, aby sloužily ideálu, do konfliktu s jinými částmi já, které ještě nejsou podřízeny. Tento boj se vypořádává na dvou frontách:

v bdělém stavu, v němž se člověk snaží žít nově nebo něco nového dělat především,

a ve spánku, ve kterém dochází k nelítostnému boji mezi součástmi já, už podřízenými a ještě nepodrobenými.

Tento boj je nelítostný i tehdy, když se ani ve snu jako takový nejeví, neboť se může dostat do fáze, kdy určité části našeho já jsou ve snu likvidovány smírně proto, že jejich úloha skončila. Umírají napřed ve snu, aby se tím upravila cesta i k jejich ústupu v bdělém stavu. Zkrátka člověk tím, že se ve snu jeho já rozkládá v drobnější, proti sobě stojící části, získává sílu, pravil jsem, že se na něho "nabaluje" síla, kterou by mohl likvidovat oponující součásti svého já. To už jsou opravdové začátky zasvěcování, neboť celé zasvěcování nepozůstává ze slovního poučování, nýbrž z přenosu síly k uskutečnění nějakého duchovního pokroku. Není rozhodující, zda má toto nabalování síly zevně podobu rozmluvy, doteků, snového děje, nebo události v bdělém stavu. To jsou jen průvodní zjevy onoho nabalování, které zkušenému vykladači prozrazují, že je to symbolika určitých proměn, které začínají probíhat. Je třeba říci, že ve snu člověk neklade odpor onomu rozkladu já, - tento rozklad v nepřilíš hlubokém spánku probíhá samovolně, - jenom straní určitým částem svého já. To je všechno, co může učinit. Někdy se nachází jen ve stavu diváka, který ani nestraní, jen prožívá, co se ve snu děje. To už prozrazuje, že se i v bdělém stavu snaží sebe objektivně soudit a tento soud je mu pak ve snu usnadňován, je mu k němu dodávána síla.

Vysvětlující příklad:

Někdo se pokouší všemi silami a schopnostmi o to, aby se soustředil, neboť se dověděl, že soustředování vede člověka za hranice pomíjejícího. Soustředění mu však nejde. Tento zápas o soustředění vyvrcholí ve snu tím, že se mu zdá, jak někdo k němu přistupuje, učí ho soustředění, soustřeďuje se s ním, a ono to ve snu jde. Po probuzení se pokusí znovu soustředit a zjišťuje, že učinil nějaký pokrok nebo dokonce velký pokrok.

Vysvětlení: Onen člověk, který se uměl soustředit a který se učil soustřeďovat, je ona část jeho já, která má opravdovou touhu se soustředit, je už propojena s jeho přirozenou schopností se soustředit. V bdělém stavu se však nemůže prosadit, protože je spojena nerozlučně také s onou součástí jeho já, která se nedove-
de soustředit a není propojena se schopností se soustředit, nýbrž se zcela opačnými schopnostmi a tendencemi ("jáčky"), jimiž se naučil živě reagovat na pohyb mysli a pohyb děje. Teprve když se jeho já ve snu rozdělilo aspoň na části si oponující, mohlo dojít ke snazšímu přemožení nesoustředěné části, rušící soustředění. Avšak ke zmíněnému přemožení, třeba jen ve snu, mohlo dojít teprve tehdy, když už celá jeho bytost, celé jeho vědomé já, uznávalo, že by bylo dobré se soustředit, takže pak mohlo dojít dokonce ke smírnému, třebaže zdramatizovanému kontaktu mezi oběma částmi jeho já a mohlo dojít k vítězství soustředěné části.

Zároveň však nutno přiznat, že už v této fázi může dojít k uzření světla na jiné úrovni vědomí, než na jaké se lidé běžně nacházejí. Zjeví-li se např. ve snu člověku světec, nemusí jít sice o dotyčného světce, jeho podoba i jméno může být převzato nebo vypůjčeno z paměti člověka, jemuž se o světci zdá, přesto však může jít o objektivní pomoc ze strany zasvětilce, tj. ze strany vyššího vědomí.

Příklad: Stalo se, že se jednomu člověku zjevila ve snu sv. Terezie z Avily a řekla mu, že se na své cestě může dát vést týmiž prostředky jako ona, proto aby se seznámil v jejích knihách s jejím myšlením, aby však vzal na vědomí, že zvláště ve svých prvních spisech ještě své cestě a prostředkům nerozuměla tak, jako později. Aby však četl i ty, ale aby provedl určité úpravy v textu knihy *Viaje de perfección*. Jmenovala stránku a udala, kde se v Praze kniha nachází. Všechno bylo tak, jak řekla. Dotyčný člověk si pro sebe upravil učení této světice. Začal se také zajímat o to, kdy má světice svátek, a zjistil, že jej má právě ten den, 15. října, kdy se mu o ní zdálo.

Vysvětlení je prosté: Světice mluvila ve snu česky, ačkoliv nikdy česky neuměla. Zkušenost sv. Terezie existuje na určité úrovni vědomí, kde je stále živá. Je to úroveň, kde není překážkou jazyk nebo čas záznamu, neboť tam se čte obsah, který si pak člověk přeloží, např. do češtiny, a to přímo při zažívání styku s tímto obsahem. Je-li člověk na své obvyklé úrovni vědomí, jak je běžná téměř všem lidem, může z ní telepaticky vyčíst minulé i právě zapisované záznamy, vycvičí-li se v tom. Může se dokonce tak zdokonalit, že za určitých okolností čte myšlenky jiných lidí. Nedovede-li se však sám dostat na jinou vyšší úroveň záznamů

svou úrovní vědomí, nevyčte tam nic dalšího. Nemůže tam např. vyčíst záznam o zkušenostech sv. Terezie. Příklad: Ježíš při svém proměnění na hoře Tabor, kde ho tři učedníci viděli rozmlouvat s Mojžíšem a Eliášem, musel napřed způsobit změnu v úrovni vědomí u svých učedníků, aby aspoň mohli vnímat, s kým se Ježíš stýká. Tento převod měl povahu zasvěcení. Avšak vidění obou proroků a oslavené podoby Ježíše byly projevem schopností samotných učedníků. Ani Ježíš, ani oba proroci nepotřebovali spolu mluvit, aby se mohli vzájemně informovat, ani nepotřebovali k tomu mít oslavnou lidskou podobu. Jejich styk probíhal na úrovni vědomí, ze které museli učedníci překládat slovně i obrazově svými schopnostmi, zatímco Ježíš a starozákonní mistři nemluvili, ani nepřebývali se svým vědomím v lidských tělech. Tak se stává, že se lidem zjevuje Panna Maria nebo Pán Ježíš anebo některý svatý, ale každý člověk je vidí v podobě přetlumočené. Kdybychom srovnávali domluvou s lidmi, kteří měli tato zjevení, zjistili bychom, že každému se zjevily dotyčné osoby v jiné podobě. Proč? Kromě důvodu, který jsme si už uvedli, je tu jeden daleko důležitější. Dá se vysvětlit na zjevení malého Ježíška - děťátka sv. Antonínovi. Tento světec žil přece v letech 1195 až 1231, tedy dost dlouho po dětství Ježíšově a přesto pro něho byl Ježíš znovu dítětem. Svou vnitřní potřebou si sv. Antonín zprostředkoval osobní styk s dětskou podobou Ježíšovou. Byl to jeho obrazový překlad, vhodný pro jeho soukromou potřebu. Pomocí tohoto obrazu mohl snadno pochopit, jak si má počínat a nabyt k tomu patřičnou sílu. Měl se ke svému vnitřnímu životu chovat jako k malému dítěti, které potřebuje hlazení. Tehdy se ještě nevědělo, že celý Ježíšův život je návodem k tomu, jak si máme počínat od začátku až do konce, se svým vnitřním životem, aby jeho vývoj zdárně pokračoval. Sice se věřilo daleko více než dnes v existenci Ježíše na zemi, ale nikdo nepovažoval život Ježíšův za nic jiného než za jedinečnou, nikým nenapodobitelnou historii, zatímco dnes víme, že je to historickými symboly znázorněný vzestup duše, jak jej prožívá každý člověk následující Krista.

Ještě aspoň jeden příklad onoho přetlumočení, o němž byla řeč. Ve Skutcích apoštolských v kapitole 9 čteme o obrácení Šavla, což byl potom sv. Pavel, toto:

Šavel však ještě soptil hrozbami a zabíjením proti učedníkům Páně. I přišel k veleknězi a žádal ho o doporučující listy k synagogám v Damašku, aby, najde-li tam které stoupence toho vyznání, muže i ženy, v poutech je přivedl do Jeruzaléma. Jak byl na cestě a přiblížil se k Damašku, najednou jej ozářilo

světlo z nebe. I padl na zem a uslyšel hlas, který k němu mluvil: "Šavle, Šavle, proč mne pronásleduješ?" On řekl: "Kdo jsi, pane?" A on: "Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ. Ale vstaň, vejdi do města, a bude ti řečeno, co máš činit." Muži, kteří s ním cestovali, stáli oněmělí. Slyšeli sice hlas, ale nikoho neviděli. Šavel však povstal ze země, měl otevřené oči, a nic neviděl. Vzali ho tedy za ruce a dovedli do Damašku. A tři dny neviděl, nejedl a nepil.

Z tohoto citátu je patrné, jaká je podstata toho, čemu říkám přetlumočení. Lidé okolo Šavla slyšeli sice hlas, ale patrně mu vůbec nerozuměli, možná, že viděli i světlo, ale nevěděli, co Šavlovi přináší, neviděli však Ježíše, ačkoliv právě toto vidění postavy Ježíšovy muselo na Šavla nejvíce působit. Toto přetlumočení až do fyzické podoby, k němuž bylo zapotřebí vzbudit zrak na jiné úrovni než ve škále viditelných paprsků, mělo potom za následek, dočasné oslepnutí Šavlovo, neboť bylo zapotřebí určitého času, než se vrátil zrak z jiné škály paprsků do naší od červené po fialovou. Stane-li se něco podobného především na úrovni sluchu, může se dočasně ohluchnout apod. Mužové kolem Šavla ani neoslepli, ani neohluchli, protože převod příslušných smyslů nebyl dokonalý, byl jen částečný, řekl bych pouze indukovaný. To bylo způsobeno také tím, že se před tím tolik neangažovali jako Šavel. Čím extrémnější pozice, tím je přechod dokonalejší. Šavlovo obrácení je vzorem přechodu z krajní pozice.

Vraťme se však k úrovni zasvěcování ve snu. Je to nejnižší a z mnoha důvodů nejméně dokonalá forma zasvěcení. Hlavní důvody: Člověk je zasvěcován zprvu na úrovni snů jen proto, že v bdělém vědomí klade tomuto zasvěcení, aniž si to přeje, nepřekonatelný odpor, takže ono nemůže probíhat na úrovni bdělého vědomí. Hlavní překážkou je právě obsah lidského vědomí, a to jak statický, tak dynamický. Statickým obsahem myslím ona různá já, která stojí vedle sebe a naplňují lidské vědomí až po okraj, takže přetéká ve formě osobního osobitého projevu toho kterého člověka navenek. Seznámili jsme se už s tím, že tato já se ve snu od sebe odpoutávají, neboť stav spánku nás zbavuje jednotící schopnosti, kterou máme ve stavu bdělém. Jinak řečeno: Nemáme takovou možnost výběru jako v bdělém stavu. Ve spánku útlum v oblasti vůle způsobuje, že musíme někdy jen přihlížet, jak se naše já mezi sebou perou o místo na slunci. Dynamickým obsahem lidského vědomí myslím onen ustavičný styk lidského vědomí se zevním světem pomocí smyslů, paměti a hodnocení. Výsledkem těchto vlivů jsou ustavičné změny mysli (Patandžali: "Změny myslícího principu".) Mysl nabývá podobu toho, na co myslí, kromě toho je povídavá, přemýšlivá, starostlivá

atd. Tyto okolnosti člověka dokonce vyvádějí ze stavu vědomí, ve kterém může být zasvěcován v takové míře, aby ono zasvěcení bylo citelným přínosem do vědomí člověka. Jinak řečeno: Člověk, aniž si to uvědomuje, provádí příliš úzký výběr vlivů, vylučuje vlivy, které nesouvisejí se smyslovým vnímáním a rozumovým zpracováním, především s pamětí a zkušenostním hodnocením (=hodnocením na základě dosud nabytých zkušeností). Ve snu člověk nemůže klást tak velký odpor novým zkušenostem (tj. zkušenostem na vyšší úrovni, než na jakou je zvyklý), protože jeho já je rozloženo na jednotlivé prvky (aspoň na některé, rozklad nikdy neprobíhá na úrovni snu komplexně) a při samotném rozkladu unikají síly, ze kterých já žije a ze kterých se skládají. Já vytvářejí silové oblasti, chcete-li náboje. Síla z nich může být uplatněna na jiné úrovni, je-li uvolněna, např. tím, že se zruší toto já, nebo se aspoň využijí jejich síly. Tyto procesy probíhají v zasvěcovacím snu.

Teoreticky vzato, kdo začne být zasvěcován třeba jen snem, měl by mít otevřenou cestu k dalšímu zasvěcení; i dokonalejšími prostředky. Musel by si však počínat tak, jak doporučuje Ježíš, aby nepromrhal tyto hřivny. Bude-li si např. člověk přát, aby se mu zdály další sny, z nichž by mohl čerpat sílu, tedy jimiž by mohl být zasvěcován, zabrzdí další zasvěcování. Nejen proto, že zamění prostředek za cíl, ale také proto, že se snažil vlastnit něco, co není možno vlastnit. Nepochopil, že se od něho chce, aby se stále cvičil v dokonalejší nevlastnění. O tom věděla i lidová moudrost skrytá v pohádkách, Honza, který šel osvobodit princeznu (duchovní cíl), nešel ji osvobodit proto, aby ji získal za manželku, nýbrž aby jí pomohl. Cestou za princeznu neustále musel odolávat svodům, které všechny měly jediný obsah. Představovaly mu snazší život, který by mohl vést, kdyby nehledal princeznu a myslel jen na sebe. Totéž je dokonaleji rozpracováno v Ježíšově životě. Vysvětlil jsem podrobně jinde. Posuzujeme-li Ježíšův život jako historii lidské individuality, rozložené na své složky, chcete-li na různá já, nacházíme v něm dokonalé poučení o tom, jak a kdy se se kterým já vypořádat, co si od něho přát, co od něho neočekávat. Panna Maria se zříká svého postavení v židovské společnosti, neboť přivolí, že se stane svobodnou matkou. Herodes vraždí děti v Betlémě. Sv. Josef se zříká práce pro sebe. Ježíš je poddán svému okolí. Musí být v tom, co je jeho Otce. Zříká se tohoto života v Jordánu. Odchází na poušť, odolává svodům Satanovým, který mu nabízí obrovskou moc, slávu a majetek. Začne se ve své práci opírat o své učedníky. Dělá zázraky. Opouští učedníky a oni jej. Je zrazen jedním z nich. Je odsouzen k smrti. Je ponížěn před přáteli a nepřáteli. Je ukřižován. Vzdává se i svého Synovství.

Odevzdává mysl Bohu. Přebývá tři dny v hrobě atd. Všechny tyto a ostatní mezníky cesty za hranice smrtelnosti jsou pouhými prostředky. Ježíš nikdy nezaměnil prostředky za cíl. Tento požadavek je nutno splnit. Ať ho chtěli prohlásit za krále nebo kamenovat (když ještě neměl zemřít), vždycky unikl. To je ukázka síly jeho rozhodnutí jít za cílem a ničím jiným a ničím se nedat zlákat.

Další podmínkou, kterou musíme splnit, je přejít hned k hospodaření s hřivnou, kterou jsme získali zasvěcením. Ježíš ji obecně vysvětluje poučkami:

- a) Jdi a nehřeš,
- b) následuj mě.

Ad a) Je nutno se neprohřešit proti tomu, co jsme se dozvěděli v procesu zasvěcení. To znamená více než vystříhat se hříchů, jak jsou nám známy z desatera a jiných přikázání. Dověděli jsme se, že máme hřivnu, se kterou nemáme hospodařit pro sebe, nýbrž pro toho, kdo nám hřivnu svěřil, a to beze zbytku, nic si z ní nenechat pro sebe.

Ad b) Toho se nejsnáze dosahuje následováním Ježíše, a tímto následováním je taková změna v řádu hodnot, která člověka na každém kroku zavazuje k tomu, aby přední místo nezaujímal starosti o chléb vezdejší, nýbrž hledání klidného, neměnného stavu vědomí, kterému Ježíš říká Otec, nebe, království boží. (Sluší připomenout, že tato rada by byla příliš vznešená a nedosažitelná, kdyby nám byl Ježíš svým životem nerozpracoval cestu k tomuto stavu na malé kroky. Stačí, budete-li se zamýšlet nad jeho životem. Vždyť pobyt po jeho narození v dosahu moci Herodesovy nebyl bezpečný. Bylo třeba se odebrat do Egypta. Jinde je vysvětleno, co se tím myslí atd.) Kdo vejde se svým vědomím do tohoto stavu, ten si umí jím posvítit na všechny své starosti. Tento nový řád hodnot je obsažen se všemi svými složkami v Otčenáši, a způsob praktického dosahování takového hodnocení života je popsán samotným Ježíšovým životem. Hospodaří-li člověk se svým životem jako s něčím, co je jen jeho, naráží na podobná vlastnictví ostatních lidí, střetává se s nimi, chce utrhout větší krajíc pro sebe, ale marně. Lidská společnost sama ho usměrní a stárnutí a blížící se smrt ho přesvědčí, že nejednal moudře. Proto Ježíš radil milovat bližního jako sebe, začít s tím, že bychom přestali sobě dávat přednost tak, abychom obstáli, tázajíce se sami sebe: "Neučinil jsem bližnímu nic, co bych nechtěl, aby on učinil mně? A učinil jsem bližnímu, měl-li jsem k

tomu příležitost, všechno, co bych chtěl, aby jiní činili mně? A tato příležitost se naskýtá neustále, abychom se takto soudili.

Zasvěcování ustane nebo na určité úrovni končí jdu-li vytrvale cestou věčného života jen pro sebe a bez ohledu na ostatní, nebo zanedbáváje ty, se kterými žiji. Proto Ježíš, jakmile přijal své učedníky do učení, ihned je měl k tomu, aby činili dobro tak, jako on. Za takových okolností přejde brzo zasvěcování ve snu k zasvěcování okolnostmi, za kterých žijeme. Postupně se učme brát příležitost ke konání dobra z rukou božích, tj. považujme příležitost za pobídku k tomu, abychom se osvědčili v dobrém, neboť na začátku zasvěcování nemůžeme mít jiného lepšího vztahu k Bohu, než je vztah k nejvyššímu dobru, do jehož služeb vstupujeme. Čím dříve se smíříme s faktem, že cesta, kterou se v životě máme dát, chceme-li žít moudře, je cesta od sebe napřed ke konání dobra tím nejlepším, co můžeme dělat, tím rychleji se naše zasvěcování dostane ze svých dětských chorob. Naopak, jestliže náš vnitřní život neodpovídá zevním skutkům, dojde k bitvě anebo k bitkám, při nichž se nakonec rozhodne, zda jsme schopni vyjít z úzké ulity lidského vědomí, jehož faktickým obsahem je falešné mínění, že tento svět je tu jen nebo převážně pro nás. Žena se stává matkou, aby přestala žít jen pro sebe, a začala žít i pro své dítě. Muž vedle ní se stává otcem, aby přestal žít jen pro sebe a začal žít pro své dítě a pro svou ženu. A tak jsme samou naléhavostí života učeni tomu, abychom vystupovali ze sebe. Zasvěcení pak vede ještě dál, učí nás vstupovat do stavu, ze kterého všechno přirozeně vychází. Dostaneme-li se zasvěcením do něho, i my budeme z něho vycházet ke všemu a do všeho, co je. Tento výchozí stav musí být přístupný všem lidem dobré vůle, bez ohledu na to, zda člověk věří či nikoliv. Vždyť všichni jsme si před ním rovni, neboť nikdo o něm nevíme, dokud se s ním nesetkáme. Zasvěcení nás vychovává k tomu, abychom se setkali se stavem a vešli do stavu, ze kterého dosud všechny známé stavy myslí a stavy hmoty jsou odvozeny. Stav ten se dá nejlépe a nejsrozumitelněji nazvat pokojem, vnitřním mírem, obsaženým v základu všech věcí, nikoliv však nějaký pomyslný mír, v němž poznáváme neměnnou základnu, která je východiskem ke všem činnostem, myšlenkám a ke všem citům.

Možná, a plným právem, se vám zdají být tyto požadavky příliš tvrdé a nesplnitelné. Byly by takovými, kdyby v nitru člověka neprobíhal zasvěcovací proces, kdyby člověk neměl k dispozici tento svépomocný prostředek, jehož moc spočívá v tom, že vystavuje-li se člověk svou třeba nedokonale, ale soustavně uplatňovanou touhou po vyšší úrovni vědomí, právě vlivům této

vyšší úrovně, dostává z ní odpověď ve formě posílení, pomocí něhož může překonat překážky, které by jinak byly nepřekonatelné. Mohu říci, že bez soustavného zasvěcování člověk by neuspěl a zůstal by ve svém lidském vědomí oddělenou bytostí (kterou však ve skutečnosti nikdy není) od vědomí zdrojového, tj. od vědomí, ze kterého jsou odvozena všechna lidská vědomí. Ony tvrdé podmínky, které jsem vyjmenoval, byly vyřčeny za předpokladu, že je sice nikdo nedokáže splnit, ale dokáže se do té míry připravit k jejich splnění, že má-li vytrvale dobrou vůli, jsou splněny onou zasvěcovací pomocí.

Ježíš svým životem říká, že ten, kdo dokáže žít čistým životem (ale nikoliv samoučelně pojatým jako čistotu pro čistotu), zrodí ze sebe ve stáji (těle) nový věčný život (uvědomí si své spojení s věčným životem), Ježíš pak pokračuje svým životním příkladem a vysvětluje jím, že kdo je oddán svému okolí, plní všechno co souvisí s lidskými povinnostmi, ale zase ne proto, aby je jen plnil, nýbrž proto, že se musí udržovat v tom, co je Otcovo, jak řekl Ježíš, ten (=takový člověk) trvale nakonec zamění svou oddělenou vůli za onu universální vůli, se kterou se setkáváme v životě semene stromu, v pulsování všeho, co existuje ve vesmíru a v přitažlivosti všeho, co je krásné a vznešené. Ježíš nepřijal učedníky, aby se stal jejich mistrem nebo aby je měl, nýbrž že mu je svěřil Otec, jak se vyjádřil i s úkolem vůči nim. Takhle nám obdobně Bůh svěřuje okolnosti, za kterých žijeme, i s úkolem vůči nim a všemu, co je vytváří. Tímto obrazem se líčí již velmi vznešený stupeň zasvěcení. Člověk se už naučil nekonat vlastní vůli v nejširším slova smyslu. Je ovšem jasno, že by se byl tomu nemohl naučit, kdyby nebyl zasvěcen do zdroje vůle jako takové, a tomu zdroji říká Ježíš velmi výstižně Otec, neboť je zdrojem, ze kterého čerpáme i my sílu, abychom se rozhodovali, i když se chceme rozhodovat podle svého úsudku. Je však rozdíl v tom, zdali z toho zdroje čerpáme jen sílu se rozhodovat, nebo zdali z něho čerpáme i vědomí o správném, moudrém rozhodnutí. To už je otázka určitého vysokého stupně zasvěcení, které spočívá v tom, že už dokážeme tak dalece odstoupit od odvozené vůle a odvozeného vědomí, od všech druhů já vytvořených během života ve světě, že můžeme najít středové vědomí o životě ve zdroji vědomí a života. Pak už není nijak obtížné přiklonit se ke zdrojové vůli namísto ke své odvozené. Tento stupeň zasvěcení není poslední, který Ježíš znázornil svým životem. Pak je třeba se umět vzdát účinků takového počínání, symbolicky učedníků, zázraků atd.

Vraťme se však ke způsobu zasvěcování. Je-li člověk nadšeným zastáncem hledání vyššího smyslu života, který přesahuje rámec běžné lidské existence, **bývá** (výjimky jsou možné), zprvu zasvěcován převážně ve snu, neboť zapletenost člověka do přemýšlení a do děje nedovoluje nepovídavé mysli a bezčasové existenci projevit se v bdělém stavu. Právě z těchto dvou je odvozena naše povídavost a naše zažívání životního děje. Nazvěme si je proto zdrojovou myslí a zdrojovým vědomím. Člověk se k nim může zprvu přiblížit zpravidla jen ve snu proto, že v něm svou vůli plně nezapřahá do své mysli, a proto dochází k rozkladu nekoordinovaných částic já a k rozkladu děje. Přitom se uvolňují síly, které zdrojová mysl a zdrojové vědomí vložili do existence oněch já. A jak je možno říci, že zdrojová mysl a vědomí jsou dobývány svými vlastními silami, které se akumulovaly v různých podobách já, v podobách, které mají tedy kromě jiného funkci akumulátorů. Ještě jinak: Člověk v sobě nashromáždí dostatek sil totožných s podstatou zdrojové mysli a vědomí, takže může za určitých okolností stejné se spojit se stejným, co pochází ze zdroje spojit se zdrojem. Nejde vlastně o dobývání věčnosti, nýbrž o přirozený, ze všech věcí nejpřirozenější a člověku nejvlastnější návrat Syna k Otci, jak se symbolicky vypráví dějem Ježíšova života. Říkám symbolicky proto, protože děj je jen jedním z prostředků, jímž se tento návrat uskutečňuje. Rozkladem děje se uskutečňuje více než jeho tokem, protože se tím z děje uvolňují síly, které jsou jinak zaměstnány regulací toku děje. Ve vyšších fázích zasvěcování už není třeba snů, aby se uvolnila věčná síla spojující s věčností, protože člověk se při ní naučil převádět kterýkoliv děj ve stav vědomí. Pozorují-li zevní pozorovatelé takového člověka, který něco takového dokáže (slovo "dokáže" jsme si vysvětlili), mají dojem, že mu štěstí přeje. Je to ono období, kdy se vědomě stal učedníkem věčnosti, období, na které se Ježíš mohl zeptat svých učedníků: "Zdali vám něco chybělo, když jste chodili se mnou?" A oni museli přiznat, že nic. Žel i toto období není oním kýženým vyvrcholením zasvěcení.

Během něho dochází k přechodu ze zasvěcování snem do zasvěcování v polospánku a posléze ve bdělém stavu. Čím poctivěji člověk své zasvěcení přenáší do běžného života, tím snáze mu odpovídají i události svou symbolikou, co má dělat a čeho zanechat. Zevnímu pozorovateli se pak jeví jako věštec, což ovšem je klamný dojem. Pouze chápe příčiny a následky jako nerozlučitelné páry dvojic. Tomu říkám pochopení symboliky života. Ježíš tento systém dokonale propagoval svým životem, takže mohl vědět, co se s ním stane, co se stane s učedníky, ba i co se stane s židovským národem, nebude-li ho následovat.

Na tomto stupni se zasvěcování může stále ještě jevit jako slovní nebo dějová pomoc, a to zcela objektivně, tedy jako styk se zasvěcenci, nebo jako série něčeho, co zevní pozorovatelé nazvou sérií podivných náhod.

Nejvyšší stupeň zasvěcování přináší překonání účinnosti všech párů dvojic v oblasti vnitřního života, tedy i překonání příčin a následků, což má za následek úplnou vnitřní svobodu. Sv. Pavel se o této fázi vyjádřil: "Už nejsem živ já, nýbrž živ je ve mně Kristus."

Páry dvojic nám umožňují rozlišovat tmu od světla, dobro od zla, příjemné od nepříjemného, co jsem já od toho, co nejsem já atd. Především tohoto posledního páru dvojic člověk od chvíle narození na tento svět vybudovává pocit oddělenosti sebe od ostatního a právě tento pocit nejvíce brzdí proces zasvěcení. Během zasvěcování je postupně nahrazen pocitem a pak jistotou sounáležitosti nejen se vším, co nám zprostředkují smysly, ale i se vším, co existuje bez ohledu, zda jsou smysly schopny nám o tom poskytnout nějakou informaci. Zasvěcovací proces organicky navazuje na stav, ve kterém se nacházíme, tedy také na smyslový vjem. Sen se nám jeví jako soustava smyslových vjemů. Východiskem pro zasvěcení je však vždy přesně ten stav chápání světa, ve kterém se právě člověk ocitl. Netočí-li se člověk se svými zájmy převážně kolem sebe, nýbrž kolem řešení nebo pronikání do něčeho, co je mimo něj, pozměňuje se i východisko zasvěcovacího procesu. Se změnou východiska se pozměňuje i východisko zasvěcovacího procesu. Se změnou východiska se pozměňuje i způsob zasvěcování, a to od způsobu zcela osobního až po způsob neosobní. Čím více se někdo věnuje duchovním (tj. za hranice pozemského života sahajícím) cílům, z lásky k sobě a ze starostlivého uvážení o své budoucnosti, tím spíše jeho zasvěcování nabere osobní povahu. Protože však smyslem zasvěcování je dostat člověka z jeho lidské ulity do svobodného života nezávislého ani na narození, ani na smrti, musí i zasvěcování dříve nebo později přejít z osobní úrovně na neosobní. Může se však také stát, že zasvěcování začne neosobním způsobem a teprve později na sebe vezme podobu osobní a zase se vrátí do podoby neosobní, a tak různě podle toho, co člověkem toho času hýbe. Nicméně, zatím neosobním způsobem začíná jen u ateistů, kteří dosud nezatoužili po věčném životě, a to už pro svou víru, že není posmrtný život a tím méně vědomý život do nekonečna, nebo z nekonečna do nekonečna. U těchto lidí začíná zasvěcování tím, že vystihnou podmínky, za kterých zasvěcení nastává. Mezi těmito podmínkami není víra v Boha. Víra v Boha je

jedním z možných východisek k zasvěcení. Příklad takových splněných podmínek, které vedou k zasvěcení:

Známý indický zasvěcenec Sundhar Singh byl synem velmi bohatého otce, nestaral se o nic jiného, než aby pořádně užil světa. V jednadvaceti letech byl už tak přesycen vším a tak zklamán světem, že se šel dát přejet vlakem. Ve chvíli, kdy si lehl odevzdaně na koleje, nabyl vědomí o svém duchovním úkolu, který potom plnil celý život jako nejdůležitější smysl svého života. Singh splnil tyto podmínky zasvěcení: vzdal se světa způsobem, který představoval vzdání se sama sebe, zatoužil žít lepším životem, ale nevěděl, jak by to dokázal a jakými prostředky, čili zažíval nesplnitelnou touhu. Krátce řečeno: vzdal se sama sebe, až na nesplnitelnou touhu se polepšit.

Tyto základní podmínky zasvěcení mohou být splněny v různých obměnách, nikdy však proces zasvěcování není oddělen od způsobu myšlení a jednání člověka. Čím osobněji probíhá zasvěcování, tím je jeho první fáze snazší, ale zato jeho odosobňovací fáze obtížnější. Vcelku se dá říci, že ženy mají větší sklon k zasvěcování osobnímu a proto první fází prošlo v minulosti daleko více žen než mužů. V dalším vývoji zasvěcení však narážely na tak velké potíže, že do vrcholných fází se dostalo více mužů než žen. Ve skutečnosti tento fakt však vyplýval z nerovnoprávného postavení ženy v lidské společnosti a také z chybné tradice, vyvinuvší se v křesťanském náboženském myšlení. Také nám chybí zprávy o tom, kdo byl zasvěcen mimo rámec církve.

Nyní podrobněji o osobním způsobu zasvěcení. Sen, který má zasvěcovací povahu, je jakousi klasickou formou osobního zasvěcení. Nic se v něm neubírá ze způsobů jednání mezi lidmi, probíhá v něm děj, i když fiktivní, případně trpíme ve snu následky událostí tam se zběhnuvších, slyšíme různé výroky, někdy něco čteme, co třeba nedokážeme přečíst atd. Méně běžnou formou, ale stále smyslové povahy, jsou následky různých způsobů modlitby nebo soustředění. Začínáme nést jejich následky na svém těle. Domnívali jsme se, že např. stigmata patřila k náboženským projevům středověku, ale víme dobře, kolik lidí např. v Československu se stalo jejich nositeli a jak jimi trpěli a nedokázali se jich zbavit, i když si to přáli. Mnozí však pociťovali hmotně, smyslově na svém těle i jiné následky svých soustředění a to jak při nich, tak i po nich. Některé z těchto úkazů byly pouhou autosugescí, a řekněme, že takových byla většina. Těch si nebudeme všimnout. Daly se však rozlišit od opravdového zasvěcování, neboť někdy tyto pocity byly také nositeli určitého

rozšíření vědomí, určitého poznání. Protože však různé následky modlitby a soustředění, o nichž byla řeč, se projevují jen u části modlících a soustřeďujících se, zatímco větší část těchto lidí nemá dispozice k takovým pocitům, a nikdy je mít nebude, nemůžeme je zařadit do běžného způsobu vývoje zasvěcení osobním stylem. Jsou však také lidé, kteří nedokáží pro své osobní vlastnosti přejít do neosobního způsobu zasvěcení, i když pro svůj stupeň (úroveň) modlitby nebo soustředění, pro úroveň svého mravního života a pro svůj řád hodnot, kterým se řídí, by si toho zasluhovali. Pro ně je připraven ještě jeden stupeň zasvěcení - styk s mistrem v polospánku. V Indii tomuto stavu osobního zasvěcování říkají joga-nidra. Je to druh polotransu, ve kterém zasvěcovaný např. rozmlouvá se svým zasvěcovatelem. Jmenujme si aspoň jeden příklad za všechny, příklad zároveň povzbuzující i odstrašující. Případ sv. Marie z Agredy (1602-1665). Napsala své slavné dílo Ciudad de Díos (Město Boží), které jí, jak věřila, bylo diktováno Bohem, Pannou Marií atd. Nemůžeme se tu pouštět do jejího podrobně rozpracovaného života Panny Marie a Ježíšova mládí, avšak její věštby do budoucnosti se ukázaly být falešné. Knihy sv. Marie z Agredy se také ocitly na indexu, ale pak po vynechání proroctví a jiných pasáží byly vráceny Církví mezi dovolené a doporučené knihy. Zkrátka ukázalo se, že co Marie považovala za slovo boží, byl pouhý její překlad do španělštiny, někdy úplně proložený jejími osobními představami a věroukou, ve které byla zběhlá tak, že nakonec těžko rozeznala vnuknutí od naučeného nebo přijatého odjinud. Čteme-li dílo sv. Marie z Agredy, musíme si přiznat, že pro ni mělo velký význam, neboť představovalo formu zasvěcení, kterou se odívala silou k uskutečnění spojení s Bohem. Pro nikoho dalšího nemůže mít tentýž význam. S významem osobního zasvěcování v polospánku nebo v polotransu je tomu tak, jako s významem zasvěcovacího snu. Ve snu děj s příslušným rozkladem já, ze sebe vydá svou sílu v každém případě, ať mu rozumíme či nikoliv. Ať přikládáme jakýkoliv rozličný smysl snu, vždy je tento význam druhořadý a vysvětlení jednostranné. Obdobně je tomu při zasvěcování v polospánku, např. při osobním styku se zasvětitel. Nezáleží mnoho na tom, jak si přetlumočíme jeho vliv do srozumitelné řeči. Horší je, když toto přetlumočení pak vydáváme za obecně platné, jako to činila sv. Marie z Agredy. Správně katolická církev nepovažuje soukromá zjevení, která se dostanou lidem, za něco, čemu by se mělo věřit. K tomuto správného rozhodnutí katolické církve vydatně přispěla sv. Marie z Agredy svými chybnými proroctvími.

Čím neosobnější je zasvěcení, tím jeho výsledky jsou obecněji platné. Je to pochopitelné, protože při neosobním

zasvěcení jde o pouhé nabytí určitých závazných jistot. Člověk např. zjišťuje, že je ve své podstatě nesmrtelnou bytostí. Toto svědectví vyjadřuje obecně platnou pravdu, není však zažíváno bez neosobního zasvěcení. Toto osobní zažívání neosobního zasvěcení, které následuje po zasvěcení, bývá kamenem úrazu. Při osobním zasvěcení jen postupně se sblíží nesmrtelnost boží s pomíjivostí lidského bytí, a pokud by osobní zasvěcení nepřešlo do neosobního, vždycky by zůstal i ve chvíli zasvěcování určitý odstup mezi Bohem a člověkem. Konečně o tom není třeba vést dlouhé výklady, protože Ježíš svým životem ukázal postup při osobním zasvěcení. Musel proto prozradit, že během celého osobního zasvěcování byl menší než Otec. Ukázal též nejzazší meze osobního zasvěcení a podmínky, za nichž přechází do neosobního zasvěcení. Tento proces přechodu probíhal od křtu v Jordáně až po smrt na kříži. Smrt na kříži je jeho poslední fází, a už proto není vrcholem zasvěcení.

Mluvíme-li o cíli nebo vrcholu zasvěcení, musíme být opatrní, protože vstup do věčného života, pokud je člověku dopřáno být jeho svědkem, je procesem věčným, nikdy nezačínajícím a nikdy nekončícím, ale stále se zdokonalujícím.

Při neosobním zasvěcování nikoho nevidíme, já se rozkládá v prvky, nic neslyšíme, protože smysly přestávají fungovat, jsme přeneseni do jiného stupně poznávání, nezávislého na rozumu a smyslech. Po takovém osvícení se ovšem můžeme pokusit o přetlumočení tohoto stavu do lidských pojmů (a to je ono výše zmíněné zažívání zasvěcení), ale dobře víme, že ať tomu dáme jakoukoliv podobu, nikdy nevystihneme poznávaný celek, nýbrž jenom jednu jeho podobu, jakou jsme mu dodatečně přisoudili, protože celek neměl podob.

Způsob zasvěcení si můžeme určit jen nepřímou, a to svým založením a svým duševním stavem, v němž se nacházíme ve chvíli zasvěcení. Kdo se z nějakých důvodů vzdává sama sebe a svého života, má větší naději, že bude zasvěcován neosobně. Hrozí mu však také jedna závažná jednostrannost, že mu jeho odstup od běžného, světského života bude zdánlivě jeho zasvěcením potvrzen. Toto zdání je ovšem chybnou interpretací zážitku, kterou bude muset dotyčný člověk poopravit. Není divu, že doví-li se člověk o beztvaré a bezpřívlastkové věčné podstatě svého života, že pak začne podceňovat život s přívlastky, a trvá nějakou dobu a stojí to mnoho přesvědčování, než život bez přívlastků se organicky setká se životem s přívlastky.

Platí, že každý musí být zasvěcením vyveden z východiska celý beze zbytku. Jakmile se znovu nepropojí celý člověk v dalších, navazujících východiscích, končí zasvěcovací postup. Člověk se však nezná do té míry, aby věděl, kdy je propojen celý. Tato skutečnost by jej však neměla zastrašit a odrazovat, protože lze se propojit celý bez záměru být propojen. Cokoliv nás zcela zaujme, to nás zcela propojuje, a nemusí jít o zaujetí v kladném a příjemném slova smyslu. Můžeme být "zaujati" také např. strachem, utrpením, zcela světskou radostí. Není divu, že si Ježíš pro své zasvěcované chodil tam, kde se lidé hodně veselili, na svatby, na hostiny, do hospod a také na pohřby, a tam, kde měl být hříšník exemplárně potrestán. Šel si pro člověka zcela propojeného. Já sám jsem neměl nikdy větší úspěch se zasvěcováním než v koncentračním táboře, a tam zase jen u té malé části lidí, kteří byli přesvědčeni, že tam zemřou. Ježíš to vyjádřil obecně větou: "Nepřišel jsem léčit zdravé, ale nemocné."

Jen bych ještě závěrem chtěl opakovat: Nedopusťte se té nejhorší chyby při odhadu, zda jde o zasvěcení či nikoliv, a nepropadněte chybnému dojmu, že kdo káže o tom, jak se má vstupovat do věčného života, je zasvětitel, že zasvěcuje. Nikoliv, je pouze kazatelem, a to je mnohem méně než kým je zasvětitel. Zasvětitel přenáší svou sílu poznání na jiného, přenáší na něho svůj stav. Může to učinit beze slov i bez osobního styku se zasvěcovaným. Vysvětlili jsme si doufám, dost jasně, že už tzv. zasvěcovacím snem se člověk dostává na úroveň, na níž aspoň částečně ruší překážky, které ve stavu bdělém mu znemožňují "dýchat jiný vzduch než hmotný", čímž nemyslím dýchat pranicky, nýbrž čerpat zkušenosti odjinud, než které mu mohou být zprostředkovány smysly a rozumem. Zasvěcování nastává samovolně, jakmile jsou zrušeny překážky k jeho početí. Rozum však dlouho nemusí porozumět a smysly mohou být dlouho zmateny následky takového zasvěcování, které se v nich zachovaly. Tak např. slyší-li někdo hlas, který mu předkládá nějakou závaznou duchovní pravdu a získává-li též sílu k tomu, aby uskutečnil tuto pravdu, jeho smysly (zde např. sluch) jsou už jen svědky následků beze slovního zasvěcení, které předcházelo. Hlas sám je pouhým lidským přetlumočením, někdy dokonce velmi chabým, vždycky však jednostranným, toho, co bylo pravým obsahem zasvěcení. Takový hlas, kterému léta špatně rozuměl, slyšel sv. František při svém obrácení na duchovní cestu. Hlas mu napověděl, aby postavil znovu chrám, který byl polorozbořen. Teprve když sv. František dal postavit a sám pomáhal stavět několik rozbořených chrámů, pochopil, že šlo o jeho vnitřní chrám. Zbylo mu však dosti sil, aby učinil i to, protože podstatou jeho zasvěcení

byla síla k uskutečnění, ne hlas. Podobně odstrašujícím chybného přetlumočení smyslových následků zasvěcení jsou hlasy sv. Jany z Arku. Až doposledka jim rozuměla jen tak, jako sv. František na počátku, a nikdy nepřešla do hlubšího pochopení. Řekli byste, že tu šlo vlastně o bezohlednost ze strany zasvětitelů. Sv. Jana z Arku se domnívala, že slyší hlasy dvou známých světic, a mohlo tedy jít o bezohlednost ze strany těchto dvou světic. Není tomu tak. Přečtěte si o ní aspoň jednu knihu Marka Twaina: Panna ve zbroji, a pochopíte, že kdyby byla sv. Jana nepřekročila pravomoc jí danou těmito hlasy, byla by místo na hranici skončila přechodem do hlubšího porozumění svému zasvěcení. Sv. František naproti tomu byl poslušen do té míry, do jaké porozuměl, a to stačilo k tomu, aby jeho stav byl povýšen do správné polohy porozumění.

Ve starověku, jak víme, když se zasvěcovalo osobně a v bdělém stavu, zněla podmínka pro zasvěcovaného: "Mlč o tom, cos zažil, slyšel a viděl." Šlo o tentýž druh mlčení, o němž píše mistři zenu: "Kdo ví, mlčí, kdo neví, mluví." A sami psali celé knihy o způsobu zasvěcení a jeho podmínkách a nikdy se neprovinili proti příkazu mlčení, protože nic z toho, co se dověděli, nebylo vyslovitelné.

Poznámka: Karel Weinfurter v ČSR vydal kdysi mystický slabikář, jehož jedna část obsahovala návod k luštění mystických snů. Byl to abecední seznam symbolů a k nim stručný význam. K. W. předpokládal, že tentýž symbol ve snech (všech) má stejný význam. Ve správnosti tohoto tvrzení se usvědčoval i tím, že kdokoli si přečetl pozorně jeho Slabikář, začal mít sny podle tohoto návodu. To však nenapovídá nic jiného, než že každý, kdo žije určitým způsobem a má při tom určité zkušenosti, má také sny podle svých zkušeností. Četba Slabikáře byla pamětnou zkušeností. Připisoval-li člověk této zkušenosti důležitost, musely se mu sny zdát podle těchto symbolů, vytvářel pro to podmínky svou pamětí, nevytvářel tím však podmínky pro ty zkušenosti, o jejichž symbolech se mu zdálo. Dospíval proto k falešným závěrům, že mysticky umírá, že se znovuzrozuje, avšak pohled na jeho myšlení a způsob života nás přesvědčoval, že tomu tak nebylo. Kdyby si byl přečetl jiný Slabikář s jiným výkladem, byly by se mu zdály sny podle tohoto výkladu. Rozumem a rozumovými pomůckami je téměř nemožné přijít na správný význam snu.

30. 12. 1975

Proč se Ježíš nepohodl se zákoníky a farizeji?

Nechci-li napsat celý traktát, musím vás požádat, abyste mi dovolili zodpovědět jen jediný podstatný důvod rozporu Ježíše se zákoníky. Vím však i o všech ostatních důvodech rozporů, např. že se stali otroky zevního puntíčkářství, že utkvěli na formě a stali se pokrytci, že byli lakotní, nevěřili Ježíši a činili mu úklady, ale to všechno by bylo nestačilo k tomu, aby je Ježíš odsoudil slovy: *"Běda vám, znalci Zákona, že jste vzali klíč poznání, sami jste nevešli a zabránili jste těm, kteří vcházejí."* (Luk XI, 52)

Mezi farizeji byl také Nikodém, Gamaliel a jeho žák Saul (viz Skutky apoštolů XXII,3), budoucí sv. Pavel. Odsouzení Ježíšovo bylo odsouzení věčné, nikoliv osobní.

Stojí za zmínku vystoupení farizeje Gamaliela na ochranu sv. Petra a jeho druhů. Píše o tom ve Skutcích apoštolů:

Povstal však ve veleradě jeden farizeus, jménem Gamaliel, učitel zákona, vážený u všeho lidu, a rozkázal, aby je (=zajaté učedníky Ježíšovy) na chvíli vyvedli ven. A řekl jim: "Israelité, dobře si rozmyslete, jak chcete naložit s těmito lidmi. Vždyť před nějakou dobou povstal Theudas, který říkal, že on něco jest, a k němu se přidalo asi čtyři sta mužů. Ale byl zabit, a všichni jeho přívrženci byli rozptýleni a zničeni. Po něm povstal ve dnech soupisu Juda Galilejský a strhl za sebou lid. I ten zahynul, a všichni jeho přívrženci byli rozprášeni. A proto vám pravím: "Nechte ty lidi s pokojem a pustte je! Neboť je-li tento záměr nebo toto dílo z lidí, rozpadne se; je-li však z Boha, nebudete je moci zrušit, aby se snad i neukázalo, že se stavili proti Bohu." A poslechli ho. I povolali apoštoly, zmrskali je a přikázali, aby nemluvili ve jménu Ježíšově, a propustili je. (konec citátu).

Vraťme se k citátu z Lukáše, kap. XI, 52. Někteří překladatelé se drží přesněji řecké předlohy, kde se nemluví o klíči poznání, nýbrž jen o klíči. Lépe jest neodvažovat se přidávat nebo ubírat jediné slovo. První překladatel sice správně předpokládal, že mohlo jít o klíč poznání, a měl přitom na mysli Starý zákon, o jehož doslovné znění se zákoníci opírali, neměl však zprávu o klíči, který se předával tradicí a nebyl napsán. Zatímco studiem Zákona bylo možno vejít pomocí klíče, který ze Zákona vyplýval, bylo možno bezpečně vejít. Tak např. bylo zakázáno vyslovit jméno boží Jehovah, protože podle klíče k němu toto slovo mělo povahu otvírače, bylo-li vyslovováno vnitřně. Podobný klíč v sobě obsahovaly události ve Starém zákoně. Část tohoto klíče nám prozrazuje starožidovská kabbala. Pomocí tohoto klíče měly události za určitých okolností, které byly v klíči obsaženy, zasvěcovací účinek. Všimli jsme si, jak např. zákoníci a farizeové se snažili poznat úkol Ježíšův podle událostí, jež se zběhly kolem

něho, a to nejen těch událostí, které byly předpověděny prorocky. Ukázalo se, že při zaujatosti zákoníků ani tak výborný klíč jim správně neposloužil. Byl totiž určen nejen k posuzování událostí, ale hned současně k zasetí účinků událostí na pravé místo. K tomu je Ježíš měl a litoval, že nevyužili příležitosti, která se jim naskytovala.

Zákoníci a farizeové však museli poznat, že Ježíš znal tento klíč a že jeho smysl a obsah lidem nevysvětloval slovem, příkladem i zasvěcováním. A tehdy mezi nimi a z nich povstal jeden, farizej Ježíš, který tento klíč oznamoval lidem, obíral je o možnost tento klíč tajemně vlastnit, postavit na tomto vlastnictví svou moc, a udržovat lidi v patřičné nevědomosti, aby se nemohli bez nich obejít. Nazval-li je obíbenými hroby, uvnitř plné hnátů umrlčích, pak bychom se měli zastavit u obdobného aktuálního případu, jímž jsou dnešní věřící.

Cestu víry, chcete-li, klíč ke království božímu věrou, Ježíš nejdokonaleji popsal, takže se po ní dá bezpečně jít, avšak téměř nikdo - a to mluvím jen o lidech, kteří o sobě tvrdí, že věří - po ní nejde, a ti, kteří jsou nositeli tohoto klíče, kněží, ještě radí, aby lidé věřili slepě, jakoby nevěděli, že slepá víra byla velmi vzácnou výjimkou už od dob Ježíšových, takže ani Ježíšovi učedníci touto cestou nešli, nýbrž byli ustavičně ve víře posilováni novými a novými důkazy. V jiných než výjimečných případech je slepá víra tak vzácná a tak slabá, že představuje dnes spíše náboženství velmi kompromitující stránku než opravdu cestu, po níž by se dnes dalo jít. Protože však Ježíš nabízí komplexní cestu víry, cestu velmi nepohodlnou, ani ti, kteří ji celou znají, a mají tedy v ruce klíč, nevcházejí pomocí této cesty a jiným brání vejít, protože nemajíce zkušenost vstupu, mohou vším, co řeknou a vším, co ukáží, jedině odrazovat.

Nejobtížnější chybou na cestě víry je, že se lidé nesnaží vcházet, jakoby napodobovali vzor farizeů a zákoníků. Cesta víry, kterou hlásal Ježíš požadovala od člověka dvojí:

především hledat království boží a

toto hledání uskutečňovat prostředkem-vírou.

Většina lidí správně pochopí, že víra od nich požaduje, aby podle ní žili mravným životem a možno říci, že mravný život podle víry je předním, ale ne jediným předpokladem vstupu do království božího. Kdo se zaměstnává plněním jenom mravních příkazů, snadno zapomíná, že mravnost není ničím více než prostředkem, nikoliv cílem. Stává se mravným pro mravnost, nebo že mu to jeho víra v Boha a jeho přikázání přikazuje, ale ne proto, že víra se

všemi náležitostmi, tj. se skutky z ní vyplývajícími, je tu jen proto, aby nás vedla do království božího, ne po smrti, nýbrž současně s akty víry. Mohu něco dělat, aby to bylo provedeno, ale mohu totéž dělat tak, aby se tím způsobilo něco jiného, a tento druhý případ představuje správné provádění cesty víry. Vírou máme dosahovat království víry, nejen nějakou úroveň mravního života. U farizeů a zákoníků šlo právě o osudnou záměnu prostředku za cíl: Nevcházeli do království božího, ani to nikomu nedoporučovali, přestože v ruce měli prostředek, víru, kterou mohli vejít. Víra jejich neměla nikdy a za žádných okolností ztrácet ze zřetele cíl - království boží. To ještě neznamena, že by se měl člověk rušit myšlenkou na cíl při uskutečňování, dejme tomu skutku milosrdenství, jakému jej učí víra. Konáme-li milosrdenství, neděláme nic jiného a nemyslíme na nic jiného než na pomoc bližnímu. Neprovádíme tuto pomoc z vypočítavosti, že nám takový skutek vynese vstup do království božího, naopak snažíme se při tom vůbec nemyslet na sebe, jak Ježíš skvěle ukázal na příkladu nezištné pomoci Samaritána, ale děláme to proto - z lásky k bližnímu a z lásky k Bohu, a tím neztrácíme se zřetele cíl - království boží.

Opačně jednali farizeové. Mysleli sice na plnění Zákona, ale bez lásky a se stálým zřetelem na sebe. Víra bez lásky je věrou mrtvou. Ježíš nám musel ukázat, že blíže má do království božího největší hříšník, než člověk, který svou víru odděluje od lásky. Víra pak spojená s láskou přináší důkazy na každém kroku o své pravosti. Proto, jakmile jeho učedníci v něho uvěřili, měl Ježíš je okamžitě k tomu, aby bez odkladu konali skutky lásky.

3. 1. 1976

Co je to cesta víry?

Možná, že se ptáte jen proto, že dnes víru nepovažujete za tak rozhodující činitel, jakým byl ve středověku nebo starověku a chtěli byste vědět, je-li vůbec dnes možno věřit tak, aby se víra stala vedoucí složkou lidského života, takže by se dalo říci, že ten a ten člověk je nejen věřící, ale jeho myšlení, jednání, celý život je postaven na víře. Chcete se možná radit k těm, kteří tvrdí, že kromě hlupáků, kromě lidí chytajících se posledního stébla a kromě fanatiků, kteří se stali obětí jim sugestivně přenášených myšlenek, není lidí s normální inteligencí, kteří by dnes dokázali věřit v Boha a podle této víry se soustavně řídili.

Já sám jsem sebe považoval až do svých sedmnácti let za úplně nevěřícího a měl jsem o věřících lidech stejné mínění jako ti nevěřící, kteří si o sobě myslí, že jsou se svým duševním vývojem trvale dál než věřící. Pak jsem se však najednou přesvědčil o tom, že třídění lidí mezi věřící a nevěřící je možné jen proto, že lidé nevědí, co je to víra. Kdyby to věděli, zároveň by poznávali, že kromě některých druhů sebevrahů a velmi těžce a bolestivě nemocných není nevěřících lidí, čili prakticky, že jsme všichni věřící, a dokonce věřící v Boha, v osobní nesmrtnost, atd.

Protože Boha ještě nikdo nedefinoval, zeptáte se nedůvěřivě: "Záleží na tom, v co kdo věří? Každý však věří v nějaké životní hodnoty, které však nemají nic společného s životem po smrti a s Bohem. Pak a za takových okolností jsou všichni věřící. Jak to myslíš?"

Nikoliv, tak to nemyslím. Bude třeba, abych napřed vysvětlil, jak dnes chápu víru, abyste o mně věděli, že strkám vlivem tohoto pojetí věřící s nevěřícími do jednoho hrnce, protože víra, o které vím, že věrou je, nemá nic společného s tím, co si člověk myslí o Bohu a posmrtném životě. Tato neznámá víra, o které budu mluvit, je základem víry, kterou známe, a je základem tak důležitým, že by se bez něho nikdo neobešel. To, čemu říkáme víra, je velmi nepatrný doplněk oné podstatné víry, o níž bude řeč. Je však důležité, aby kterýkoliv doplněk víry byl postaven na těchto základech jako podstata víry samé.

Dá se předpokládat, že ten, kdo učil cestě víry, nejen víře samotné, věděl o ní více než my, že věděl o ní jako o cestě, po níž se dá jít. Řeknu-li vám však, vám tzv. nevěřícím, že tím, kdo tak dobře znal zákonitosti cesty víry, byl Ježíš, namítnete mi, že už zase od vás chci, abyste věřili v toho divotvůrce, jehož činy byly tak zvláštní, že už nikdo po něm je nedokázal napodobit; jinak řečeno, vše o něm je vymyšleno. Domluvme se takto: Já vás nechám ve vaší víře, že všechno o Ježíši je vymyšleno tak dobře, že to představuje soustavu, systém bez mezer, jehož použitím se dá žít plněji a bezpečněji, že pak bez ohledu na to, zda Ježíš žil či nikoliv, přihlédnete s plnou vážností k tomuto systému.

Budu-li tedy pro zjednodušení psát: "Ježíš řekl", "Ježíš prožil to a to", budete si takové výroky překládat např. tímto způsobem: "Ten, kdo vymyslel výroky a historii Ježíšova života, vložil mu do úst ten a ten výrok, dal mu prožít to a to, rozuměl lidské psychice, nadstavbě lidského života tak a tak atd." Tato domluva mi umožní, že budu moci psát tak, že mi budou rozumět jak věřící, tak i nevěřící, a **o ten zázrak mi jde** (=mluvit všemi jazyky).

S jedním však se přece jen budou muset umět smířit, jak věřící, tak nevěřící: Že nauku Ježíšovu i s jeho životem dohromady považují za systém bez mezer a bez protikladů, i když dodnes kdekteřý věřící něco z Ježíše potají neuznává, a kdekteřý nevěřící tento systém hodnotí jako tolik protikladný, že se mu už nejeví jako jednotný systém, nýbrž jako eklektická (přejímající nevtvůrčím způsobem cizí myšlenky) záležitost, složená z nesourodých prvků, které tehdy prostě byly po ruce. Věřící zase potichu obchází rozpory, které i jemu by byly zřejmé, kdyby začal tento systém rozumově rozebírat a srovnávat jeho prvky. Rozpory se mu daří zprovodit ze světa jen za cenu prohlašování rozporných míst za tajemství. Je mi líto, že nemohu souhlasit ani s počínáním jedněch, ani s uhýbáním druhých. Přistupuji ke zmíněnému systému obdařen viděním souvislostí, které nebrali dosud nikdy v úvahu ani první, ani druzí. Jde opravdu o vidění souvislostí, které i mně kdysi unikaly. Souvislosti ty jsem nehledal, nýbrž jsem je náhle spatřil, a to je moment, za který se musím omluvit přede všemi, kterým tento pohled nebyl dopřán. Tento pohled je dopřán - a to zákonitě - jen tomu, kdo se vzdá celého svého života, byť i nedobrovolně, jak se stalo mně, a tím i osobních náhledů, které protože jsou osobní, jsou vždy jednostranné. Musím vás proto požádat, abyste k výroky, které zde budete číst, přistupovali bez předem pojatých úmyslů přijmout je nebo odmítnout, právě tak, jako se stalo mně. Teprve pak si čiňte úsudek.

Některé Ježíšovy výroky a počiny nám prozrazují, že víru nepovažoval za něco naučeného, nýbrž každému člověku, ba dokonce každé rostlině vrozeného, a vně za něco samočinně, bezděčně působícího. Této vrozené víře rostlina a zvíře neodporuje, člověk ano, a v tom tkví hlavní důvod, proč důsledky svého myšlení a jednání připadá být a chová se jako nevěřící, i když nevěřící ani není, ani nemůže být; jenže chyba je v tom, že důsledky samovolné víry se v jeho životě neprojevují kladně.

Povšimněte si napřed Ježíšových výroků, týkajících se samovolné víry a Ježíšových činů, pocházejících z této víry.

Tři nejvýznamnější výroky Ježíšovy o víře jsou tyto:

Mějte víru v Boha! Vpravdě vám pravím: Kdo řekne této hoře: Zdvihni se a vrhni se do moře, a nebude pochybovat ve svém srdci, nýbrž uvěří, že se mu stane, co praví, stane se mu. Proto vám pravím: Vše, začkoli v modlitbě budete prosit, věřte, že obdržíte, a stane se vám (Mar XI, 22-24).

Budete-li mít víru jako zrnko hořčičné, řeknete této hoře: "Přejdí odtud tam!" a přejde, a nic vám nebude nemožné. (Mat XVII, 20-21).

Obdobný je výrok o přemístění moruše vírou:

I řekli apoštolové Pánu: "Přidej nám víry." Pán řekl: "Kdybyste měli víru jako hořčičné zrnko, řekli byste této moruši: "Vykořeň se a přesad' se do moře," i poslechla by vás." (Luk XVII, 5-6).

Myslím, že bude stačit, probereme-li si tyto tři výroky, abychom pochopili, co je víra v Ježíšově pojetí.

Chtějí-li na něm učedníci, aby jim přidal víry, významně odpovídá o síle víry v hořčičném zrnku a v dalším (to si laskavě doplňte sami z Luk XVII, 7-10. Rozvedl jsem v Úlohách v kapitole Postavení služebníka) vykládá, jak se chová člověk opravdově věřící, jaké ze své víry vyvozuje důsledky. Tato odpověď je názorná právě svou zdánlivou vyhybavostí.

Má hořčičné zrnko moc přenášet hory nebo aspoň moruše? Jak si tedy mohl Ježíš dovolit přirovnávat opravdovou víru víře obsažené v hořčičném zrnku? Na to je jediná odpověď: Protože víra, jak ji chápal Ježíš, je něčím jiným, než jak ji chápeme my.

My si myslíme, že víra se dá naučit. Pokoušel se o to mnoha způsoby sv. Tomáš Akvinský, a v jeho duchu se dodnes vyučuje víře (věrouka). Uvedu aspoň jeden z mnoha jeho argumentů, jimiž apeloval na rozum, aby víru přijal, aby se s ní ztotožnil. Víra v Boha byla pro něho něčím daným - a v tom je obrovský pokrok v myšlení -, ale jeho argumenty, jimiž zdůvodňoval víru v Boha, se dají buď přijmout nebo stejně dobře vyvrátit. Všechny jsou této povahy: Chci vodu. Mám džbánek a nevím, kde je voda. Dám ji tedy hledat. Předám prázdný džbánek někomu, kdo mi slíbil, že vodu najde a přinese. Ale on věděl jen o někom, o němž si myslel, že o vodě ví. Předal džbánek dalšímu atd. Jestliže se nakonec touto řadou džbánek vrátil plný vody, lze předpokládat, že na druhém konci té řady si nikdo vodu nevymyslel, nýbrž že ji nabral ze studny. Tak je to s naším životem. Předali nám ho rodiče a tato řada předávání šla dále až řekněme k počátku rady, k prvnímu člověku, stvořenému Bohem, k Adamovi. Adam sám sebe nemohl vymyslet. Můžeme předpokládat jeho tvůrce.

To je způsob výkladu, jakým si nepočínal Ježíš, protože byl jinak přesvědčen o existenci víry než sv. Tomáš Akvinský (žil 1225-1274, byl žákem Alberta Velikého 1200-1280. Příklad je vzat z hlavního Tomášova spisu Summa Theologiae). Ježíš věděl, že

víra se dá poznávat, že se nedá učit. Chceme-li už říci o tomto rozdílu více, učil ji poznávat bezprostředními příklady - zázraky, tedy tím, čemu my říkáme zázraky.

I kdyby byly všechny Ježíšovy zázraky vymyšleny, nemůže nám ujít, že při všech působí tatáž bezděčná, samovolná síla, kterou Ježíš nejdůraznějším způsobem pouštěl ke slovu, nic více nepotřeboval udělat. Vidíme ho při všech zázracích téměř nečinného, aspoň nikdy se při nich nenamáhá. To bohužel přimělo křesťany k lehkému vysvětlení - zázraky činil Bůh, a způsob, jakým je činil, je tajemstvím. Cožpak Ježíš nenaznačil na několika místech, že zázrak způsobila např. víra člověka, který věřil v jeho moc? Aspoň v takových případech můžeme říci, že Ježíš poznával víru a její zákonitosti, a jen zjednal podmínky, za kterých začla samovolně působit (vysvětleno v Úlohách, v kap. o uzdravení dvou slepců). Jestliže nám prozrazuje, že zrno hořčičné má víru, jak on ji zná, pak nám stačí dát si tuto víru se zázraky dohromady, abychom věděli, co vírou myslel.

Kdyby byly všechny zázraky vymyšleny jen proto, abychom názorně pomocí legendy, pohádky pochopili, co je víra, stál by ten výmysl za to. My jsme bohužel nepochopili, neboť nám stálo v cestě pojetí víry jako něčeho naučeného nebo něčeho tajemného, přesahujícího rámec přirozeného života.

Podívejme se jen kolem sebe, kde všude funguje víra hořčičného zrna bez našeho nejmenšího přičinění a bez naší sebemenší poučenosti. Bez přičinění asi tak jako víra působila u dvou slepců, že je uzdravila, a oni si bez veškeré poučenosti mysleli, že je to působení boží - Ježíšovo, kdežto on tvrdil, a patrně měl pravdu, že jejich víra způsobila zázrak.

Zrno hořčičné se právě tak málo přičiňuje svým přemýšlením a staráním o to, aby vyrostlo v keře, jako my se nemusíme zamýšlet nad samovolnou činností srdce, aby tlouklo. Zjednáváme jen podmínky (jíme, spíme, pohybujeme se, žijeme v oblasti vzdušné atmosféry atd.), aby mohlo samovolně pracovat. Mohli bychom říci klidně podle Ježíše: "Kdybyste měli víru, jakou má srdce, jakou má celý váš organismus se všemi živými buňkami, když vás samovolně udržuje při životě, dělali byste zázraky."

Ježíš však také věděl, že tam, kde se začínáme starat, kde začínáme mít strach, nedovolujeme této víře, aby samovolně působila. Kde se učedníci začali starat, tam se jim přestaly dařit zázraky, tam zuřila bouřka, která je hrozila zahubit atd.

Takto pojatá víra však představuje jen jednu stránku samovolně působících sil, kterou bychom mohli nazvat

samovolnými silami existenční povahy, zajišťující existenci čehokoliv.

Možná, že vás Ježíšovo přirovnání o moci víry hořčičného zrnka nepřesvědčí, ale pomyslete, jak dlouho byste vydrželi naživu, kdybyste se museli svou vůlí starat o to, aby vám tlouklo srdce, a jaká je obrovská moc, která to dělá samovolně bez selhání, bez našeho vědomí, bez našeho přičinění, a uznáte, že Ježíš poznával moc, kterou lidé - nevíte se - z nedostatku představitosti nazývají Bohem, a tím se většinou zbavují veškeré potřeby s ní lidsky spolupracovat nebo se o ni zajímat. Činí z ní něco strašně vzdáleného, tajemného a dokonce neupotřebitelného, protože beztak působí jak chce, pro nás nevyzpytatelně. Ježíš nebyl toho mínění. Jen pro úplnost je třeba říci, že jako ukazoval na podstatu víry, tak ukazoval na podstatu poznání a lásky. Nemůžeme si bohužel všechno najednou přiblížit v jednom článku, ale měli bychom si aspoň dát pozor, abychom nikdy nezaměňovali projevy víry za víru, projevy lásky za lásku a projevy života za život atd. Byla by to obdobná chyba jako báseň považovat za básníka.

Samovolná víra chová však v sobě také určitá, nemalá nebezpečí, o kterých se jednou větou zmiňuje Ježíš v Otčenáši: "Neuved' nás v pokušení." Nezapomínejme, že samovolná síla není závislá na lidském myšlení a na lidských úvahách. Člověk se chová, aniž o tom ví, jako nesmrtelná bytost, pokud ho neruší nějaká akutní závada v lidském organismu nebo situace připomínající mu zmaření života. Vlivem pocitu nesmrtelnosti, který pramení ze samovolné víry ve věčný život, o které ani nevíme, staráme se jen o věci časné, o život v čase, a protože opomíjíme zájem o věčný život - neboť ten je nám bez našeho vědomí dán - podléháme samovolně pokušení jednat v tomto pomíjejícím životě jako bychom už žili vědomě ve věčnosti. Kdybychom nebyli nositeli oné jedinečné jistoty o svém životě samočinně plynoucím, samočinně zachovávaném, jako by do věčnosti, nemohli bychom se soustředit na jinou činnost než na uhájení svého života, a jistě bychom život neuhájili. My však svůj život jenom přikrmujeme, nic více pro jeho existenci nemůžeme učinit. Podobáme se strojníkovi, kterého postavili k hotovému stroji, který jen musí udržovat v chodu tím, že dbá o příkon trakční síly a údržbu stroje. Samotný stroj však nevymyslel a na jeho souvztažnosti a organismus by nikdy nepřišel, a i kdyby přišel, bylo by to poznání, bez kterého se musel už před tím beztak obejít. Ví-li strojník, jak má stroj udržovat v chodu, málo záleží na tom, zda rozumí vzniku stroje a funkcím všech jeho součástí. Neví-li např. někdo nic o své vnitřní sekreci, je na tom stejně, jako

ten, kdo se o ní zevrubně poučil. Teprve při poruše harmonie mezi složkami této činnosti musí se zeptat lékaře, co má dělat a zařídit se podle toho, a zase nemusí sám nic vědět dalšího.

Ještě jednou souhrnně: Co je obsahem onoho pokušení, o němž je řeč v Otčenáši? Člověk užívá samovolně působící víry (= samovolně, bezděčně působících sil, které nás udržují daleko větší měrou při životě než jídlo, pití), samovolně působícího poznání (= samovolně vznikajícího vědomí všeho kolem nás i v nás) a samovolně působí lásky (= samovolně vznikajících a stále se udržujících vztahů k okolí i k sobě) tak, že je považuje za své, jejich účinky si přivlastňuje nežádoucím způsobem tím, že se domnívá, že jsou tady jen k tomu, aby mohl zde na světě po určitou dobu žít, a mít se pokud možno dobře, zatímco by měl těmito hřívnami hospodařit tak, aby je rozmnožoval pro věčný život, aby jich vědomě užíval pro přechod do věčného života, tj. do svobodného života, nezávislého na biologickým vývojem vzniklém nositeli, jímž je lidské tělo, ale nejen na něm, ale i na probíhajícím času a existujícím prostoru. Pro toto přerůstání z časného (jak se všechny ty zmíněné, v závislosti na všem pomíjejícím existující faktory, jedním slovem dají nazvat) zanechal Ježíš po sobě systém přechodu, z něhož však vyplývá, že není-li realizován za stavu závislosti na pomíjejícím (tj. během lidského života), nemůže být nikdy uskutečněn. V tom se můj výklad liší od tradice vzniklé po Kristu, od tradice, která není zapsána v Bibli, a velmi protichůdných názorů. Systém, o kterém mluvím, by se dal stejně dobře nazvat cestou víry, jako cestou lásky nebo cestou poznání, a obdobně je tomu, začne-li se láskou nebo poznáním.

Dnes však si promlouváme o východisku víry. Doufám, že z dosavadního výkladu jasně vyplývalo, že není ani při tomto východisku třeba, abychom měli víru v Boha. To vyplývá z toho, že ať v něho věříme či nikoliv, začínáme stavět na samovolně působící víře, oné víře vrozené jak hořčičnému zrnku, tak člověku, a na ní nemůže nic měnit, k ní nemůže nic přidat, ani z ní něco ubrat naučená víra nebo jeho popření. Jakmile totiž začneme se samovolnou vírou zacházet jinak než dosud, a to podle návodu Ježíšova, začnou se systematicky ukazovat a dostavovat důkazy, že někam jdeme, kde jsme dosud nebyli, že rozšiřujeme své lidské možnosti, čili, jak se to nám nepoučeným může jevit, že vstupujeme do oblasti zázraků.

Zvolíme-li za východisko víru, pak si musíme být hned od začátku vědomi toho, že nejde o víru naučenou, nýbrž o víru samovolně působící v celém lidském fyzickém i duševním organismu. Tato víra má povahu trpnou, tak dokonale trpnou, že

jsme si dosud neuvědomovali, že ji máme, nýbrž jsme se třídili podle naučené nebo přijaté víry na věřící a nevěřící.

Užívání samovolné víry tak, jak jsme to činili dosud, způsobem nepodlehnutí onomu pokušení, o němž je zmínka v Otčenáši, vede neomylně pouze k fyzické smrti. Není vůbec třeba spekulovat s posmrtným životem. Náš úkol je zde na zemi, a spočívá - při zvoleném východisku víry - v tom, že začneme samovolně působící víře otevírat prostor ve svém životě tak, aby působila jinak než jako pokušení, aby působila jako činitel, který nám dokáže přetvořit z člověka vědomě smrtelného na vědomě nesmrtelného, se všemi důkazy z toho vyplývajícími. Protože samovolná víra má trpnou povahu, kam jí neuvolníme cestu, tam a tím směrem nemůže působit. Jde vlastně o její rozšířené působení za hranici jejího samovolného dosavadního působení.

Jak brání tzv. věřící tomuto rozšířenému působení samovolné víry? Nedá se generalisovat a s všeobecnou platností prohlásit, že by jejímu rozšířenému působení někdo překážel naučenou vírou, nýbrž že jí překáží jen těmi články naučené víry, kterými se přímo znemožňuje rozvinutí lidských možností žádoucím směrem. Protože naučená víra má u každého člověka jiný konkrétní obsah, mohu zde uvést jen nejběžnější brzdy samovolné víry. Např. u většiny evangelíků je největší brzdou mínění, že když někdo uvěří, je spasen, ovšem spasen až po smrti, protože tady na spaseného nevypadá, nýbrž chová se jako jiný nespasený a nevěřící. Jeho neutuchající lidské slabosti a jeho na stejné úrovni a šíří se nacházející lidské vědomí by mu měly být dostačujícím důkazem, že tím že nabyl přesvědčení o spasitelské úloze víry v Ježíše Krista se mnoho nestalo a ani po smrti se patrně nestane, a proč také?

Naučená víra katolíka je propracovanější, protože u jejího zdroje stál bystrý myslitel sv. Tomáš Akvinský. Nicméně je v ní celá řada brzd, např. o chybném pojetí svátostného života. Zatímco evangelíci provádějí např. přijímání chleba a vína jen na památku (podle slov Ježíšových při poslední večeři: "To čiňte na mou památku"), katolíci věří na přepodstatnění chleba na tělo Páně. Všichni běžně poučení lidé vědí, že v přírodě se všechno přepodstatňuje. Mrtvá půda živí rostliny, těmi se živí zvířata, rostlinami a zvířaty se živí člověk, a tak se mrtvá prst přepodstatňuje v člověka. Nadto jsem se přesvědčil o tom, že zde přepodstatnění nekončí, a proto nemám vůbec nic vůči katolickému učení o transsubstanciaci. Zním transsubstanciaci hmoty, poznání a lásky, a nemohu proto popřít, co jsem zažil, ale vím dobře, že žádnou formou se tato přeměna neuskutečňuje.

Přesvědčil jsem se mnohokrát na sobě a na jiných, že kdokoliv se vyzpovídá ze svých hříchů jen proto, aby je neměl a nežil v nebezpečí smrtelného hříchu, za což, jak věří, by byl po smrti zavržen, nezískává nic než pocit úlevy, což je vzhledem k jeho víře samozřejmé. Není však vyzbrojen proti těmže hříchům v budoucnosti, i když učinil předsevzetí se polepšit. Přesvědčil jsem se naproti tomu, že vloží-li člověk do zpovědi a do přijímání více než svou sebelásku, vrací se mu z těchto svátostí rovněž více. Dá se dokonce říci, že vloží-li někdo určitou hodnotu, představovanou určitou mírou odosobnění, vrací se mu hodnota daleko větší. O tom si ale promluvíme až při rozboru víry.

Znám dokonce katolíky, kteří se domnívají, že jsou-li pokřtěni a biřmováni, že jsou už znovuzrozeni z vody a z Ducha podle Ježíšova požadavku kladeného na znovuzrození. Ti se podívají, budou-li mít příležitost se znovuzrodit, jak daleko od této přeměny vědomí byli formou křtu nebo biřmování. Další, spíše uspávající překážkou je naučená víra v nebe, peklo, ráj, očistec, i když už nemyslí jako dříve, že jde o místa, nýbrž o stavy. Bylo by krajně nespravedlivé, kdyby někdo za prohřešení časného dosahu trpěl věčně, nebo za dobrý život časného dosahu byl věčně odměněn nebem. Jsme ustavičně svědky toho, že všechno časné má časné, dočasné následky. Jen faktický přechod z časného do věčného je zárukou věčného života.

Největší závadou naučené víry je, že učí doufat ve spásu až po smrti. Kdo doufá ve spásu až po smrti, prozrazuje, že ani neví, co to spása je. Může jim být jen jakousi malou útěchou, že to nevěděli ani starověcí Židé, a přesto si vymodlili příchod spasitele. Pochopit však zhmotnělý smysl spásy, zhmotnělý ve formě Ježíše, se nepodařilo ani jim, ani většině křesťanů dodnes.

U nevěřících je největší překážkou, kterou kladou samovolné víře a jejímu rozšířenému působení, jejich skálopevná víra v jedinečnost jejich pomíjejícího života. Tuto překážku kladou ne tím, že nevěří v posmrtný život, ale tím, že dávají své vůli jediný směr - vyžít a užít, co zde na zemi je k užití. Tím se smysl jejich života nepovznesl na úroveň, na které je možno chtít také něco jiného. Přece však jak oni, tak i věřící, nejsou tak bez naděje vydáni osidlům smrti. Mají k dispozici lásku, jiné východisko, které, je-li správně užito, je odvede od nich samých k širšímu pojetí života, k práci pro ostatní lidi. A pak je tu poznání, které se dostaví v závěsu lásky.

Ježíš věděl, že někomu je cesta víry opravdu uzavřena, a to byl jeden z důvodů, proč hlásal lásku a pravdu (poznání) jako další správná východiska.

Cesta víry je uzavřena pro toho, kdo na začátku této cesty není schopen pojmout nový cíl svého života za nový hlavní jeho smysl. O tomto novém smyslu života si řekněme při rozboru Ježíšova života, vysvětleného jako cesta víry, po níž je možno kráčet analogickým napodobením.

Hned na počátku samotného výkladu o cestě víry bych měl přece jen ještě dát čtenáři na vědomí, že rozlišuji mezi vírou a cestou víry. Ne ten, kdo věří, je připraven pro cestu víry, ani ten, kdo nevěří, není odkázán na jinou cestu proto, že nevěří. Cesta víry, jak se vyjádřil Ježíš, je jhem, které je sladké, a břemenem, které je lehké, pokud je člověk nebere sám na svá bedra, nýbrž pokud dá na návodná slova Ježíšova, kde mluví o svém jhu a o svém břemeni. Do tohoto vznešeného podílení se na Ježíšově břemeni a jhu musí ovšem člověk dorůst. Zpočátku je musí chvíli nést sám, teprve postupně, jak se ztotožňuje s cestou Ježíšovou, přestává být sám sebou, začíná se zmenšovat a začíná v něm žít Ježíš Kristus. A to je konečný smysl této cesty, nebýt už živ sám, nýbrž být zcela prostoupen vědomě žitým věčným životem.

Ježíš mluvil o svém věčném životě (o království božím), ale něco takového je pro nás nepředstavitelné, proto se chopíme jako příkladu Ježíšova života, tam, kde sestupuje na úroveň dočasného života. On však na tuto úroveň sestupuje daleko dříve než při svém narození v Betlémě. Tohoto mnohem širšího než historického pojetí jeho života jsme všichni schopni. Vždyť touží-li dva lidé, muž a žena, aby se jim narodilo dítě, už je tu naděje, že se ji narodí. Nastoupili cestu víry v budoucí život dítěte.

Jestliže židovský národ po staletí toužil po příchodu Mesiáše, Spasitele, tedy také proto, že se cítil a byl příliš často ohrožován mocnějšími sousedy a nikdo z jeho národa ho nedokázal uchránit od občasných pohrom, které naň přicházely v podobě vpádu cizích vojsk a zajetí. Příchod Mesiáše však spojovali také s koncem světa, před nímž měl přijít na svět znovu Eliáš, upozornit svůj lid na blížící se konec času a na podmínky, za nichž je možno vejít do věčného království Hospodinova. Ježíš organicky navázal na tuto tradici a sám vylíčil podmínky posledního soudu. Řekl také, že mezi jeho posluchači jsou lidé, kteří tento konec zažijí. Několikrát už jsem jinde vysvětlil, co tím Ježíš chtěl říci a čeho chtěl dosáhnout a že se nemýlil. Na této úrovni symbolické mluvy však nechtěl nechat ani svůj židovský

národ, ani nás. Vyslovil několikrát naději, že se lidé chopí jeho poselství a převedou je ve skutečnost. Kus této cesty urazil už samotný židovský národ do narození Ježíše v Betlémě, další kus individuálně urazili jeho učedníci a potomní následovníci až dodnes. Na jejich zkušenostech zde hodlám postavit svůj výklad. Mnozí před námi prošli opravdovým koncem světa už za svého života a podali nám o tom zevrubné zprávy.

Cestu víry zahajovali lidé obvykle za velmi dramatických podmínek, obdobných strádání starých Židů.

Měl jsem příležitost sledovat pět mladíků, kteří v koncentračním táboře v Sachsenhausenu (1939-1940) začátkem prosince 1939 nastoupili úspěšnou cestu víry za obdobných okolností jako židovský národ několik staletí před Kristem a jako učedníci Ježíšovi, když je Ježíš zavolal. Ocitli se totiž v situaci, o níž nabyli přesvědčení, že povede k fyzické smrti (obdoba konce světa), a proto byli připraveni věnovat svůj zbývající život cestě za věčným životem - a při tom nebyli všichni věřící, totiž naučeně věřícími. Z toho jsem poznal, čeho je zapotřebí na samém začátku cesty víry. Budu však nadále líčit nikoliv jejich cestu, nýbrž obecně platnou cestu naznačenou židovským národem před Kristem a Ježíšem od jeho narození v Betlémě. Nebyl jsem v koncentračním táboře Sachsenhausen-Oranienburg příliš dlouho, nýbrž přesně jen tak dlouho, až těch pět zakotvilo na cestě víry, ale sledoval jsem jiné lidi na dalších krocích, a proto vím, že je třeba zařídit po narození v Betlémě (symbol), aby postup probíhal dál, a co po vstupu do Jordánu atd. Už předem se dá říci, že člověk se dopouští na přechodu z jedné fáze na další v podstatě stejných chyb, čímž nedopřeje samovolné víře, aby působila stále plněji, jak je zapotřebí, aby se dělo ze stupně na stupeň. Nezapomínejme, že je to síla trpná, a že jí musíme sami zjednat podmínky, aby mohla působit. Způsob, jakým jsme jí umožnili působit v určité míře na začátku, není dostačující na dalších krocích. Proto Ježíš ukazoval, jakými novými prostředky musíme otvírat víře cestu na dalších krocích.

Na samém začátku si stačí uvědomit, že nastane konec světa, tj. že každý z nás zemře, a tam bude končit jeho existence (bez ohledu na to, zda se člověk mylí v tomto názoru či nikoliv), a že se člověk může pokusit zachránit se před tímto koncem, najde-li před fyzickou smrtí zdrojový věčný život a spojí-li se ve vědomí s ním tak, aby v tomto spojení nebyl závislý na fyzické existenci, nýbrž na tomto trvalém činiteli (i když např. já ví, že už jsme nevědomě s tímto zdrojem spjati), čímž se stane vědomě nesmrtelný. Nemusí přitom naučeně věřit, že je nějaký zdrojový ži-

vot, nebo zdrojové vědomí, stačí se rozhodnout, že splní podmínky, za kterých je možno je nalézt, pokud existuje. Důležitější je plnit podmínky experimentu, než naučeně věřit. Ti z těch pěti koncentračním táboře, o nichž byla už řeč, kteří naučeně nevěřili, tj. byli nevěřící, jak se tomu říká, mě požádali o tuto radu: "Řekni nám podmínky, za kterých se dosahuje vědomé spojení s věčným životem. My je splníme, protože zde nám bude život beztak končit, nemůžeme jejich splněním nic ztratit, a máš-li pravdu, můžeme všechno nabýt." A od té chvíle nebylo v plnění podmínek rozdílu mezi tzv. věřícím a tzv. nevěřícím, všichni je plnili (nebudu je rozpitvávat) a všichni byli svědky předpokládaných následků. Jejich řeč mi připomínala jednoznačné rozhodnutí Ježíšových učedníků. Zanechali všech ostatních starostí a šli za věčným životem.

My však bychom měli probírat případy, které souvisí s běžným životem, a ne s výjimečnými situacemi, jakými jistě byl pobyt v koncentračním táboře, nebo jakým může být těžká choroba (viz případ sv. Ignáce z Loyoly). Přistoupíme-li na domluvu, že budeme považovat svým způsobem za Ježíšův život už i toužení starých Židů po Mesiáši, pak rozhodnutí Panny Marie porodit Syna Božího, i rámec, do kterého se Ježíš narodil, rámec jak historický, tak geografický, a dokonce popisný, pokud se týče místa narození atd., a nevynechali úmyslně nic z toho širokého rámce, pak se před námi otevře bohatý obraz s mnoha symbolickými skutečnostmi. Je dobře vědět, čeho za normálních okolností třeba, aby se narodil Syn boží, a převedeno z historického symbolismu: Co má člověk učinit, aby se stal vědomým nositelem věčného života, aby nemusel nadále jen předpokládat. Tento krok je velmi důležitý, protože samotný předpoklad neposkytuje ještě konkrétní program k jeho uskutečnění.

Dávno před narozením Ježíšovým byla v Israeli situace taková, že proroci předpovídali příchod Mesiáše a měli při tom velmi strohé požadavky, především mravní povahy. Tvrdili, že jedině jejich splněním v rámci celého národa lze si vydobýt příchod Mesiáše. Národ na tyto požadavky sice někdy odpovídal také kamenováním proroků a hlavně klaněním se méně náročným bohům sousedních národů, ale vcelku přijal velmi náročnou soustavu předpisů téměř pro všechno, co souviselo s rodinným životem, s životem ve společnosti, jídlem, pitím, modlitbou, pokáním, léčením nemocí, placením daní atd. Ani nejpravověrnější Žid dnešní doby by nedokázal dodržovat všechny tyto předpisy, také okolnosti by mu to nedovolovaly. Rozhodující

však je, že vedoucí duchovní hlava národa měla vcelku jasnou představu o tom, co všechno musí národ splnit, v jednotlivcích i v celku, aby se u nich mohl narodit Mesiáš, a že tato představa jako celek odpovídá dokonale našim zkušenostem o tom, čeho je třeba dbát, abychom se stali vědomými nositeli věčného života. Je třeba dbát toho, aby náš život byl souzen něčím, co stojí mimo něj, nějakým zákoníkem, kterému se člověk podřizuje. Jde-li o zákoník, tak všestranně vypracovaný, že postihuje každé hnutí člověka, všechny jeho cíle, že má co dodat ke kterémukoliv lidskému úsilí a má moc je usměrnit a dát mu nadosobní smysl, má-li nadto dostatečnou platnost, aby se stačilo vytvořit jeho tradiční dodržování, vytváří skvělé podmínky pro uvolnění obrovské síly samovolné víry. Tak se vytvořily v židovském národě předpoklady pro narození Mesiáše.

Řekněme si totéž srozumitelněji: Příkazy všeho druhu tak usměrňovaly člověka, že tento už nemohl patřit sobě, musel neustále od sebe a od své vůle zvláštním způsobem odstupovat. Musel napříť veškerou svou vůli k tomu, aby dokázal provést to, co chce na něm Zákon, a ne to, co by si přál sám. Užívá-li naproti tomu člověk své vůle převážně k tomu, aby prosadil své cíle, živí tím své já, které v různých podobách se rozvíjelo teprve až po narození na tomto světě a může ve svém i nejrozvinutějším stavu získat schopnost nabývat jen dočasný majetek čehokoliv, ať je to vědění, přátelé, rodina, hmotné statky atd. Podrobuje-li se člověk nadosobním cílům, (které začínají už v uměleckém projevu, ve vědeckém a technickém výzkumu, pokud jsou prováděny ne pro slávu, ale pro věc, ze zájmu,) učí se odosobňovat a zapomínat na sebe. Zůstane-li přitom vědomý, přestane mu nakonec stát v cestě k rozšířenému vědomí jeho úzké já, člověk se přestane točit v začarovaném kruhu "od sebe k sobě" a začne zažívat spojitost svého vědomí s širším vědomím. Stane-li se zatím aspoň nositelem tohoto širšího vědomí, připadá mu to, jakoby vyšel z vězení, o kterém ani dříve nevěděl, že existuje. Zázrak ten se mu opravdu jeví tak, jakoby se v něm narodilo něco mnohem cennějšího než je on sám sobě.

Víte snad už dobře, že by nestačilo vrátit se k etice starých Židů, spojené s touhou po Mesiáši. Bude třeba vyvodit z příkazů Starého zákona a z událostí před narozením Ježíše obecný systém podmínek, které je nutno splnit, abychom se stali aspoň svědky věčného života, i když do ztotožnění s ním máme zatím velmi daleko. Tento systém omezených možností nás nesmí ani na chvíli připravit o snahu dosáhnouti úplné a trvalé svobody vědomí ničím neomezeného - nábožensky řečeno: nanebevzetí.

Nesmíme si připustit, že přece těmi a těmi prostředky se můžeme stát jen svědky svobodného a věčného života, ale nemůžeme se s ním ztotožnit. Kdyby tomu tak bylo, zaměnili bychom prostředek, v tomto případě svědectví o věčném životě (= narození Ježíše v Betlémě ve chlévě) za cíl, kterým je ztotožnění s věčným životem (nanebevzetí). Víím, že je těžké neupadnout do tohoto omylu, pokud si už předem neuvědomíme, že ani daleko vyšší prostředky, než o kterých zde na tomto kroku bude řeč, nestačí k dosažení onoho ztotožnění s věčným životem (= také sjednocení s Bohem), protože žádnými prostředky nelze takového stavu dosáhnout. Přesto jejich užití je nutné, abychom mohli dělat vždy první krok, postupně na kterémkoliv vyšším stupni vědomí, a poznali, že více než první krok učinit nelze, že tento první krok nás nepřivedl k vlastnění vyššího stavu vědomí, nýbrž k odpoutání od dosavadního stavu, přimknutí k novému. Avšak žádný z vyšších stavů vědomí se nedá držet ani podržet. (Kdybychom si vše dobře rozmyslili, uvědomili bychom si, že i dočasné vnímání tohoto světa je tvrdě vybojováno denně od narození až k smrti, ale pak že končí. Čím vyšší stav vědomí, tím tíže je udržitelný. A míra této neudržitelnosti se zvyšuje ještě tím, že si jej přejeme udržet). Naše snaha a počínání musejí přejít do hospodaření s tímto stavem nikoliv pro sebe, ale pro tento stav samý, neboť v něm je obsažena naše míra poznání věčného života, a nebojím se to říci, v něm se rodí naše láska k němu. Co jsme si dříve ani nedovedli představit, že bychom mohli dokázat, to se stane skutečností: začneme milovat věčný život, o kterém budeme jasně vědět, že to není život náš (viz pěstounství, ne otcovství Josefovo), že si ho nikdy nebudeme moci přivlastnit (leďa, že bychom ho chtěli ztratit. Zde je velmi významným symbolem i pouhé ohlédnutí Orfea za Euridikou, kterou tím ztrácí).

A touto odezvou na poli lásky se vystavíme proudu síly, která nás začne přeměňovat, přetavovat, měnit zaměření našich kroků. Nábožensky se tomu říká, že jsme svědky milosti, kterou si nesmíme pro sebe přát, nýbrž které máme přihrávat, sloužit způsobem a prostředky, přiměřenými stupni poznání. (Josef hospodařil pro Ježíše, předtím Panna Maria se vzdala svého postavení ve společnosti pro Ježíše, který se teprve měl narodit). Boj proti já na různých stupních vývoje a různými prostředky je v Bibli postupně líčen obranou proti Herodovi, bojem se Satanem na poušti, pasivitou při zatčení Ježíše a jeho ukřižování, a mezi tím ještě drobnějšími krůčky. Přál bych si jen, abyste si uvědomili, že cesta víry je Ježíšovým životem a poučeními vypracována podrobně. Je dostačující porozumět aspoň prvnímu kroku prakticky a provést tento krok co nejdokonaleji. Tím si člověk

vytvoří širokou a pevnou základnu. Srovnajme, jak je šíře základny naznačena postojem Jana, Miláčka Páně a na opačném pólu Jidášem, a k jakému dalšímu vývoji vedla tato různá šíře. Tento příklad je však vzat zprostředka cesty, abyste věděli, že první krok i na vyšších stupních je vždy znovu velmi důležitý. Pozastavte se také nad tím, jakou vynikající šíři základny pro své ukřižování na kříži připravil Ježíš, začínaje prohlášením o Jeruzalémském chrámu, který by postavil za tři dny, kdyby ho někdo zboural. A to řekl o chrámu, který stavěli normálními prostředky s nesmírným úsilím 46 let. Rovněž tak, kdyby byl Ježíš důsledně nepřipravoval základnu pro ukřižování dalšími vědomými akty, bylo by umírání trvalo příliš dlouho, nebo by se přerušilo a nedokončilo, jak jsme toho byli svědky u mnohých křesťanských světců.

(Pozn." Začátek vysvětlení série příprav k ukřižování jest prohlášení o tom, že postaví za tři dny jeruzalémský chrám, bylo předneseno svědky u soudu. Z něho soudci snadno usoudili, že se rouhal a je proto hoden trestu smrti). U Ježíše je ukazováno optimální řešení od začátku až do konce.

A teď k prostředkům prvního kroku. Upozorňuji jen, že prostředky, kterých kdokoliv z vás použije, nebo kterých kdokoliv před vámi použil, jsou pro jiného jen symboly prostředků. To znamená, že napodobování musí být jen analogické. Nikdo si nesmí myslet, že musí jít právě tím prostředkem, kterým šel jeho předchůdce. Za to však musí zvolit obdobný prostředek, žádný jiný. A to je hlavní důvod, proč Ježíš a za jakých okolností ukázal universálně platnou cestu a stal se, snad už to mohu říci, právě tím způsobem Spasitelem všech, nejen některých. Kdyby jej však někdo napodoboval tak, že by chtěl např. skutečně viset na kříži nebo nosit známky ukřižování (stigmata), ztížil by si cestu až k neúnosnosti. Viset na kříži, být pokoušen Satanem atd. jsou symboly různých prvních kroků na různých stupních. Je pravda, že i všechny první kroky jsou obdobné, tedy že např. mravní život starých Židů je obdobný chování Panny Marie a sv. Josefa, pak chování malého a dospívajícího Ježíše, dále chování Ježíše na poušti atd. Proto, porozumíme-li dobře prvnímu kroku, měli bychom rozumět všem dalším prvním krokům na jednotlivých stupních, vyšších stupních. Avšak milosrdnost této cesty spočívá v tom, že i kdybyste měli vytvořenu základnu jen pro první krok na prvním stupni, můžete za určitých okolností přeskočit všechny vyšší první kroky naráz nekompromisním zaujetím. Avšak v takovém případě se vždycky ocitnete ve vytržení, v extazi, což jsou prostředky, které Ježíš označil jako výjimky (i když nešlo o extazi nějakého příliš vysokého stupně. Mám na mysli výběr pouze

tří učedníků k zázraku přeměnění na hoře Tabor), po kterých se potom musí dokončit opět malými kroky, co se mezitím přeskočilo. To se dá provést opakováním extazí - horší způsob - nebo soustavně prováděnou nápravou nepodrobených složek člověka. Protože extaze představuje vždycky otřes celým duševním i tělesným organismem člověka, jakýsi druh šoku (analogie) na úrovni cesty víry, lásky nebo poznání, nemůžeme ji považovat za obecně platný prostředek, nýbrž za prostředek čím dále tím výjimečnější. Chci říci: Drobné šoky jsou únosné i dnes, velké šoky nikoliv.

Na první krok na kterémkoliv stupni bývá člověk naveden okolnostmi, kterým nerozumí, ale nemusí to být pravidlem. Život lidský sám o sobě už je na takové úrovni, že není pravděpodobné, že by taková samovolná navedení v něm hrála podřadnou roli. Jinak řečeno: Člověk pro svůj dlouhý biologický vývoj, lépe řečeno strmý biologický vývoj po stránce fyzické i duševní (např. na rozdíl od včely, která je zde na zemi čtyřicetkrát déle než člověk, ale neprochází prudkým vzestupem, nýbrž specializovaným biologickým úkolem, jako každé zvíře. Opět jinak je tomu u rostliny a u buňky) má k dispozici prostředky prudkého vzestupu, které vůbec nemají zvířata. Stane-li se totéž co člověku zvířeti nebo rostlině, reagují jinak než člověk, a zase i různí lidé různě reagují. Ovšem zareagují-li jako zvíře, zanedbali svůj biologický stupeň vývoje. I to je možné. Ježíš takový způsob prudce odmítal, např. slovy: "Odejdi Satane!", která pronesl při nějaké příležitosti i k Petrovi, jenž se dopustil zmíněné chyby. Zvíře se např. velmi těžko může stát soudcem sama sebe, jak se u člověka chce právě na prvním kroku na cestě víry, na některých dalších však už nikoliv. Tam by takový postoj byl překážkou dalšího vzestupu. Aby se člověk mohl stát systematickým soudcem sama sebe, musí mít k dispozici paměť, kterou v takové míře a takového druhu (jiného druhu paměť má zvíře větší než člověk; moucha si např. hned po narození vzpomíná, jak se létá, člověk si nevzpomíná, jak se chodí, ačkoli v jeho biologickém záznamu jistě chůze je. Tento záznam je však u něho velmi složitý, neuplatňuje se naráz celý, ba nikdy ne celý, nýbrž jen ta část, která je podpořena vlivy okolí a potřebami) nemá nikdo jiný než on. Pomocí této paměti je schopen si živě zapamatovat celý systém mravních příkazů nebo společenských konvencí (z nichž nejdůležitější je řeč), podle kterých, chce-li, může se důsledně řídit. Není jedno, jakého systému etiky se člověk chopí. Každý z nich by měl mít povahu komplexnosti. Židovská starověká etika nám dnes může být vzorem jen právě komplexností a svou účelovostí, jinak musíme

místo ní dosadit příhodnější etiku, ale stejně komplexní a se stejným zaměřením.

Podívejme se, co v tomto ohledu navrhuje Ježíš. Opírá své učení o mravnosti a příkazy Starého zákona, ale praví o něm, že Zákon nepřišel rušit, nýbrž naplnit. Nezůstal dlužen odpověď, co mínil tím naplněním Starého zákona. Starý zákon však neobsahoval jen životní řád, jakým se měli jeho vyznavači řídit, a proto, budu-li nyní mluvit jen o novém řádu hodnot, kterým začíná cesta víry, nemusím se dotknout všech stránek Starého zákona, tj. celého naplnění Starého zákona, jak jej Ježíš dokumentoval svým životem, nýbrž jen způsobem, jakým Starý zákon učil stylizovat činy a myšlenky lidí, aby k národu sestoupil Spasitel, poslaný od Hospodina. My sice máme vyšší cíl (ztotožnění s věčným životem, dosažení vědomé nesmrtelnosti, osvobození od pout času a prostoru, nábožensky řečeno, máme na mysli nanebevzetí, nikoliv jen narození Ježíše v Betlémě, protože nechceme dopadnout jako lidé, že potom, až se Spasitel dostaví, "nepoznáme svého dne" a Spasitele ukřižujeme a tedy neposlechneme), avšak zároveň víme dobře, že nejsme schopni užít jiných prostředků, než které nám nabízí úroveň našeho života. Tím není řečeno, že bychom jimi dospěli jen k narození v Betlémě, anebo že by se jimi dalo dosáhnout třeba jen toho. Už jsme si snad dost jasně vysvětlili, že bez vhodných prostředků soustavně užívaných nelze dospět dále nad úroveň pomíjejícínosti, že však jen s nimi tak také není možno dospět. Budeme mít příležitost ještě blíže si vysvětlit, čeho dalšího je zapotřebí. Zatím jsme si řekli, že to další, čeho je zapotřebí, by se dalo celkově pojmenovat jako schopnost nebo odhodlanost odstoupit od všeho, co si přejeme, i od těch nejvznešenějších přání, způsobem, o kterém se zmiňuje Ježíš slovy "víra tvá tě uzdravila", v okamžiku, kdy člověk, který chtěl být uzdraven, nebyl sice ještě uzdraven, ale cítil se být jist natolik tím, kdo jediný byl schopen ho uzdravit, že mohla v něm začít působit ona samovolná víra, která hory přenáší. Čili ještě jinak řečeno. Prostředku máme použít do krajnosti, ale poznávše, že jsme dosáhli meze, za které s ním, pomocí něho nemůžeme jít, víme, že je nerozumné propadnout zoufalství, nýbrž naopak, že jsme splnili důležitou podmínku - dát, co jen lze - a **nyní je na čase se odevzdat**. Upozorňuji však, že by bylo chybné si myslet, že ono dosažení krajní meze lidských možností určitým lidským prostředkem se má uskutečnit jen jednou. Má to být série dosahování této meze, jak krásně symbolicky naznačil Ježíš: "Klepejte a bude vám otevřeno." Neřekl "Zaklepejte", nýbrž "klepejte!" I kapka prorazí svou vytrvalostí kámen, ale my musíme být ještě vytrvalejší, protože musíme překonat vývojovou mez, do které jsme dospěli

už před mnoha tisíci lety svým stavem lidství. (Máte-li dojem, že zde mluvím o převtělování a o tom, že každý z nás už po mnohá vtělení, mnohá tisíciletí je člověk postupně v různých tělech, mýlíte se. Mluvím zde o spojitosti našeho nynějšího života s onou řadou lidí, po které se k nám dostal náš pozemský život.)

Ježíš se vyjádřil o některých ustanoveních Starého zákona jako o příliš tvrdých, které musel Mojžíš stanovit pro tvrdost srdcí jeho následovníků. Bylo to např. dokázáno faktem při propuštění cizoložné ženy a jindy. V podstatě proti "oko za oko" "zub za zub" Starého zákona postavil lásku a odpuštění, takže kdybychom v celku jeho pouček vybrali jen ty o lásce a odpuštění, stali bychom se hříčkou v rukou bezohledných lidí, kteří by nás pro naše zásady vykořisťovali. Musíme se umět podívat na Ježíšova doporučení jako na nedílný celek. Pak poznáme, že nesmíme ani láskou plýtvat tam, kde by to bylo "házení perli sviním". Bylo dosud největší chybou vykladačů Ježíšových rad, že je nesrovnávali jednak s Ježíšovým životem, jednak s úrovní, pro níž Ježíš to, či ono vyžadoval. Dá se zjednodušeně říci, že čím vyšší je úroveň poznání, tím více stoupají požadavky na mravní úroveň života. Není však možné předepsat pro všechny lidi tutéž morálku. Výsledkem takového předpisu by bylo totéž, co se stalo za dob existence starožidovského státu v době před Kristem. Každý člověk by (vzhledem k různé situaci, ve které se nachází, tedy vzhledem k různým výchozím podmínkám) našel vztah jen k některým předpisům, k jiným nikoliv, a ty by plnil formálně nebo dokonce všelijak obcházel. Proto by měl být morální systém volnější než systém postavený na předpisech. Toto pojetí měli zákoníci a farizeové Ježíšovi zvláště za zlé. Připadalo jim, že Ježíš porušuje předpisy o sobotě a mnohé jiné, že se nepostí v předepsané dny a že nenaléhá u svých učedníků na přinášení obětí do chrámu atd. To všechno se dá vyčíst z popisu těch tří let Ježíšova učitelství, jak se zachoval ve čtyřech evangeliích. Jde především o to, kdy člověk zavedl ve svém životě takový řád, který by mu co nejdokonaleji připomínal jeho duchovní cíl, vyšší smysl života, a který by mu umožňoval co nejdokonaleji a nejúplněji tomuto cíli sloužit. A takovému volnému, svobodnému přístupu ke způsobu života, závislému jen na předsevzatém cíli, může se člověk dopracovat jen rozluštěním a následováním obecných vzorů toho, kdo před ním k témuž cíli dospěl, a tím je Ježíš. Jde ovšem o vzory obecné, které mají své výhody a nevýhody. Nevýhodou jejich je, že se má člověk podle nich řídit jen tak jako matematik, který počítá podle vzorců obdobné příklady. Nikdy se nesmí spokojit sestupem ke vzoru tak, že by přesně dělal to, co je ve vzoru obsaženo. Záměrně hloupé příklady: Že by si zajel do

Betléma a čekal tam na narození Páně, že by se dal pokřtít v řece a očekával, že se s ním stane tatáž změna jako s Ježíšem v Jordáně, že by opustil svou rodinu a domníval se, že bude chodit s Ježíšem atd. Nemohu zde znovu opakovat ono rozluštění těchto a jiných vzorců z Ježíšova života, protože jsem jim věnoval v jiných spisech už dosti místa, ale doporučuji tento postup: Seznámit se s podmínkami prvního kroku, jak jsou obsaženy v Novém zákoně (lze je vyčíst i z dalších kroků, neboť zásady jsou obdobné na každém kroku, jen náročnější), a podle nich dát svému životu nový smysl, **smysl mostu**, po němž se má přejít z časného do věčnosti, ale ne až po smrti (Po smrti znamená být mimo most). Kdo nedá svému životu tento smysl, ten bude jen příštipkařit, ale nikdy se nedostane přes most. Rozhodne-li se např. někdo, že pro ten nejvyšší smysl života bude dělat nějaké koncentrační cvičení a bude-li skálopevně věřit, že se tímto prostředkem dostane do věčnosti, vystihne sice dobře podmínku prvního kroku, narazí však na velké těžkosti při své koncentraci, neboť ostatní život nezapojený do předsevzatého cíle, se postaví mezi něj a věčnost, řečeno jinak, bude muset pořád jen bojovat při koncentraci s různými myšlenkami, jeho soustředění se však omezí svými výsledky jen na tento boj a bude o něm platit, co o sobě řekl Buddha, když se snažil právě soustředěním dosáhnout spojení s věčným životem: "Nesetkal jsem se s ničím jiným než se svou snahou se soustředit." Za takových okolností koncentrující se člověk učiní svůj první krok nečekaně až tehdy, kdy opustí aspoň na chvíli své úsilí, když je byl dovedl do krajnosti, avšak ne za cenu zvlažnění nebo definitivního opuštění soustředění. Pak dá průchod samovolně působící víře, která ho převede. Co jsem řekl o soustředění, platí o kterémkoliv jiném prostředku, pokud nesplňuje podmínku pozměnění celého smyslu života, řekl bych symbolicky každého hnutí mysli a těla. Abyste mi dobře rozuměli, nejsem proto ani proti soustředění, ani proti modlitbě, ani proti čemukoliv jinému, co jednotlivec považuje za důležité na této cestě, jsem jenom proti vyčlenění těchto prostředků z ostatního života, řečeno symbolicky (vzorově): "Teď mi dejte pokoj, já se soustřeďuji, až skončím své soustředění **budu zase žít s vámi jako vy.**" Ježíš sice poradil učedníkům, jak se mají modlit, ale nikdy jim neradil, že se mají vrátit ke svým rodinám, od kterých za ním odešli. Tento symbol krásně vysvětluje, jak si máme počínat: Ostatní lidé jdou širokou cestou ke hrobu. Po této cestě s nimi vůbec nemůžeme jít dál, jestliže jsme se rozhodli jít k věčnému životu. Fakticky a daleko dokonaleji od nich odcházíme (když jsme si stanovili jiný cíl než ten, který oni slepě sledují - hrob), než kdybychom je fyzicky opustili. Fyzické opuštění by nemuselo být

faktickým opuštěním jejich cesty. (Je velmi poučné, že Ježíš ponechal rodinám svých učedníků možnost, aby chodili s nimi). Mohli bychom přece i nadále ve svém samotářství na místě přešlapovat nebo dokonce toužit po návratu k ostatním. Dokonce považuji za velmi důležité, aby nikdo nepřišel na to, že nejdeme s těmi, které jsme nalezením nového smyslu života fakticky opustili. Není třeba zanechat nic z tzv. neutrální činnosti (= z činnosti, která nemá přímý mravní dopad. Např. konání tzv. pracovních povinností, povinností vůči rodině atd.). Jsem-li např. účetním, budu i nadále účtovat, ale dříve jsem určité úkoly plnil např. proto, že jsem za to dostal zapláceno, a že jsem musel určité úkoly splnit v termínu a správně, kdežto nyní dělám totéž proto, že plněním těchto úkolů sloužím vyššímu cíli, protože i touto činností kráčím po mostě do věčnosti. Tuším vaše rozpaky. Neměl bych si přece nalhávat, že už není pravda, že mi úkoly dává pořád můj šéf a že sloužím společnosti nebo konkrétněji podniku, ve kterém jsem zaměstnán, čili že se nic nezměnilo. Jenže my vstupujeme na cestu víry právě tím, že přestáváme předpokládat, že tu jsme na světě právě proto, abychom si tu na světě co nejvíce užili, protože všechno definitivně končí fyzickou smrtí, a začínáme předpokládat, že jsme nikoliv jenom jako jednotlivci, ale jako celé lidstvo dosáhli tohoto stupně vývoje proto, aby se z něho mohlo jít dále nejen fyzicky, ale i duševně, i stavem vědomí. Považujeme svůj stav vědomí za stav propůjčený našemu tělu, a to nikoliv náhodně. Je v tom zákonitost vývoje. Pak se nám ovšem změní celý obraz světa, ve kterém žijeme nebo který si uvědomujeme. Naše konkrétní postavení, v němž se nacházíme rovněž nemůže být náhodné. Jsme tam nejen z vůle lidí. Ta tam má takovou úlohu, jako má vůle na klepot srdce. Naše vůle neovlivňuje přímo klepot srdce, kdybychom se však např. neměli k tomu, abychom jedli, pili, spali a přiměřeně žili, znemožnili bychom funkci srdce. Tady se opět můžeme soustavně poučovat z Ježíšova života, který byl napřed poddán své rodině a svému okolí. Začneme však příkladem Panny Marie, když jí anděl zvěstoval, že se z ní má narodit Syn Boží. Řekla, že sice neví, kterak se to může stát, když muže nepoznává, ale souhlasila. Tady je jedinečně napovězeno, jak se máme chovat na prvním kroku. Objevení se věčného života v našem pomíjejícím životě (např. v podobě touhy po věčnosti, touhy po čistotě života apod.) nemůžeme sice pochopit, protože zatím ani nepoznáváme příčiny, a ty nejsou jen fyzického charakteru ("muže nepoznávám"), co však máme učinit, je podvolit se této vůli boží (tak bychom si totiž měli kvalifikovat naši touhu po věčném životě), že si přeje z našeho pomíjejícího života vytvořit nepomíjející. Co mohla dále Panna Maria učinit pro to, aby se jí

narodil Ježíš, Syn Boží. Nic více než že žila jako před tím, čistě. Byla si však vědoma toho, že už nedýchá jen pro sebe, nejí jen pro sebe, že už nic nedělá jen pro sebe, nýbrž pro nový život, který v sobě nosí. Věřte, že jde o snadnou věc, jen upřímně přivolit, aby se z nás zrodil věčný život, nepřát si nic více než toto vnitřní znovuzrození. Kdo potom pozná, že už nejste účetním ve službách podniku, když budete všechno dělat lépe než před tím, protože jste ve službách věčného života.

Ježíš ukazoval svým životem, že ani v něm ani v životě jeho učedníků nebylo nic náhodného. A to bude začátek těch zázraků, které na cestě víry začneme zažívat, že poznáme, že nic není v našem životě náhodné, že v něm nebylo nic náhodného ani před tím, jenže jsme to nepoznávali.

Tady však se setkáváme s jedním nebezpečným úskalím, které budeme muset umět obeplout v bezpečné vzdálenosti. Budeme mít tendenci zaměňovat nenáhodnost s předurčením.

Poradte se o tom zase s životem Ježíšovým. Ježíš se zjevil po svém zmrtvýchvstání dvěma učedníkům, jdoucích do Emaus, a ti ho nepoznali. Vykládal jim cestou, že se všechno muselo stát tak, jak se to stalo podle předpovědí proroků o Synu Božím. Není náhodné, kdy až se dostává učedníkům do vědomí ona syntetická zpráva o životě a utrpení jejich mistra. Tuto zajímavou okolnost však ponecháme stranou, abychom se se svým výkladem nevymkli z vazby. Ježíšovo vyprávění na cestě do Emaus by nasvědčovalo tomu, že i podle Ježíšova mínění všechno bylo předurčeno. Ježíš však toto předurčení, přednesené ústy proroků, neustále konfrontoval s událostmi, jak probíhaly, a buď mu dával průchod, nebo je pozastavoval. Když ho chtěli kamenovat atd. Když ho zatýkali, nenechal se uchránit před zatčením, ačkoliv ta možnost byla atd. V Ježíšově životě šlo o proud regulací onoho tzv. předurčení, a tento proud se dá bez obtíží vysledovat, abychom i my dokázali v budoucnosti regulovat události svého života. Konkrétně by se mohlo stát, že např. jako účetní bych začal dělat svou práci dokonaleji. Postupně by tedy navalovali další práci, až bych pod ní padl, a při tom bych si myslel, že jsem byl přece jednou ve službách věčnosti, a proto jsem musel i od lidí všechno přijímat jako kdyby to pocházelo z vyšší, ne z jejich vůle. To je právě ono úskalí! Rozum je také dar, kterého musím plně využívat na vývojovém stupni - člověk. Neužíváme-li jej, dopouštím se tak velké chyby, že na ní mohu předčasně zahynout nebo se vyřadit z dalšího postupu (např. zdravotně, nervově). Starší proroci znali podmínky, **obecně platné podmínky dalšího rozvoje lidské osobnosti** neboť sami těmito fázemi prošli. Mohli

proto "věštit", za jakých podmínek se bude rozvíjet život toho kdo svým životem bude ukazovat tuto cestu rozvoje. Nemohli se splést, protože ty podmínky jsou zákonité. Zde však končí předurčení. Nenastoupí-li někdo cestu, naznačenou Ježíšem, nezažije nic takového, co by zákonitě zažíval, kdyby po této cestě šel. A takových jdoucích jen ke hrobu, bude vždy většina. Každý pak, kdo už jde Ježíšovou cestou, může libovolně dlouho procházet kterýmkoliv stupněm vývoje, a to z různých důvodů, vždycky však vlastním přičiněním. Kde je tedy předurčenost? Ta je dána východiskem, a to nejen počátečním, ale i dalšími východisky na dalších stupních. Je pochopitelné, že zvolím-li za východisko Ježíšovu cestu, setkám se na ní se situací, vyplývající z "terénu", jímž budu procházet. Kdybych vyšel odjinud, procházel bych jiným terénem, tj. volil bych jiné prostředky a jejich použití by neslo jiné následky. Řídit se kýmkoliv, to je jako brát na sebe jhu. Ježíš však právem mohl mluvit o svém jhu, které nám nabízel, jako o jhu sladkém, protože nejen cesta, kterou ukazoval, byla zabezpečena mnohými připomínkami pro každý krok, ale i pro fakt, že na této cestě je zajištěno poměrně dlouho, a do vysokého stupně vývoje, osobní vedení (osobní zasvěcování), které vedle mnohých nevýhod má jednu velkou přednost že je lidské, nám velmi blízké.

Ještě jednou k otázce, proč mohli židovští proroci tak dokonale určit životní dráhu a cíle Ježíšova života. Sami na této cestě víry provedli a uskutečnili důležitou řadu kroků, které by se souhrnně daly nazvat **cestou za vlastní spásou**. Jakmile se však dostali na této cestě dost daleko, vyšli ze svého pocitu oddělenosti, a pak bylo přirozeným následkem, že si přáli tuto spásu také pro své bližní, respektive pro ty, kteří žili v prostředí, které jim samotným umožnilo se osvobodit. Věřili, že jen toto prostředí, jen tyto okolnosti, které pro ně byly správným východiskem, mohou i jiným napomáhat kupředu a je vést. Nemohou být tedy vedeni ti, kteří ve svém životě nezavedou obdobnou stylizaci, jakou zavedli oni.

Předurčuje-li první krok svým určitým směrem z určitého místa do značné míry další kroky, vedené tímtež směrem, a provádí-li se po staletí tytéž kroky, vybírá-li se totéž východisko, možno vytvořit i teoretickou bázi této cesty, bázi odvozenou ze zkušenosti. Ježíš potom mohl dokazovat učedníkům jdoucích do Emaus, že se s ním muselo stát, co se stalo. Ježíš v ničem neporušil Starý zákon, mohl se dokonce opřít o zkušenosti starých proroků, které se nezasvěceným dodnes jeví jako věštby, jako předurčení, jako Ježíšův osud, kdežto ve skutečnosti šlo jen o

zákonitě se dostavující znaky růstu, obdobné zákonitým znakům růstu třeba lidského mláděte. Znaky růstu zvířat jsou např. jen obdobné, nikoliv stejné. Zvířata se dala jinou cestou než člověk. Obdobně je tomu na cestě osvobození. Každý jde ze své pozice k témuž cíli, tedy každý zpočátku odjinud a jinudy, teprve později se lidé k sobě přibližují. Ježíš a starozákonní proroci však přibližně vycházeli ze stejného místa. Proroci už dávno před narozením Ježíšovým mohli dost snadno zkonstruovat symboliku Ježíšova života, symboliku, která vystihovala vnitřní pochody, jež v nich probíhaly během jejich cesty. Všechny se dají zdramatizovat a převést do životního děje. Samozřejmě, že nezkušenému, tomu, kdo jimi neprošel, se jeví jen jako zázračný život, protože život, který záměrně nespěje k osvobození, vůbec nemá ty možnosti rozvoje a tím ani ty znaky.

Vysvětlil jsem tak trochu také to, proč by mně nemělo záležet na tom, zda Ježíš opravdu žil či nikoliv. Ti, kdo věří, že žil nemusí bourat od jiných převzatou víru. Mohou z ní těžit, aniž uviděli, a proto jsou podle slov Ježíšových blahoslavení. Ježíš však sám nepředpokládal ani u svých učedníků, že by to dokázali, a proto jejich víru, která nebyla naučená, stále podporoval novými a novými zázraky. Ukázalo se, že jakmile přestal na ně působit přímo proudem zázraků, většina z nich se ukázala příliš slabými a rozutekli se ze strachu o svůj pomíjející život.

Je-li stylizace života prvním a ničím nenahraditelným krokem na cestě víry, pak bychom si měli o této stylizaci říci vše, co je možno. Vždyť tam, kde se chybně vykročilo, všechno další je pokaženo.

Je pochopitelné, že nemůžeme kopírovat starozákonní stylizaci života už proto, že z nich už dávno vyprchal duch, v jakém měla být prováděna, a že také životní poměry se změnily do té míry, že by taková stylizace vylučovala člověka z dnešní lidské společnosti. V době Ježíšově ještě platily poměry, které vládly za dob starozákonních proroků. Prostředky, jichž se tehdy užívalo, jsou dnes neúnosné, nebo nikoho už za normálních okolností nikam nenesou. Neschopnost někoho nést mají ony prostředky tehdejšího způsobu stylizace života proto, že člověk z bázně před Hospodinem už dnes není schopen měnit svůj život.

Vyloučíme-li tedy strach jako doporučený prostředek životní stylizace, pak přece jen Ježíšův život se vším, co mu předcházelo blízce i vzdáleně nám dokonale představuje v soustavě jím naznačené cesty, co a v jakém duchu máme podniknout, aby se dovršil první krok na cestě víry - narození Ježíše v Betlémě. Ještě

jednou však je nutno říci, že kdybychom mířili svým záměrným způsobem života jen k tomu, abychom se stali nositeli (Pannou Marií - i když je pravda, že tou se nemůžeme nikdy v pravém slova smyslu stát) nebo ochraniteli a pěstouny věčného života (sv. Josefem - tím se můžeme stát plnou měrou), narazili bychom na nepřekonatelnou překážku, která je v symbolice Ježíšova života velmi výstražně a zřetelně znázorněna tím, že sice židovský národ si dokázal vydupat ze země Spasitele, ale nedokázal ho přijmout za svého a odsoudil ho. Převedeno ze symboliky do běžného významu: Nedokázal přejít k dalším krokům na poli stylizace života. Řečeno zase symbolicky o Ježíšovi: "Tvrdá byla pro ně jeho řeč, kdo ji měl poslouchat.", jak stojí psáno v evangeliu. Čili, přestože nemůžeme a nedokážeme hned na začátku používat prostředky, k nimž jsme ještě nedorostli dovršením prvního kroku nebo dalších kroků, naším cílem nikdy nesmí být nic jiného, než co definoval Ježíš slovy: "Abychom jedno byli s Otcem, jako On byl", i když toto sjednocení dokážeme na začátku uskutečňovat jen vycházením z úzké ulity tzv. vlastních zájmů podle formulky vyřešené Ježíšem (tj. již poznalým): "Cokoliv jste učinili nejmenšímu z bratří mých, mně jste učinili." Nezáleží totiž na tom, že sami ještě nepociťujeme a nedokážeme si uvědomovat, že nesobeckým jednáním nejen pomáháme jiným mimo sebe, ale i tomuto spojení s Otcem. Pracující pro bližního, zasahujeme do spojitostí, o nichž jsme zatím nemohli mít ani tušení.

Žijeme-li pouze živočišným životem, nemusíme ani vědět, proč si jím způsobujeme smrt tak jako zvířata, žijeme-li stylizovaným životem na různých stupních stylizace, nemusíme ani vědět, kterak se to může stát (= slova Panny Marie při zvěstování andělem, že se z ní má narodit Syn Boží), že se v nás rodí Ježíš (život věčný), že se stáváme po další kvalitativní změně stylizace života (znázorněné Ježíšovým životem od jeho narození v Betlémě až po Jordán) svědkem spojení tohoto nového života a nadosobním věčným životem (viz Ježíšův křest v Jordánu) a po dalších krocích nositeli nadosobní moudrosti a konečně po dalších kvalitativních stupních stylizace nikoliv jen nositeli moudrosti, věčného života a věčné existence, nýbrž tím vším sami (po smrti na kříži a zmrtvýchvstání).

(Důležitá poznámka: Mluvím-li o člověku jako nositeli Ježíše, věčného života atd., prostě jako o nositeli věčných hodnot, dopouštím se vědomě chyby ve výkladu, abych věci zjednodušil pro nepoučeného čtenáře. Panna Maria je symbolem nesmrtelné duše, jen nesmrtelné může být nositelem nesmrtelného. Pomíjející člověk může být nanejvýše pěstounem Ježíše, a měl by jím být.

Pro úroveň výkladu zde předváděného, zmíněná chyba se mi nezdá být tak velkou, aby mohla někoho zmást. Zjednodušený výklad může usnadnit porozumění základním pojmům). (Mluvil-li bych takhle se světce, byl bych jím napomenut, pokud by šlo o člověka, světce, který zažil nebo zažívá vědomé spojení s věčným životem. Takový světce je si vědom toho, že se svým odvozeným vědomím pomíjejícího člověka prostě sestoupil při svém zážitku do zdrojového vědomí věčného života. V té chvíli, kdy došlo k onomu přechodu, zjistil, že lidské vědomí, které před tím měl a o němž nevěděl, je závislé na věčném životě a na jeho nedílné součásti, na zdrojovém vědomí, o kterém před tím neměl ani tušení. Jakmile se to však **zkušeností** dověděl, začal být opravdově pokorný, jak jsme toho svědky u všech pravých světců. Jeho pokora pramenila z poznání, že věčné způsobuje i to, že pomíjející může být svědkem věčného, ale nebýt proudu uvědomovací síly, proudící z věčného do pomíjejícího, přestali bychom být svědky věčného - nebyla by možná zmíněná spojovací zkušenost světce - a dokonce přestali bychom být, existovat. Není divu, že nahlížení na absolutní závislost pomíjejícího na věčném nepřináší pocit hrdosti, nýbrž pokory.

Doufám, že jste z této poznámky zároveň vyčetli, co Ježíš myslel pod touto absolutní závislostí, když řekl, že bez vůle boží ani vlas z hlavy nepadne: Že totiž tato závislost nemá nic společného s předurčeností, s osudovostí, nebo že nemá za následek, že by člověk neměl vlastní vůli. Ježíšův výrok lze vyložit jen tak, že kdyby Bůh nebyl v ustavičném spojení s časoprostorovým děním, nic by se nemohlo stát, protože by nic neexistovalo.)

Člověk má práva a možnost mířit svým životem jednak ke konci svého vědomí (k omezení časem a prostorem nejen svou tělesnou existencí, ale i existencí vesmíru), jednak ke vzkříšení, k neomezené svobodě, poznání, existenci a lásce, k obojímu zároveň.

Řekl jsem, že prostředky, jimiž člověk stylizuje svůj život, musejí být úměrné jeho možnostem, musím tuto větu dále rozvést, abych nikoho nesvedl s pravé cesty. Nechtěl jsem říci, že by se člověk měl na nějakém, i když teprve na prvním kroku, smířit s tím, že by část své snahy věnoval věčnému cíli a část snahy časným cílům. To by vedlo ke zbytečným bojům a k utrpení, které by možná někdy nabyly katastrofální rozsah, neúnosný pro člověka a jeho duševní i tělesný organismus. Hlavní příčinou utrpení je zde okolnost, že člověk žije zároveň na dvou zcela odlišných úrovních, a uskutečňování jeho přání, vyhovět oběma, nebo nevyhovět jedné z nich, jej velmi vyčerpává.

Nelekejte se, i na prvním kroku se požaduje, má-li dojít k jeho skutečnému provedení, aby se do této snahy zapojil celý život přítomný i budoucí. Z tohoto požadavku nelze slevit, neboť jen stylizace celého života prožitého v bdělém stavu vede k trvalému pokroku. Proč tomu tak je? Chtění všeho druhu, které prolíná náš život v bdělém stavu, se podobá shrnuté plachtě, opatřené na všech stranách drobnými háčky. S každým volným hnutím míříme s některým z háčků k cíli, ke kterému háček upneme a tím zachytíme celou plachtu. Takto porůznu pozachycovaná plachta pokrývá volní pole, které se nachází na úrovni předmětů vůle. Kdybychom chtěli plachtu rozvěsit na vyšší úrovni, museli bychom ji celou odepnout ze **všech háčků** na nižší úrovni. Toto se dříve chápalo jako nutnost opustit svět. Jenže ne ten opustil svět, kdo utekl např. do kláštera, nýbrž ten, kdo přestal toužit po účincích života ve světě, a tím byl málokdy ten, kdo z něho utekl.

Musíme si přiznat, že nikdo z lidí nedokáže přestat toužit po účincích života ve světě. Vždyť život mezi lidmi a pro lidi má pro jednotlivého člověka právě ten základní smysl, že mu umožňuje podílet se na lidských účincích tohoto života, které představují stále uměle nastavovanou řadu příčin a následků. Nemohu se najíst na týden, nýbrž jen na několik hodin, ve kterých nemusím jíst, nýbrž ze získané síly mohu provádět něco jiného. Bude-li např. tím něčím, co budu provádět, zaměstnání, za které budu placen, budu moci denně pracovat jen určitou dobu; kdybych chtěl pracovat ustavičně, vyčerpal bych se, zničil bych se. Musím si rozumně odpočívat nebo měnit činnost, proložit ji novým jídlem atd. Také spotřebuji peníze, které jsem si vydělal; musím pokračovat ve výdělečné činnosti, abych měl dost prostředků k životu i mimo své zaměstnání. Z tohoto řetězu, i když může vykazovat přerůzné variace, např. u dítěte, u důchodce, u člověka na dovolené, u nemocného člověka atd., není vyhnutí. Všechno se v našem životě **řetězí**, a utečeme-li od jedné podoby řetězu, vejdemo okamžitě do jiné podoby, a tak je tomu až do fyzické smrti. A to jsme si promluvili jen o řetězech, jejichž smyslem je tzv. rozumná činnost. Jsou však řetězy, které nepředstavují rozumnou nebo rozumem řízenou činnost. Obdobným způsobem se řetězí všechny lidské vášně a tužby. Každá vášně, ať je to zdánlivě nevinná kuřácká vášně (potřeba kouřit) nebo potřeba pohlavně žít, kterou mnozí považují za fyziologickou nutnost, je-li uspokojena, není nikdy uspokojena natrvalo, nýbrž obdobně hlad není uspokojen navždy, tak i tyto vášně znovu a znovu si vyžadují stravu. (Nebudu zde rozebírat omyl lékařů, že by šlo o fyziologickou nutnost. Kdo nekouřil, nemá potřebu si zakouřit, a k podobným zkušenostem dojde ten, kdo se opravdově zříká

pohlavního života, ovšem i v myšlenkách.) Také řetězy tohoto druhu lidé navazují často až do smrti, a je jim dokonce znakem určité míry zdraví, když jim chutná kouřit atd. V pohlavních vášních jdou dokonce tak daleko, že i tehdy, když jsou pohlavně neschopní, pociťují pohlavní touhy a vybíjejí je pak třeba nenormálním způsobem. Je však ještě jeden druh řetězů, který někdy stojí jen na pozadí již jmenovaných, jindy je v popředí. Je to pamětný řetěz. Paměť nejsou jen vzpomínky na minulost, nýbrž výslednicí paměti je i schopnost chodit, mluvit, ubírat se určitou myšlenkovou cestou, zaujímat vždy obdobná hlediska a stanoviska, starat se, radovat se, rmoutit se atd. Spoutání všemi zmíněnými a zde ani neuvedenými řetězy, ubíráme se k fyzické smrti, tedy nikoliv svobodní. Není divu, že si někteří lidé tuto spoutanost hledí vysvětlit meziplanetárními vlivy - mám na mysli astrologie - bylo by však chybou, kdyby někdo sebe omlouval těmito jinými překážkami objektivní povahy. Právě proto, že už jsme vlivem objektivních příčin lidmi, kteří žijí v příhodném prostředí pro další vývoj, můžeme naopak říci, že objektivní příčiny nám velmi nahrávají. Brzdící objektivní vlivy mají spíše povahu užitečného moderátoru (umírňovače) než povahu překážek. Člověk však pro svou vybavenost není bezmocný ani tváří v tvář objektivním vesmírným vlivům a silám, protože úroveň jeho vědomí mu dovoluje, aby se s ní ocitl mimo rámec vesmíru, aniž by přitom potřeboval vesmírem putovat. A právě Ježíš svým životem ukazuje, jak se to dá provést.

Na druhé straně však jsme si řekli, že nikdo nedokáže přestat toužit po účincích života na světě. Hlavní překážkou osvobození je **směr našich tužeb**, směr naší vůle. A protože je to směr soustavně nastupovaný, právě proto zde musíme hledat **klíč** k celému jinému řešení života. Co je platno člověku, když si o sobě myslí, že věří ve věčný život nebo v Boha, když na každém kroku svého života prozrazuje, že jeho jistota, s jakou jde za dočasnými cíli, je daleko mocnější než jeho víra, která ho odvádí k cílům věčným.

Víme ze zkušenosti lidí, kteří věřili a předešli nás do hrobu, že nakonec umírali s pouhou nadějí na věčný život. Ježíš však ukazoval cestu, na které nabývá člověk jistotu o věčném životě už zde na světě. Tato cesta může začít vírou, ale nesmí na ní končit. Jakou naději dává Ježíš lidem, kteří jdou jím navrženou cestou víry. Myslím, že jeho geniální řešení dosud nebylo plně pochopeno a doceněno. Praví: "Hledejte především království nebeské, a vše ostatní vám bude přidáno." O tom přidání všeho ostatního lze říci aspoň tolik, že je to zřejmě záležitost zkušenosti o

tom, že tomu tak je. A jestliže my začneme hledat především království boží, dostaví se tato zkušenost o přidání všeho ostatního. Tím bude vyřešen rozpor, že člověk neumí překonat sám sebe ve svých světských tužbách. Bude-li člověk hledat především království boží, budou mu tyto tužby buď vzaty, nebo se převedou na úroveň, na které budou prospěšné pro samotnou cestu do věčného života.

Jistě vaší další otázkou je, jak hledat především království boží, jak to dokázat, když tuto cestu oslabují právě světské tužby a přání. Musíme si říci, v čem pozůstává lidsky nepřekonatelná síla světských tužeb a přání. Tato přání slibují okamžité splnění, kdežto touha po věčném životě toto bezprostřední splnění nenabízí. Chyba je však někde jinde: **v nekonkrétní povaze** tužby po věčném životě. Ježíš nám ukázal, jak konkrétní tato tužba musí být, aby vedla k okamžitému splnění aspoň v takové míře, aby jeho výsledek přešel do vědomí a aby je člověk unesl. Ježíš nám ukazuje jednou událostí ve svém životě, jak má vypadat konkrétní touha po věčném životě. Odhlédneme-li od případu starce Simeona (který je symbolicky velmi významný), je to případ lehké ženy Maří Magdaleny. Nezápasila se svými vášněmi, protože věděla, že by to bylo marné, nýbrž v pravém slova smyslu šla za věčným životem především, tj. všeho nechala, nedbala ani na sebe ani na svůj pochybný stav, ani na svou hříšnost, že by snad byla nepřekonatelnou překážkou, nýbrž chopila se své víry ve věčný život, u ní, pro její víru reprezentovaný Ježíšem, a tomu se odevzdala i se svou slabostí. A kupodivu, vše ostatní jí bylo přidáno: ani nemusela pokračovat, ani nepokračovala v dosavadním způsobu života. Tady je zřetelně naznačeno, jak lze překonat sám sebe, aniž by člověk měl k tomu schopnost, aby to provedl svými silami. A právě tímto způsobem by měl být proveden první krok v účinné stylizaci života, účinné v tom smyslu, že vede ihned ke styku s věčným životem, a to na úrovni osobního vedení, nikoliv neosobního vedení, jak je naznačeno onou událostí s Maří Magdalenou.

Vím, že v této fázi výkladu můžete mít celou řadu námitek. Pokud si je dovedu představit, odpovím na ně postupně.

První námitka by mohla znít: Maří Magdalena přece nijak nestylizovala svůj život. Šla za Ježíšem prostě plna víry, a možná v tak beznadějném stavu, že už jí nic jiného nezbyvalo. Mýlíte se, myslíte-li si, že stylizace života, jakou mám na mysli, musí být nutně dlouhodobá, úmorná snaha, tvrdý boj s nejistým koncem. Nikoliv, tím by byla vždycky, kdyby byla chybně pojata bez ohledu na Ježíšovy rady. Ten svým životem Panny Marie, Josefa,

učedníků (což je pro nás pořád jen a jen život Ježíšův) vždy znovu ukazuje, že boj je daleko snazší, nebo vůbec nenastává, předchází-li mu celoosobnostní, bezvýhradné rozhodnutí skoncovat s dosavadním životem a začít nový způsob, čímž míním, život zaměřený na jediný věčný cíl.

V povaze toho rozhodnutí je vždycky nějaká obměna onoho Mariina **FIAT**, staň se. Člověk musí povolit oněm mocným, všudypřítomným, neboť všude působícím samovolným silám, aby se pustily do díla.

Všimněte si, kterou víru Ježíš označil za výtečnou. Byla to víra římského setníka, který přišel požádat Ježíše uzdravení svého umírajícího služebníka slovy: "Pane nejsem hoden, abys vešel pod střechu mou, ale řekni jen slovo, a můj služebník bude zdrav."

Tato víra byla také proto tak výtečná, protože nezasahovala vlastními silami do žádoucích proměn, nýbrž uznávala neschopnost a nehodnost lidskou, právě tak, jak nám obdobně ukázala Panna Maria totéž slovy: "Já, služebnice Páně", svoluji.

Řekněte, že je tu podstatný rozdíl v tom, co se stalo s Pannou Marií, které byla milost nabídnuta, a co se dělo se setníkem nebo s Maří Magdalénou, kterým nebylo napřed nic nabídnuto, nýbrž oni se pouze vystavili působení Ježíše. Máte pravdu, ale musím vám prozradit, že se zde ukazuje rub a líc jedné a téže mince. Panna Maria představuje v symbolice Ježíšova života především nesmrtelnou lidskou duši, ovšem zasazenou do lidského těla, tedy v určité funkční závislosti. Kdežto setník nebo Maří Magdaléna, právě jako celá řada jiných lidí zázračně Ježíšem uzdravených z fyzických i duševních neduhů, představují různé stavy, ve kterých se nacházejí naše malá lidská já, navozené od začátku našeho života na této planetě. Je to však výběr stavů, ukázaných jako výhodná východiska, vhodná k uzdravení, jak o něm byla řeč. Zatímco naší nesmrtelné duši se činí nabídka, aby se stala nositelem věčného života, Ježíše, určeného pro naše malá já, která jím mají být převedena z pomíjejícího života do věčného, nám se naskýtá pouze možnost povolání, jak Ježíš ukázal velmi výstižně v několika podobenstvích.

Namítnete mi dále, že ne všichni Ježíšem uzdravení učinili napřed rozhodnutí a požádali Ježíše o zásah. Mrtví to ani nemohli učinit, museli to za ně učinit jiní (za Lazara jeho sestry Marie a Marta, za služebníka setník atd.). Byly případy, kdy si Ježíš sám našel "svého" nemocného člověka, kterého potom uzdravil, např. chromého u rybníka Bethesdy. To je opět rub a líc jedné a téže mince. Ježíš představuje v době mezi Jordánem a křížem

moudrého duchovního zasvětilce, vůdce. I toho jsme všichni nositeli, nejsme-li ovšem v postavení chromého u rybníka, což je jeden z případů, kdy světlo "chromého" duchovní vůdce musí vidět, protože bylo rozsvíceno na jeho úrovni, právě jako Ježíš viděl světlo "milujících" sester, a zakročil. Tím je řečeno, že i svým způsobem cítění a myšlení, svým způsobem života může člověk dospět do fáze, která se svými důsledky rovná důsledkům bezvýhradného rozhodnutí onoho rázu, jak o něm byla řeč. Ne každý je schopen se rozhodnout pro věčný život, ale třeba umí svůj život usměrnit zcela k určitému cíli jiného druhu. Jako před tím než byla obrácena na nový způsob života, uměla se soustředit na svůj způsob života Maří Magdaléna nebo jako uměl mrzák u rybníka Bethesdy soustředit všechnu svou životní energii k onomu letitému čekání na uzdravení zázrakem. Lidský život poskytuje tisíceré možnosti se soustředit na nějaký cíl, a to člověku dává možnost vyjít sám ze sebe a být účastem širšího života než čistě individuálně osobního.

Vytknete mi - možná, budete-li důslední, že přece věnovat se nějakému sobeckému cíli, neznamena vyjít ze sebe, nýbrž plně se soustředit svým způsobem na sebe. Jsem rád, že mohu tuto námitku zodpovědět, protože tím získávám možnost vysvětlit velmi důležitou okolnost růstu nad úroveň pomíjejícího života. Situace v běžném pomíjejícím životě jsou často nebo aspoň někdy vyhoceny tak, že i když člověku jde jen o něj a o nikoho dalšího, musí soustředit všechny tělesné i duševní síly, aby situaci mohl čelit. Za jiných okolností, kdy takového soustředění není zapotřebí, může člověk jen částí svých sil a jen při povrchním soustředění zvládnout úkoly, vyplývající ze situace. Takovými situacemi člověk valně neroste, ale těmi prvními, vzácnějšími, které jsou jakými vrcholy, nebo křížovatkami života, vrcholy, z nichž se buď padá nebo se stoupá ještě výše, křížovatkami, za nimiž nacházíme nová řešení, nové cesty. A Ježíš nám ukazuje, jak se z takových situací stoupá výše, a proč, při splnění kterých podmínek. Člověk, který jen částečně využívá svých sil, není ještě plně tím člověkem, který využívá všech svých známých sil. Teprve člověk využívající všech svých sil, nebo cele se vkládající do toho, co činí, ocitá se na hranici lidství, za níž jsou vyšší úrovně vědomí. Samozřejmě, může se dostat na zmíněnou horní mez ještě jinými prostředky, za ni pak zaručeně jinými prostředky, především okamžitě nastoupivší trpností, pojatou tak, jak tomu bylo u dvou slepců, které Ježíš uzdravil, nebo jako tomu bylo u setníka, který uvěřil Ježíši (nechal jednat jedině Ježíše.)

Přes hranice kterékoliv úrovně vědomí se dá přejít jen s celým zaujetím, nikoliv s polovičním nebo 99 procentním. To je zákon, kterého jsme svědky všude kolem sebe. Nejsme svědky polozvířat a pololidí. Mezi zvířetem a člověkem je kvalitativní skok. Někdy není velký, ale je tu. Říká se, že příroda nedělá skoků, aspoň nejsme svědky něčeho podobného, nepovažujeme-li např. housenku, zakuklenou housenku a motýla za skoky. Z téhož druhu housenky se vylíhne vždy tentýž druh motýla. Jestliže však hledíme na Ježíšův život, vidíme skoky: slepý vidí, chromý chodí, z prostých rybářů se stávají napřed divotvůrci a pak apoštolové. Z Ježíše, mladíka oddaného rodině, se stává náhle, po vstupu do Jordánu, učitel, který nemá domova, atd. Není pochyb o tom, že Ježíš všemi těmito událostmi vysvětloval metodu skoků. Kdybychom všechny tyto události brali nikoliv jako zázraky, nýbrž jako jedinečnou ilustraci všech druhů skoků dopředu, měli bychom po ruce dosti látky k tomu, abychom mohli takové skoky sami uskutečnit, napřed ve svém vnitřním životě, a pak pomoci i jiným, aby je uskutečnili. Některé z příčin těch skoků jsem vysvětlil jinde; do rámce tohoto článku mohu vtělit jen závěr: Při každém skoku, který samozřejmě vypadal jako zázrak, šlo o **uvolnění** oněch **samovolných sil**, které jsou člověku k dispozici v takové míře, že může jimi hory přenášet. Semeno rostliny má tyto síly jen tou měrou k dispozici, že dostane-li se do vhodné půdy, má-li dostatek vlhkosti, tepla a nakonec světla, vyroste v rostlinu. Člověk však má tyto síly k dispozici takovou měrou, že může svým poznáním, láskou nebo vírou navodit situaci, ve které se samovolné síly uvolní a jej vynesou nad jeho dosavadní úroveň vědomí. Nabízí se nám tu vysvětlení, že míra disponibilních samovolných sil vyplývá z druhu těla, které máme k dispozici. Tělo rostliny např. má jiné transpoziční možnosti než živé tělo člověka, a opět tělo nedospělého člověka unese méně těchto sil než tělo dospělého člověka. Ježíš si všímá a svým životem vykládá jen možnosti člověka, protože nikomu jinému tyto možnosti nelze ani přímo, ani symbolicky vysvětlit. Odtud Hindy napadaná homocentričnost Ježíšovy soustavy vědění. Začne-li mít člověk k dispozici aspoň takovou míru a úroveň vědomí, že ví, že je nositelem věčného života (narození Ježíše ve stáji je symbolem této úrovně vědomí), a zachová-li se ne jako jeho majitel, nýbrž jako jeho pěstoun (sv. Josef, viz spis Cesta vědomí), začnou se s ním dít ony "zázraky", jaké se děly s Ježíšem a okolo něho až do křtu v Jordánu. Řečeno srozumitelněji: otevrou se stavidla samovolných sil, a zachová-li člověk totéž, co zachoval Ježíš ve svém mládí (viz opět Cesta vědomí, Umění následovat Krista aj.), dovedou ho bezpečně přes úskalí růstu až k vědomému spojení s věčným životem .

V galerii Villa Borghese v Římě jsem se setkal nečekaně s Caravaggiovým obrazem Panny Marie, která sama šlape na hlavu hada a má malého Ježíše k tomu, by on položil svou nahou nohu na její, tj. na nohu, kterou ona stojí na hlavě hada. Zřejmě zamýšlela potom popustit místo na hlavě hada noze malého Ježíše, neboť jen po takové učební proceduře mohl bezpečně šlapat na jedovatého hada (Tento obraz je reprodukován barevně v knize Kočka Vladimír: Krev na paletě. Caravaggio. Praha 1975, nakl. Práce). Byl bych tehdy (1973) ten obraz přehlédl, kdyby mě byli nevyrušili z dumání nad jinými obrazy starší italské manželé, kteří se dohadovali o významu té symboliky. Rázem jsem poznal smysl symbolu a vděčen za toto poznání, které bylo samovolné, jsem obraz vysvětlil oněm Italům. Nevíme o své nesmrtelné duši (Panně Marii), protože ona vládne samovolnými silami, které nedokázala pustit ke slovu. Tím nedovolíme ani jí, aby se projevila. Víme-li však, že přemoci své vášně a také své malé já (hada) není v naší moci, ale přesto se toto přemožení musí uskutečnit, máme-li pokročit dále, ani si nezoufáme, ani nesložíme ruce v klín, nýbrž dáme se vést Pannou Marií, odevzdáme se vedení samovolných sil.

Protože jsme si v této kapitole přislíbili vysvětlit jen cestu víry, řekneme si, jak je možno konkrétně postupovat na této cestě, aby z víry naučené (ať pozitivní - že věříme v Boha, nebo negativní - že nevěříme v Boha a věříme třeba jen v existenci pomíjejícího života) se stala víra samovolná a aby tato zůstala při moci.

Těm s naučenou pozitivní vírou jsem radil, aby nepodlehli klamu, že jsou schopni lidskými silami se očistit, nebo že se po smrti ocitnou pro nějaké domnělé zásluhy, získané zde na světě ve vyšším stavu vědomí, než v jakém žili zde na zemi. Radil jsem však, že ačkoliv nejsou schopni svými silami žít bez hříchu, aby ani na chvíli nezanechávali tuto snahu. Necht' však je to snaha klidná, opírající se především o rozhodnutí, přestat žít životem pro sebe, a začít žít komplexně životem pro Boha, tj. být všude a při všem jeho služebníkem nebo jeho otrokem. Nestačí však tento postoj prohlašovat, nýbrž je třeba ho dokazovat myšlením a činem. Protože plnění předsevzetí musí být komplexní, bezvýhradné, přestože zároveň nutně bude chabé a neumělé, radil jsem dále k denní obnově tohoto rozhodnutí obsahově asi takto (na slovech nezáleží a slova nestačí: Večer těsně před spaním odevzdat celý svůj život Bohu se všemi jeho účinky, jako bychom měli umřít v náručí boží bez nároku na cokoli a na kohokoliv.

Ráno **bezprostředně** po probuzení vzít si od Boha život, který nám Bůh přes noc ponechal, ale jen se silami k tomu, co on si přeje, abychom vykonali.

Přes den, po dobu světské činnosti nemyslet na Boha přímo, nýbrž jen na službu jemu, přičemž si zachovat vždycky světlo rozumu, tj. učinit vše, co je rozumné a mravné, nečinit nic nerozumného, nemravného, nepoctivého, nespravedlivého, tak, jak nám stačí rozum k rozpoznání dobra od zla. Samotná služba Bohu spočívá v tom, že se svým životem a se svými schopnostmi hospodaříme jako s hřivnou, která není naše (neboť jsme si ji od něho vzali k činnosti pro něho, abychom hospodařili pro něho), a proto s ní nemůžeme hospodařit pro sebe. Pracujeme pak jako služebníci, kteří jsou na Božím poli, mimo boží dům. (Podrobněji viz v Úlohách - podobenství o postavení služebníka). Zajisté orání nebo pasení dobytka je světská činnost, ale v duchu, v jakém ji konáme, je modlitbou, neboť je službou Bohu. Dosud však se o to snažíme, aby byla modlitbou, ale nejsem si tím jisti, že jí je. Proto denně musíme též vcházet do domu hospodáře, tj. kromě činnosti navenek denně se věnovat tomu, čemu říkáme modlitba. Ale i tehdy, při modlitbě bychom si měli počínat jinak než jak jsme si počínali dříve. Podstatnou částí modlitby nejsou slova, nýbrž vztah k Bohu, který někdy lze vyjádřit slovy, jindy jsou k tomu slova nepřihodná, příliš slabá. V tom případě se k nim nenuťme. Modlitba by měla být na rozdíl od práce na poli mimo dům boží **vstupem do domu božího**, kde provádíme zase bohoslužbu, jako jsme ji konali na poli. Jenže na poli jsme měli nějaké prostředky, které stály mimo nás, symbolicky řečeno: pluh, pole, dobytek, pomocí nichž jsme sloužili Bohu, kdežto vstupujeme-li do domu, zanecháváme zmíněné prostředky venku a vstupujeme sami. Máme-li ještě něco k dispozici, tedy svou připravenost být celí pro něho, přesně tak, jak je naznačeno v podobenství o postavení služebníka. Nepřicházíme se potěšit, opatřit si důkazy o jeho přítomnosti.

(Poznámka: Možná, že někomu pomůže k vysvětlení podstaty spojovací modlitby událost ze života blah. Jindřicha Seusee: Na určitém stupni své modlitby to s ním dopadalo tak, že když se dostal při sloužení mše ke slovům sursum corda - vzhůru srdce, nemohl mluvit dál a zůstal stát s rozpřaženýma rukama, dokud nebyl velmi hlasitě napomenut nebo uhozen. Seuse nevěděl, možná nebyl poučen o tom, že vyšším stupněm modlitby je modlitba stoupajících citů, přecházející do vlitého ticha a hraničící až s extází. Tato modlitba je vysvětlením symbolů odložit všechny nástroje před vstupem do domu. Ovšem je dovoleno to

učinit až tehdy, až si nade vše přejeme vejít. Dokud to neumíme, bylo by to pouhé civění, nejhorší ze všeho, čeho bychom se mohli dopustit v oblasti modlitby. Také když končí stav touhy, musíme se znovu chopit nástrojů, které jsme před tím opustili. V praxi se ustavičně střídá práce na poli se vstupy do domu.

Víme dobře, že když jsme konali svou povinnost, že jsme nebyli ničím více než nehodnými služebníky, nyní už nestačí být služebníkem, který si odbude svou povinnost služebníka a vrací se k sobě. Nyní je na čase volit úděl Mariin a ne Martin, už nepobíhat (myslí) kolem a neshánět. Jakmile jsme si jisti tím, že jsme se dali plně k dispozici Bohu, i svou lidskou podstatou, a nemáme-li vědomí o tom, že by od nás něco konkrétního chtěl, jsme s ním, nic více. Takové momenty mohou zpočátku trvat jen několik vteřin. Nesmíme se nutit k civění, a nikdy k němu nesmíme přejít, nýbrž koloběh vstupu se má opakovat v klidu, jednou tiše, jednou s důrazem, jako by to bylo tiché klepání, jindy důrazné bušení, vždy podle vnitřních potřeb člověka. V tom sobě musíme umět vyhovět, aby se nestalo, že by jen část nás stála o vstup, část zůstala před domem. Ze začátku můžeme o těchto věcech při modlitbě jen uvažovat a rozněcovat se, ale úvahy a rozjímání, byť sebe dokonalejší, nejsou cílem, nejsou také tím druhem modlitby, při níž patříme, a to velmi prostě, Bohu, takže všechny samovolné síly, které rovněž patří tak jako tak Bohu, mohou volně působit, bez našeho zásahu, v dokonalé harmonii s námi. Pak i naše naučená víra přechází do samovolné víry, která je jakýmsi zvláštním druhem vědění, zvláštní jistotou, jakou měl slepec, který se dal léčit Ježíšem, jakou má zrno hořčičné...Jedině tehdy, když už patříme Bohu beze slov, ale celí, nebo aspoň chceme mu patřit celí, odstraňujeme ze svých rukou ony mnohonásobné řetězy, o nichž byla řeč, a stáváme se svobodní, také proto, že nejsme sví.

Budme však nemilosrdní při vyčišťování chrámu, jako byl neúprosný Ježíš, když vyháněl kupce z chrámu jeruzalémského. Ve chrámu nemá místa myšlenka co za co, myšlenka obchodnické povahy. Ta by pokazila čistotu díla a úplně by zmařila vlastní dílo. Nermuťme se proto, že nic nepociťujeme a nic nezažíváme, když jsme s nejlepší vůlí vstoupili do chrámu. Chtěli jsme opravdu jen patřit Bohu, nebo jsme chtěli jen z chrámu vynášet poklady, nebo alespoň malé odměny, malé zisky? Kdo obstojí v této zkoušce, je blahoslavený.

Pořád vám říkám: Kladete-li mi např. otázku o duchovních záležitostech, otázku, z níž poznávám, že vám jde o odstranění překážek na cestě, ne o pouhé vyzvídání, vstupuji s vaší otázkou do chrámu ne proto, abych měl jistotu, že odtamtud vynesu

zaručeně dobrou odpověď, nýbrž jedině proto, že bezelstně předpokládám (a mýlím-li se a neodhadl-li jsem správně vaše záměry, o to se nestarám) vaši potřebu přiblížit se k Bohu a existenci vašich překážek - vstupu. Vaše otázka mi vždycky představuje vaši touhu po vstupu. Vstupuji tedy za vás a tím, co přinášíte jako oběť. Obětuji vaši lásku. Nepřeji si nikdy odpověď. Jistě si všímáte, že odpovídám okamžitě, bez rozmýšlení. Práci mám jedině s překladem do češtiny, protože samovolné síly nemluví lidskou řečí. Dostavuje se vědění jako takové, a já mu dám obvykle oděv, který mám k dispozici, a ten není vždy nejlepší. A kdybychom se stýkali do nekonečna, a já měl k dispozici transformační aparát, jemuž říkáme lidské tělo se všemi smysly a rozumem pohromadě, nikdy bych to nedělal jinak, a vždycky byste byli svědky toho, že jsem vynesl něco nečekaného z chrámu, jak vám to bude připadat. Byla to však jen cena vaší oběti, na kterou jste byli upozorněni, cena přetavená do slov. Být na vašem místě, nebyl bych spokojen se žádnou odpovědí, která by mne nezavazovala, abych se podle ní řídil a zařídil a která by nebyla tak jasná, abych se podle ní mohl řídit. Odpovědi, které by mě zavazovaly, bych nepotřeboval mnoho, protože bych neunesl ty závazky. A o těchto věcech, o kterých zde píšete, by se zásadně nemělo jen mluvit.

Očekáváte, že teď podám nějaká vysvětlení o cestě víry, kteří se naučili věřit negativně, čili nevěří v Boha. Nepovažuji za správné říci jim více než kolik jsem řekl pozitivně věřícím, protože pro ty by bylo zapotřebí převést celé Ježíšovo učení i s jeho životem do jejich mluvy a jejich způsob myšlení, a pak by nebylo hospodárné je vést cestou víry, když Ježíš navrhuje též jiná východiska, např. poznání, zkušenost, lásku. Nejobecněji přijatelné by pro ně bylo východisko poznání. Doporučuje se vyjít ze správného sebepoznání, vytvořit si tak základnu pro výzkum poznání mimo sebe, a tam se nespokojit s hranicemi smyslů a rozumu (myslím postupné poznávání dedukcí, indukci apod.), nýbrž zase použít těchto hranic jako užitečné základny pro přechod za ně. Srovnal bych to s odpálením rakety do vesmíru, pokud se už zde na zemi neseznámí s potřebnými fyzikálními zákony (sebeoznání). Využije pak těchto zákonů v technice a odstartuje od země (přechod k poznávání nezávislému na sebeoznání). Má-li však být tento start užitečný pro lidstvo, musí se umět se svými poznatky vrátit na zem nebo je tam nějak sdělit (aplikace obecného poznání na život jednotlivce tak, aby dokázal vědomě žít už před ztrátou fyzické základny). Samozřejmě, že toto přirovnání odpovídá jen částečně tomu, co může člověk provést se svým vědomím. Co s ním může provést, to svým dosahem

přechází hranice času a prostoru, tedy i existenci vesmíru. Člověk se může stát nezávislý na existenci vesmíru, a to nemůže uskutečnit pojižděním do prostoru, jak to praktikují naše družice a vesmírné sondy, nýbrž jen sjetím z prostoru. A protože se člověk svým vývojem stal transformační stanicí časoprostoru do bezčasovosti, stačí navodit takové procesy, jimiž se o tom přesvědčí. Všechny tyto procesy symbolicky svým životem naznačil Ježíš. A nejen to, též způsob provedení. Bohužel jsme na tom tak, že této transformační možnosti našeho živého lidského těla není dosud využito. Naše situace se podobá postavení samočinného počítače v podniku, který se nepřipravil na využití jeho velkých možností a nechá počítač provádět výkony, na které by stačil kalkulační stroj.

Přece však bych nerad byl tak velkým dlužníkem vůči nevěřícím. Předvedu jim zde pohled z druhé strany, a to ze strany samovolně působících sil. Vůči nim např. živé lidské tělo je přídatným zařízením, přes které se dají zkušenosti z časoprostorového světa zpracovat na zpětný vstup samovolných sil, avšak tak, že zůstává vědomé svědectví o nich a o předešlých zkušenostech. Buňka, zvířecí organismus, rostlinný organismus, jsou právě tak přídatnými zařízeními, kterými se zpracovávají zkušenosti z časoprostoru poněkud jinak i co do konečného výsledku. Pro tato přídatná zařízení neexistuje vstup do bezčasovosti, vrcholem jejich funkce je nerušené zažívání působnosti samovolných sil. Celý časoprostor a celý vesmír jsou taková přídatná zařízení oněch samovolných sil.

Aplikujeme-li tyto zkušenosti a Ježíšův život, jeví se nám jako soustava kroků, které může člověk provést na cestě za poznáním, zákulisí všech přídatných zařízení, aniž by přitom ztratil vědomí a svědeckou schopnost. Ještě jednodušeji by se dalo říci, že je to cesta za nekonečnou možností rozšiřování vědomí daleko za hranice rozumového, tj. lineárního chápání. Je to umění zříci se dosavadního stupně a úrovně poznání (za podmínky udržení bdělého vědomí) a náhrada jeho za vyšší stupeň, přičemž na přechodu zeje propast ničeho, přes kterou je nutno přejít beze strachu, jinak se pro nastavší vzrušení ztratí možnost přechodu. Proto Ježíš tolik měl své učedníky k tomu, aby se nestrachovali, nestarali apod. Je také velmi nerozumné tolik si cenit to málo, o čem se neprávem domníváme, že je podstatou našeho života, i když je to velmi nutné k tomu, aby mohly probíhat procesy samovolných sil. Jak jsme si už vysvětlili, spíše připomněli, člověk svou vůlí vědomě neřídí ani jednu z činností, které v něm probíhají samovolně (tep srdce, dech atd.), a kdyby je

chtěl řídit, porušil by je a možná, že by se zničil. Přitom se tváří jako vládce všeho, jako vládce těchto sil, a zatím o nich ani mnoho neví. Zrovna tak bez jeho přičinění probíhají všechny složité pohyby ve vesmíru ve velkém i v malém (v kosmu i v atomu). Jakmile se mu však podaří o nich vůbec vědět a změřit je, už se považuje za pána vesmíru. Prvním krokem na cestě správného poznání je vědomí této závislosti a rozhodnutí nikoliv se zmocnit, ale vniknout svým vědomím, nikoliv jen rozumovým pochopením (to je příliš málo) do tohoto báječného soukolí všemocných sil, stát se jejich vědomým partnerem, ne pouhým jejich výplodem, jakým dosud je. Tomu Ježíš říká návrat marnotratného syna do otcova domu. Ono se tam opravdu nedá vejít jinak, než s přiznáním, že jsme si příliš zakládali na své oddělené, zdánlivě oddělené, na ničem nezávislé existenci. To je součástí prvního kroku. A tak už zbývá pak jen se znovu narodit ve světě spojitostí, které jsme do té doby buď neznali, nebo hrubě podceňovali. Řekl-li dvanáctiletý Ježíš, že musí být v tom, co je jeho Otce, promluvil o budoucí potřebě každého člověka, který nebude ve svém vědomí umírat a bude se poprvé v historii lidstva učit správně používat svého přídavného zařízení, živého lidského těla, k tomu, aby tohoto zvěstovatele života nejen využíval tak, aby se opotřebovalo až k smrti, nýbrž jako stupeň života, na nějž se na vyšších stupních života bude sice dívat jako ještě na smrt, pro jeho nevyvinutou životnost, ale zároveň jako na zrno hořčičné, v němž už je zárodek nového života bohatě rozvětveného. Bude si ho vážit tak, jako zacházíme se semenem. Semeno sice musí zemřít, praví Ježíš, má-li se z něho stát rostlina, avšak je správné, že nezůstalo samo, že nezůstalo semenem. Člověk zatím zůstává semenem, které hyne, aniž bylo zasazeno. Neutěšujme se tím, že plodíme děti. Jakými se to děje silami? Vymysleli jsme si je? Opravdu jimi vládžeme? Nebo vládnu ony námi? Předávání života jeden druhému, např. rodiče dětem, není pravé zasazení semene. To se nedá dělat do nekonečna. Kolik před námi bylo živočichů, a dnes po nich zbyly sotva jen kosti. Jejich rod vyhynul. A my jsme dnes na úrovni vědění, kdy takovouto smrt můžeme připravit nejen sobě, ale i všem živoucím tvorům na zemi. Už i proto je doba zralá k tomu, abychom semeno zasadili tam, kde nezahyne předčasně. A tuto cestu ukazoval Ježíš.

Závěrem bych chtěl říci, že se nedá oddělovat cesta víry od cesty poznání nebo lásky a dala by se poměrně snadno vystopovat jejich souvislost.

Uvažme také, že přemýšlivá a povídavá mysl je přídavným zařízením mysli, naučená víra přídavným zařízením víry, láska

nějak konkretizovaná a směřující přídatným zařízením lásky, a všechna tato přídatná zařízení jsou součástí jednoho aparátu rovněž už přídatného živého lidského těla. Tento pohled na závislost mezi poznáním, láskou, vírou, nám dost dobře umožňuje představu o tom, jak lze jedním zařízením působit na druhé.

Všechno přidané začíná a končí, ať už je to vesmír nebo naše pozemská existence. Spojíme-li jedině s přidaným své vědomí, předurčíme tomuto svému vědomí konec, zničíme sebe. Proto Ježíš radil, chtěje nám ukázat cestu k zachování vědomí, abychom zapřeli sama sebe, tj. všechno přidané (neboť nic jiného za sebe nepovažujeme). Tímto jedinečně prostým způsobem vysvětlil, jak je možno z přidané existence přejít do existence, jak začít existovat, jak vlastně začít žít.

Bylo by dobře ještě dodat, že třeba pokud se týče vesmíru, o němž mnozí mají mínění, že je věčný, je svým způsobem věčný, přestože je přidanou existencí. Nebourá se totiž celý najednou, nýbrž po částech, a po částkách se zase buduje, jak jsme toho svědky. Vesmír dneška však není vesmírem včerejška a zítřka, je to jiný vesmír.

16. 2. 1976

Proč Ježíš označil hřích proti Duchu svatému za neodpuštělný?

Kdo se neseznámí s trojjediným pojetím Boha (Otec, Syn a Duch svatý), nemůže správně posoudit význam Ježíšovy výstrahy. Rovněž bude třeba trochu proniknout do styčných bodů Ježíšem označené cesty do věčného života nebo, jak on říká, do království Božího.

Nesmím se pouštět do sáhodlouhých theologických úvah, neboť mám za to, že čím jsou učenější, tím více z nich uniká praktický, návodný smysl boží trojjedinosti. Můj výklad bude jednostranně zaměřen na trojí způsob vedení člověka k jeho konečnému, nejvyššímu cíli.

Nechť nám nezůstává utajeno, že Ježíš k vedení, jak je rozvedeno ve Starém zákoně, přidává důležitou nauku a praxi znovuzrození. Vyjadřuje se o tom slovy: "Nenarodí-li se kdo z vody a z ducha, nemůže vejít do království Božího" (Jan III,5). Víme dobře, že právě tohle představuje nadstavbu nad vedení Starým zákonem, který se spokojuje se stylizací života, vypočítává, co všechno se nesmí, co je hříchem, a co všechno se má dělat.

Kdyby překročení toho, co předpisuje Starý zákon (SZ), bylo neodpuštělné, znamenalo by to, že by se celé řadě tehdejších lidí zakazovalo nastoupit cestu Ježíšovu. Řečeno zjednodušeně: Všechny přestupky proti tomu, co nařídil Otec (pod pojmem Otec zde myslím určitý způsob vedení), musí být odpuštělné a to tím spíše, že zdaleka nešlo a nejde o přímé vedení Bohem, nýbrž o vedení prostřednictvím zasvěcenců, kteří zprostředkovávají vůli Boží. Je také pravda, že úroveň tohoto vedení už po staletí upadala. Zpočátku historie židovského národa jsme byli svědky téměř přímého vedení Bohem i když toto vedení mělo spíše smyslovou povahu (Hospodin v podobě ohnivého keře, ohnivého sloupu, jeho milost jako mana z nebe, nebo pramen ze skály apod.), a nikoliv povahu přímého poznání bez pomoci smyslů a rozumu.

Ježíš se o této cestě vyjádřil výstižně v tom smyslu, že kdo plní Otcovy příkazy, miluje Boha. Tím dal lásce k Bohu velmi konkrétní a dosažitelnou podobu.

Ježíš navázal na tento konkrétními činy prokazovaný způsob lásky. Navíc žádal, abychom ho následovali (tj. napodobovali, dali se jím vést). Má-li nás k tomu, abychom mu dovolili, aby se napřed v nás směl narodit (narození v Betlémě) a tím nám umožnil, abychom ho následovali přes Jordán až po kříž, pak jeho vedení má už kvalitativně zcela jiný ráz než vedení starozákonní. Jeho vedení se stává postupně osobnější a tím také závažnější. Každé i sebedokonalejší osobní vedení má povahu toho, co bychom charakterizovali: "Jednou tu je, podruhé tu není." (Povahu tohoto vedení Ježíš vysvětlil symbolicky např. svým spánkem na jezeře za bouřky). A jeho přítomnost není závislá jen na chování vedeného, nýbrž především na moudrosti vedení. Jeho nepřítomnost se nesmí vykládat jako nedostatek vedení, nýbrž buď jako přechodná fáze do neosobního vedení, nebo prostě jako vedení jinými prostředky, o nichž nejsme smyslově a rozumově informováni. Smysly a rozum nesmí být soustavně informovány, aby se vymanili ze svého vůdčího postavení, neboť ve věčnosti nemáme odvozené vědomí, nýbrž neodvozené a k tomuto stavu musíme být připravováni.

Z toho vyplývá, že hřích proti Synu (= neposlušnost vůči jeho vedení) musí být rovněž odpuštělný. V oblasti hříchu přece platí, že nevědomost hříchu nečiní, nevědomost člověka omlouvá. Stačí si všimnout učedníků Páně, jak byli při jeho osobním vedení nevědomí, především pokud se týče sebepoznání. Nevědomost musí omlouvat, protože člověk vychází z úrovně, na které dosud žil a kde proto neznalost zákonitostí této úrovně ho nemůže omlouvat a dostává se na úroveň, na níž dosud nežil, na úroveň,

jejíž zákonitosti nezná a nemůže znát. Znovuzrození z vody (symbolisované křtem v Jordánu) sice otvírá člověku možnost žít vědomě podle vůle Boží, ale nikdy tak dokonale jako žil Ježíš po křtu v Jordánu, protože boj se Satanem (s vlastním já), který následoval po křtu, nelze jednorázově provést. To neodporuje Ježíšovu příkladu, protože ten nespočívá jen v jeho osobním příkladu, nýbrž i v příkladu jeho učedníků. Symbolice Ježíšova života musíme rozumět komplexně, nic v ní jedno od druhého neoddělovat. Různé složky našeho já (rovná se učedníci) se podrobují různou měrou a různým způsobem. Ježíš, na rozdíl od nás, vzhledem ke svému spasitelskému úkolu, musil Satana potřít najednou. Také my na různých stupních vývoje máme své menší úkoly, a tato okolnost způsobuje, že naše cesty se liší podle úkolů, k nimž dorůstáme.

Není však jiného vrcholu cesty, kterou ukazoval Ježíš, než křest Ducha, i když cesta ta nikdy nekončí, protože ani nezačala tím, co jsme považovali za její začátek. Tímto duchem byli učedníci pokřtěni až po Ježíšově smrti na kříži, až po skončení osobního vedení Synem.

Vzhledem k podstatě tohoto znovuzrození je hřích proti Duchu svatému neodpustitelný. Srovnajme si toto znovuzrození se zrozením člověka na zemi, abychom si mohli učinit představu o neodpustitelnosti hříchu proti Duchu svatému.

Zrodí-li se člověk na tomto světě, je napřed odkázán na to, aby se o něho jeho okolí pečlivě staralo, má-li přežít první období svého života. Tato fáze jeho života odpovídá u nadstavby nad hmotným životem, jak ji naznačil svým způsobem života Ježíš, narození Ježíše v Betlémě. Nebýt péče Panny Marie a pěstouna Josefa, dítě by bylo zahynulo nejen hladem, ale vražednou rukou Herodovou atd. Ve hmotném životě člověka nabývá tato péče postupně nových forem a nového obsahu. V oblasti výchovy např. přechází postupně k sebevýchově. Jestliže je člověk schopen se o sebe postarat svou vlastní vůlí, aniž by při tom škodil okolí, můžeme o něm říci, že v sebevýchově došel tak daleko, že je duchovně lidsky dospělý. Úplná dospělost v tomto smyslu je velmi vzácným zjevem. Předpokládejme však pro potřeby našeho přirovnání, že existuje takový dospělý člověk, o kterém celé okolí předpokládá, že není schopen zanedbat ani vůči sobě ani vůči společnosti žádné povinnosti a že z jejich plnění vyplývá a stále se navazuje jeho život v těle a život v lidské společnosti. Kdyby např. takový člověk přestal jíst a umřel hladem, nikoho by nenapadlo, že opomenul plnit základní biologickou povinnost - jíst. Zemřel by proto, že už nikoho ani nenapadlo starat se o jeho stravu. To je

přece jedna ze životních potřeb, o kterou se starají i ti, kteří ani ještě nejsou dospělí ve smyslu nahoře uvedeném. Vinu za počínání takového člověka bychom nemohli přičítat nikomu jinému než jemu samému. Zemře-li hladem dítě, které je v péči rodičů, pak to není jeho vina. Zemře-li dospělý člověk hladem, nikoliv pro nedostatek potravin nebo pro nechutenství, nýbrž z vlastního uvážení, je to jeho vina. Neodpustitelnost jeho provinění spočívá v tom, že dobrovolně přestal jíst, nepřinutily ho k tomu ani okolnosti, ani neschopnost jeho fyzického organismu.

Obdobně je tomu se hříchem proti Duchu svatému. Dokud není člověk duchovně vyspělý, musí s o věčný život v něm starat i pěstoun (Josef), i starý člověk, jaký existoval před narozením věčného života v Betlémě. Starost ta má však jinou povahu než přivlastňující. Je to nezištná péče člověka o zrodivší se věčný život (který se nezrodil jinak než ve vědomí starého člověka, jeho život však fakticky nezačal) až do doby, kdy se tento život obejde bez jeho péče (Ježíš po Jordánu a po poušti vystihl tuto fázi duchovního dospívání slovy: "Kdo je má matka?" - "Kdo jsou mí bratři?" - "Syn člověka nemá, kam by hlavy sklonil.") Čím více je však tento život **vědomě** závislý na věčném jeho prameni, tím větším hříchem by bylo, kdyby člověk tímto pramenem **mrhal** (kdyby např. Ježíš poslechl Satana na poušti), nebo kdyby ho nevyužil k dalšímu růstu (např. ještě v zahradě Getsemanské stál Ježíš ještě před rozhodnutím přijmout nebo nepřijmout kalich utrpení. A na samotném kříži se mohl rozhodnout z něho sestoupit.).

Dokoná-li se však znovuzrození, je člověk živ, pokud zůstává v těle, především z věčného pramene, z něhož soustavně vědomě bere život. Má-li z téhož pramene úkol v těle, který má provést, musí jíst jako jiní lidé. Kdyby odmítl jídlo, aby si znemožnil tento úkol, provinil by se proti Duchu svatému, jeho hřích by byl neodpustitelný. Je téměř samozřejmé, že se nikdo na úrovni znovuzrozených neproviňuje tímto nebo obdobným způsobem. Můžeme se o tom přesvědčit. Ježíš žije na této úrovni znovuzrození. Má věčný úkol: "táhnout k sobě všechny". Následujme ho a uvidíme, že si nás opravdu začne k sobě brát tak, až nám z toho bude úzko, protože nejsme ochotni zemřít proto, abychom žili vědomě věčně.

Z napsaného vyplývá, že nikdo se nemůže dopustit hříchu proti Duchu svatému, kdo nepoznává jeho působení v sobě, kdo se s tímto Duchem nestýká. Může se ho dopustit jen do té míry, do jaké si je vědom této míry, do jaké si je vědom tohoto styku a všeho poznání z něho pocházejícího. Je proto zbytečné se tímto

pojmem zabývat na úrovni neosvíceného lidského života, na úrovni duchovní nevyspělosti.

Zkušenosti na Ježíšově cestě mají závazný charakter, překročení částečných zkušeností nese dočasné následky, překročení nepřetržitého zkušenostního stavu, jímž je znovuzrození z Ducha (= ustavičné vědomí o existenci ve věčnosti), nese následky trvalé, dá se tedy říci, že hřích proti Duchu svatému je neodpuštělný.

Netřeba říkat, že výrokem o neodpuštělnosti hříchu proti Duchu svatému Ježíš naznačil mnohem více, než co zde bylo vysvětleno. Řekl vlastně, že vývoj vesmíru, nebo řekněme jen, života ve vesmíru, má své **nepřekonatelné** zákonitosti, které unikají jakémukoliv časoprostorovému chápání. Postavit se proti těmto zákonitostem je neodpuštělné už proto, že by takové počínání zvrátilo celý vývoj i s jeho cíli. Nikdo jiný nemá možnost se proti těmto zákonům postavit než člověk, který se **ocitl** nad nimi, **znovuzrozený z Ducha**. Proto Ježíš, který hlásal toto znovuzrození, musel též vyjádřit své varování.

OBSAH - I. díl

Úvod k otázkám.....	_A1 str. 1
Vztah Starého zákona k Novému zákonu.....	_A1 str. 6
Mluvil Ježíš také k ateistům?.....	_A1 str. 12
Je zapotřebí duchovního vůdce?.....	_A1 str. 23
Co je zasvěcení?.....	_A1 str. 32
Proč se Ježíš nepohodl se zákoníky a farizeji?.....	_A2 str. 8
Co je to cesta víry?.....	_A2 str. 11
Proč Ježíš označil hřích proti Duchu svatému za neodpuštělný?.....	_A3 str. 1

